

Милина Ивановић Баришић

СМС и вибер порука

ISBN 978-86-7587-119-4

Миљина Ивановић Баршић

СМС и вибер порука

– порука за сваког и за сваку прилику –

THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
MONOGRAPHIC EDITION

SPECIAL EDITIONS
Volume 102

Milina Ivanović Barišić

SMS AND VIBER MESSAGES
– Messages for Everyone and Every Occasion –

Belgrade 2023

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

МОНОГРАФСКА ИЗДАЊА
ЕДИЦИЈА ПОСЕБНА ИЗДАЊА
Књига 102

Милина Ивановић Баришић

СМС и вибер порука
– порука за сваког и за сваку прилику –

Београд 2023

Издавач
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV Београд, тел. 011 26 36 804
eisanu@ei.sanu.ac.rs, www.etno-institut.co.rs

За издавача
проф. др Драгана Радојичић

Рецензенти
др Гордана Благојевић; проф. др Марина Јањић; проф. др Софија Мило-
радовић; др Ђорђина Трубарац Матић

Уредник Монографских издања Етнографског института САНУ
др Лада Стевановић

Редакција Монографских издања Етнографског института САНУ
проф. др Драгана Радојичић; др Јадранка Ђорђевић Црнобрња; др Мла-
дена Прелић; др Милош Рашић; др Бојана Богдановић; др Милеса Сте-
фановић-Бановић; др Биљана Анђелковић; др Магдалена Штандара
(Magdalena Sztandara) проф. др Душко Петровић (Duško Petrović); проф.
др Ана Сара Луначек Брумен (Ana Sarah Lunaček Brumen); др Луције
Ухликова (Lucie Uhlíková); др Хелена Тот (Heléna Tóth); проф. др Лидија
Радуловић

Секретар редакције
др Катарина Митровић

Лектура и коректура
мср Миљана Чопа

Превод резимеа
мср Нина Бабић

Техничка припрема
Мирослав Нишкановић

Штампа
Штампарија Јовановић, Београд

Тираж
300 примерака

ISBN 978-86-7587-119-4

САДРЖАЈ

РЕЧ УНАПРЕД	7
СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ – УВОД У ТЕМУ ИСТРАЖИВАЊА ...	9
ПРАЗНИЧНЕ СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ	37
СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ И ЖИВОТНИ ЦИКЛУС	93
СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ ЗА ПРИГОДНЕ ПРИЛИКЕ	103
СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ О ЉУБАВИ И ЕРОТИЦИ	113
СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ У ВРЕМЕ КОРОНЕ	133
ЗАВРШНИ ОСВРТ	165
ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА	171
SMS AND VIBER MESSAGES – MESSAGES FOR EVERYONE AND EVERY OCCASION	179

Посвећено свим незнаним ствараоцима СМС и вибер порука
и мојим драгим пријатељима који су ми их с пуно љубави
прослеђивали

РЕЧ УНАПРЕД

Савремени начин живота карактерише све убрзанији проток информација. Нове технологије добијају на значају, а захваљујући њима појавили су се и нови облици комуникације. У том смислу мобилном телефону припада посебно место. Не само да је заслужан за „зближавање“ саговорника, већ је подстакао и стварање посебне врсте комуникације непознате пре његове појаве – комуникације путем краћих писаних текстова, тзв. *порука* које су предмет разматрања у овој књизи. Ова врста комуникације одвија се у готово свим свакодневним приликама и животним ситуацијама. Готово да нема особе која до сада није примила или послала поруку мобилним телефоном. Жеља аутора је да укаже на значај комуникације СМС и вибер порукама из етнолошко-антрополошког угла, као и на прилике у којима су оне постале општеприхваћене у садашњем времену. Из разматрања је изузета уобичајена (разговорна) телефонска комуникација – свакодневна, али и пословна, пошто улази у сферу личног и најчешће је изван јавног увида.

Било је у плану да ова књига настане још пре десетак година. Међутим, стицајем непредвиђених околности, она је бивала само повремено у мислима аутора. Вероватно је да би тако и остало да се није догодила 2020. година и појава епидемије корона вируса, када су СМС и вибер поруке постале поново врло популарне, што је био један од разлога да се врате у истраживачки фокус аутора. На поновно враћање овој теми и раду на монографији о СМС и вибер порукама утицало је појављивање бројних порука инспирисаних још увек актуелним вирусом корона и увођењем ванредног стања, чиме је актуелизована и садржајно обогачена СМС комуникација. Тиме је „враћање“ ранијој теми СМС комуникаци-

је, у међувремену допуњене вибер порукама, добило свој поновни смисао.

Монографија је резултат рада у Етнографском институту, чију делатност финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација РС, а на основу Уговора о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2023. години број: 451-03-47/2023-01/200173, од 3. 2. 2023. Захваљујем се рецензентима, колегама и пријатељима на помоћи у решавању различитих недоумица при раду на монографији. Захвалност дугујем и матичној кући, Етнографском институту САНУ, која је омогућила да се ова монографија појави у оквиру њених Посебних издања.

У Београду,
30. март 2023. године

Аутор

**po bontonu,
sa koje strane
tanjira stoji
mobilni?**

СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ – УВОД У ТЕМУ ИСТРАЖИВАЊА

Сваког дана све више смо сведоци експанзије технологија у служби мобилне телефоније. Њихов развој и употреба има велики утицај на кориснике не само различитих профила занимања, већ и осталих грађана. Главни разлог је, између осталог, брзо долажење до неопходних података, брже испуњавање пословних обавеза због ефикасније комуникације, али се врло често користе и у сврху забаве. Данас је постало нормално у међусобном опхођењу користити мобилни телефон. Од када се појавио, он је стално учвршћивао своју позицију најзначајнијег средства за обављање комуникације, а томе су свакако допринеле и поруке за чије се слање опредељују претежно млади, пошто слање и примање СМС-а, а од скорашњег времена и вибер порука,¹ спада у једноставније видове комуникације. У том смислу посматрано, свакако да није претерана констатација да се наше доба, поред других одредница које му се приписују, све чешће означава и као доба комуникације. Човек комуникацију обавља на различите начине, а најчешће му у ту сврху служи говор. Говор се може одвијати директно (лицем у лице) или индиректно (путем писања писама, на пример). Од средине 20. века у међусобном општењу, односно

---

¹ *Viber* је само једна од платформи за размену порука, код нас веома раширена. Поред ње, комуницира се и путем платформе *WhatsApp*, а у употреби је и *Messenger* у оквиру Фејсбука. Све поменуте платформе представљају велики простор за размену порука, за коју се често користе таблет, лаптоп и др. За размену порука потребан је интернет, што представља значајну, још увек недовољно искоришћену тему проучавања у етнологији и антропологији, о чему велике видети: Гавриловић 2004, 181–184; Благојевић 2011, 17–27. У овој прилици разматрање ће се ограничити само на вибер комуникацију као најдоминантнију у нашем друштву.

на релацији појединац→група→појединац, значајно место заузимају и средства масовне комуникације која с протоком времена према садашњости добијају све већу улогу у свакодневном животу људи. Повећавање присуства медија у свакодневном животу и раду обликује на специфичан начин и однос људи према живућој садашњости, али и према прошлости. Овај тренд, како се ближимо садашњем времену, није „успорио“, него је добио на интензитету. Наиме, у последње две до три деценије сведоци смо све већег укључивања средстава масовне комуникације, пре свега интернет и мобилне телефоније, у свакодневни живот безмало сваког појединца – од најмлађих до најстаријих. Комуникационе технологије су кроз двадесети век значајно напредовале, утичући на слушаоце/гледаоце углавном у складу с функцијом која им је намењена. Тако, запажање Е. Морена, настало пре више од четири деценије, сликовито је илустровало будућност која је уследила, иако је његов помињани списак у међувремену увећан телефоном, компјутером, интернетом, док мобилни телефон обележава деценију с краја прошлог, као и претходне две деценије овог века. Он наводи

„...створен је чудесан нервни систем: телепринтери, ротационе машине, филмске и магнетофонске траке, [а] радио- и ТВ антене у ројевима одашиљу речи и слике; све што се креће по земљи, све што плови, све што лети преноси новине и илустроване часописе; нема молекула ваздуха који не трепери од порука, а њих ће неки апарат, један обичан покрет руком, одмах учинити чујним и видљивим“ (Moren 1979/1: 11).

За разматрање у овој монографији издвојен је мобилни телефон као најраспрострањеније и тренутно најуниверзалније средство комуникације међу људима широм света. Анализа ће се ограничити на комуникацију мобилним телефоном – примање и слање текстуалних (СМС) и сликовних (вибер) порука, док су сви други садржаји (гифови, емотикони, стикери, аудио и визуелни садржаји и сл.) изостављени из разматрања. Разматрање комуникације текстуалним и сликовним порукама ограничиће се на српски културни контекст. Коришћење мобилног телефона у свакодневној комуникацији постало је готово неизбежно како код старијих, тако и код млађих, али је

све чешће у употреби и у децјем узрасту. Чини се да је појава и масовна употреба мобилног телефона значајно утицала истовремено на „зближавање“, али и „удаљавање“ саговорника. Људи су се у протеклих двадесетак година „приближили“ једни другима више него икада раније, али су се истовремено и значајно удаљили, јер је све мање блиског физичког контакта у смислу приватних дружења, на пример, а све је више контакта кроз комуникацију на даљину. Тако се дошло у ситуацију да једна техничка направа учини да истовремено будемо близу једни другима и једни од других далеко. У овом случају много значајнија чињеница која се тиче мобилног телефона, због чега је и постала предмет расправе у овој студији, јесте та да је он подстакао стварање посебне врсте комуникације непознате у ранијем времену у том облику – комуникације путем краћих или дужих писаних текстова тзв. *порука*; а с појавом нове генерације тзв. *паметних* телефона (енгл. *smartphone*), који у садашњем времену готово у потпуности и преовлађују, поруке више нису само текстуалне, већ и у аудио/визуелном облику. Дакле, може се слободно рећи да је осавремењавање мобилне технологије на неки начин истовремено значило и осавремењавање СМС комуникације.²

Прво СМС, а касније и вибер порука³ представљају врсту личне поруке која се у овој прилици тако и посматра. Сама та чињеница издваја их из осталих видова комуникације, па су стога и занимљиве за истраживање и анализу. Свакако да личне поруке нису настале и почеле се размењивати с појавом СМС-а – њихово постојање сеже много дубље у про-

---

² Међутим, проблем донекле настаје када треба у писаној форми читаоцу предочити садржај видео или аудио поруке. Стога ће у раду бити, као примери, навођене само сликовне вибер поруке и текстуалне СМС поруке, док сви други облици комуникације порукама у овом случају остају изван анализе.

³ У ово поглавље су уклопљени делови радова: Милина Ивановић Барипшић. 2012. „Комуникација СМС порукама: етнолошки аспект“. У: *Jezik, književnost, komunikacija: jezička istraživanja*, ур. Biljana Mišić Pić i Vesna Lopičić. Zbornik radova. Niš: Filozofski fakultet, 247–257; Милина Ивановић Барипшић. 2013. „Нови медији и фолклор у Србији“. У: *Савремена српска фолклористика*, I, ур. Зоја Карановић и Јасмина Јокић, 283–291. Нови Сад: Филозофски факултет.

шлост. СМС, а нарочито вибер поруке у овом се тренутку на неки начин могу посматрати као најважнији начини размене личних порука којој специфично обележје даје технологија. Док су ранији облици (личне) комуникације то заиста и били, јер су поруке добијали и имали увид у њихов садржај углавном они којима су и биле намењене, данашње СМС поруке – иако се могу сматрати видом личне комуникације – то у својој бити ипак нису. Оне се ретко задржавају у личном инвентару и по правилу се даље размењују. Неопходно је нагласити да је овај вид комуникације и поред претходне напомене истраживачки најзанимљивији, па је управо стога предмет истраживања у овој монографији. Кад се спомене лична порука, обично се помисли прво на текст (а онда на неки други облик поруке – поруку путем слике, писма, музике и др.). Готово све врсте порука имају своју структуру, садржај, дозу личног, специфичан језик комуникације, време настанка, као и разлог настајања. У њима се препознају потребе за овом врстом комуникације – било да је у питању пријатељство, љубав, носталгија или једноставно потреба за комуникацијом којом ће се ублажити сопствена или усамљеност нама блиске особе.

Савремени начин живота карактерише између осталог и значајно убрзан проток информација, па у том смислу нове технологије постају све значајније. Приступачност мобилних телефона и препознавање начина да се помоћу њих брже, лакше и једноставније обави комуникација допринела је релативно брзом ширењу на локалном тржишту и, за наше услове, у веома кратком временском периоду. Наклоност према новој и раније непознатој технологији присутнија је, што је у неку руку и разумљиво, код припадника млађе генерације. Познато је да младе особе много брже и знатно лакше прихватају промене и прилагођавају се захтевима новог времена, па је стога писање порука постала њихова „специјалност“. Друштвена реалност као да такође иде у корист млађих генерација, јер поглед у свакодневицу открива да време у којем живимо, посматрано из угла технологије, све више припада управо њима. Убрзавању протока информација значајно доприноси и поменута „чудесна справица“ коју

називамо мобилни телефон. Уз његову помоћ мање-више сви који га користе „уплетени“ су у стварање „специфичне културе“ у комуникацији – културе примања и слања СМС и вибер порука са сваком познатом особом и готово у свакој прилици.

Ако изузмемо ставове који се односе на „угрожавање“ приватности и „спутавање“ дечје креативности,⁴ чињеница је да већи део популације комуникацију мобилним телефоном обавља у значајном обиму управо писањем и слањем СМС и вибер порука, чиме и несвесно постају део дужег или краћег ланца ове комуникације. Тако долазимо до једне од њених најбитнијих одредница – културе слања и примања порука познатих као СМС, а у новије време и вибер порука, а то је култура која у значајној мери испуњава свакодневицу великог броја људи.⁵

Поруке разних врста познате су одраније и деценијама су опстајале претежно у писаној форми – било као посвете на књигама или у неком другом виду, али је важно напоменути и чињеницу да су биле углавном у облику кратког писаног текста, што им је најважнија заједничка одредница. Ситуација се није битно мењала све до средине 80-их година 20. века, када се појављује нови медиј за њихово слање. У питању је прва техничка имплементација система кратких писаних порука (енгл. *Short Message Service*), која је настала 1983. године. Порука, данас позната као СМС, први пут је послата 1992. годи-

---

⁴ Упоредо с могућношћу да производи савремених технологија буду знатно доступнији, развија се и полемика међу стручњацима о корисности/штетности исте. Посебно се то односи на дечји узраст и „штету“ коју превелико коришћење мобилних телефона чини на њихов развој. Притом се наглашава чињеница да се смањују разговори и дијалози међу вршњацима, а повећава писање порука. Неке од последица код деце, по мишљењу стручњака, представљају значајно смањење фонда речи, промене граматичких правила и сл. Већим коришћењем мобилних телефона смањена је и потреба за дружењем, чиме се „угрожава“ развијање дечјих социјалних вештина и креативности неопходне у одрастању и даљем животу, а такође се и појачава осамљивање и отуђеност у каснијем добу.

⁵ СМС је скраћеница која потиче из енглеског језика и односи се на *Short Message Service*, али је препознатљивија у свом скраћеном облику, па ће се као таква и користити у овом тексту.

не, преко *Vodafone GSM* мреже с текстом – „Срећан Божић!“ а послао ју је Британац Нил Папворт (Nil Papwort): „текстуална порука није била моја идеја, ја сам само био срећник који ју је први послао. Милијарде људи су затим почеле да користе СМС као начин комуникације пре него су настали телефонски позиви.“⁶ СМС поруке је, 1992. године, било могуће послати искључиво с компјутера на телефон, али не и обрнуто.⁷ „Прву СМС поруку са мобилног на мобилни послао је почетком 1993. године један стажиста у компанији 'Нокија'.“⁸ С Нокијом, која 2000. године мења начин комуникације увођењем оперативног система који подржава размену порука, комуникација порукама доживљава потпуни преображај, али и процват. После 2000. године комуникација СМС порукама је значајно порасла, па је нешто што је трајало деценијама – комуникација претежно путем писаних порука или путем класичних телефонских разговора – промењено у невероватно кратком року. Важно је напоменути и чињеницу да је у значајној мери промењен и опсег комуникације порукама у смислу да су постале доступне готово свима – како старијима тако и млађима, и да се шаљу у великом броју и различитим поводомима. Занимљиво је и да су ванредне ситуације такође подстицај за њихово настајање и размену као што представља последњи пример појаве пандемије корона вируса и увођење ванредног стања широм света марта 2020. године. С друге стране, Вибер (*Viber*) је апликација за комуницирање преко интернета која је брзо постала готово општеприхваћена на територији Србије. Сем Вибера, користе се и друге (*WhatsApp*, *Telegram*), али знатно мање. Грађа која ће бити приказана, осим класичних СМС порука, преузета је у целости с Вибера и односи се на српски културни контекст.

Слање и примање СМС и вибер порука, како је већ и наглашено, креће се углавном у домену приватног. Ипак, не може се у потпуности искључити утицај осталих средстава инфор-

---

⁶ https://www.b92.net/tehnopolis/vesti.php?mm=12&nav_id=1332194&yuy=2017 (преглед: 14. јануар 2021).

⁷ Види претходну напомену.

⁸ <https://www.rts.rs/magazin/zanimljivosti/1222222/dve-decenije-sms-poruke.html> (преглед 14. јануар 2021).

мисања на садржај порука, пре свега – радија, телевизије, штампе. Да би контакт у овом смислу био остварив неопходно је да постоји група која налази заједнички интерес за међусобну комуникацију, што се делом поклапа с дефиницијом фолклора за коју важи правило да представља комуникацију у једној мањој група или више њих. Свакодневно или само у једном одређеном временском периоду комуникацијска група ствара специфичну врсту традиције која се временски и просторно може омеђити задобијајући у том процесу форму коју можемо назвати и фолклорном комуникацијом (Ben-Amos 1971, 3–15; Бошковић-Stulli 1977: 35–43). Формулишући своју дефиницију фолклора као *комуникацијски процес унутар малих група* (Ben-Amos 1971, 9) указано је и на то да фолклор није само скуп ствари (артефаката, песама, легенди, обичаја, итд.), које можемо да сакупимо, па самим тим и издвојимо из културног контекста у којем се дешавају. Када га тако посматрамо, онда га сагледавамо као комуникацијски процес у којем нема дихотомије између самог процеса – и с њим повезаних феномена који прате усмено преношење, модификацију и варијантност текстова – и осталих конституената комуникације, као што су извођач, публика и сам фолклорни „производ“, тј. песма, прича, игра итд. (Ben-Amos 1971, 9–10), већ сви они чине један „јединствени континуум, који је комуникацијски чин“ (Ben-Amos 1971, 10). Ова врста фолклора налази се на међи – између усменог и писаног, вербалног и визуелног, традиционалног и модерног, глобалног и локалног, а врло често на граници између фолклора и популарне културе (Banić Grubišić 2022, 96). Овај фолклор се може сматрати савременом формом фолклора који је, како наводи Драгана Антонијевић, као жанр „на међи – између фолклора и популарне културе“ и који у односу на традиционалне уводи

„[н]ове мотиве и садржаје, проистекле из савременог социокултурног и урбаног контекста; нове поступке у обради традиционалне фолклорне грађе, као резултат њихове везе са савременом популарном и мас-медиским културом; нови канал преношења порука, посебно захваљујући развоју информацијско-комуникацијских технологија (компјутер, интернет, мобилни телефон)“ (Антонијевић 2006, 283).

Фолклор се у садашњем времену не може везивати искључиво за традиционалну културу, односно за фолклор који је неопходно што пре сакупити и сачувати од нестајања и самим тиме од заборава. На ту чињеницу је скренуо пажњу још шездесетих година прошлог века Ален Дандес (Alen Dundes) редефинишући појам, односно носиоце фолклора – па у том смислу *фолк* чини било која група људи која га ствара и која дели барем један заједнички фактор (в. Dundes 1980, 1–19).

Исто тако, истраживачи су још осамедесетих година прошлог века уочили да се појављују нови облици стваралаштва који постају савремени изданци раније фолклорне традиције. Новинске тужбалице, епитафи (натписи на надгробним споменицима), вицеви, током последње деценије имејл, СМС и вибер поруке само су неки од примера који су временом постали део свакодневне културе, а на чије су прихватање утицали и медији. У последњих пар деценија се под утицајем нових технологија и средстава комуникације стварају нови, односно савремени облици и жанрови фолклора, као што су формулативне СМС и имејл поруке, интернет мимови и др., а карактеришу их, као и у традиционалном фолклору, анонимно ауторство, масовно ширење, променљивост садржаја, неформални комуникацијски канали којима се ови садржаји преносе, па их можемо посматрати као новостворено, односно (пост)модерно стваралаштво, које Сергеј Некљудов назива постфолклором.

„У низу студија Некљудов објашњава постфолклор као полицентричан (за разлику од моноцентричности класичног фолклора) и фрагментаран систем који подразумева спонтану коегзистенцију: различитих супкултурних фолклорних подсистема, паралелну усмену и писану трансмисију, активно-колективну и пасивно-колективну рецепцију, сталну интерконтекстуалност са феноменима масовне и популарне културе (у трансмисији, рецепцији, семантици, стилистици итд.)“ (Трубарац Матић 2018, 82).

СМС и вибер поруке као нови вид стваралаштва у актуелном облику постоје захваљујући новим (дигиталним) технологијама, па се могу посматрати и као (пост)фолклор постмодерног света

„као комуникацијски (пост)фолклорно-културолошки феномен настао у контексту међусобног прожимања писане и усмене комуникације, комуникације остварене кроз масовне медије, затим кроз оне нове канале размене информација омогућене савременим технологијама...“ (Грубарац Матић 2018, 82).

Радио и телевизија су до недавне прошлости били, док су то у садашњем времену интернет и мобилна телефонија, укључени у преношење и ширење стваралаштва које се – с правом или не – сматра резултатом специфичног процеса ширења „старе“ и стварања „нове“ традиције. Ако пођемо од чињенице да је медиј врста преносника поруке, онда употреба мобилног телефона за пренос дужих или краћих текстова различите садржине говори да се њиховим слањем истовремено семантизује и сам медиј, а све у складу са статусом који током последње две деценије ужива међу својим корисницима. При том не треба превидети чињеницу да је мобилни телефон у кратком временском року постигао изузетну популарност и применљивост као ретко која ранија иновација.

Текстови СМС и вибер порука које круже међу корисницима мобилних телефона, али и оне које се могу погледати на веб-сајтовима у суштини имају одлике „телефонског разговора у писаној форми“ (Xiaolei i Polovina 2019, 573), најчешће су у стиху, различите су метричке дужине текста и могу се посматрати као модеран вид говорне, експресивне и симболичке комуникације (Антонијевић 2006: 279–294), односно текст поруке је на неки начин „говорни језик у писаној форми“ (Xiaolei i Polovina 2019, 564). За њихово осмишљавање користе се мало специфичнији језик, устаљени обрасци, наративне схеме, илустрације. Осмишљени „инструментаријум“ у писању порука подређен је жељи да се у поруци искажу схватања, размишљања, осећања или ставови на различите теме, а на начин схватљив примаоцу, али нажалост, не увек и сваком читаоцу. Кроз садржаје порука читалац се упознаје с одређеним „погледом на свет“, културним вредностима, али и прекупацијама оних који поруке стварају или су само део ланца у комуникацији. Стога СМС и вибер поруке и јесу инспиративне за различите анализе – језичке, етнолошко-антрополошке, социолошке, културолошке и сл. Уви-

дом у садржај порука разоткрива се креативност твораца порука, било да су оне добијене од познатог или непознатог пошиљаоца/ствараоца. Како стоје ствари, у ланцу СМС и вибер комуникације најчешће је познат само онај ко поруку шаље, који истовремено представља и неку врсту иницијанта даљег преношења садржаја пригодног карактера, пошто се добијена порука скоро увек шаље даље. Мењање садржаја у примљеној поруци подразумева прилагођавање другом контексту слања поруке, односно следећем примаоцу. Кружењем порука међу корисницима мобилне телефоније индиректно им се продужава време трајања, односно одлаже се време њиховог привременог или потпуног заборава. Један од услова да текст поруке не буде заувек заборављен је да се нађе на неком од веб-сајтова, јер им се на тај начин осигурава дуже трајање. Истовремено се заинтересованима даје могућност да на једноставнији начин „завире“ у њихов садржај.⁹

Почев од оснивача српске фолклористике – Вука Караџића, не престаје интересовање за фолклорно стваралаштво. Мењали су се само начини прикупљања фолклорне грађе, рад на терену и представљање јавности богатог опуса народног стваралаштва.¹⁰ Познато је да се у фолклорним садржајима испољеним у језику, књижевности, музици, игри, митологији, обичајима и другим видовима стварања, одражавају очекивања и вредности заједнице, њен културни и друштвени идентитет, па су из тих разлога њихово сакупљање и проучавање од изузетног значаја. Систем очувања и преношења путем записивања и систематског објављивања у одговарајућим публикацијама траје и данас, само што је допуњен савременим средствима која употпуњавају али и убрзавају рад на прикупљању и представљању широј јавности новоприкупљене или већ одраније постојеће фолклорне грађе и њеном представљању широј јавности.

---

⁹ Тако, на пример, на *Google* претраживачу постоји више сајтова намењених текстуалним и сликовним порукама које се односе на празнике, пригодне догађаје, шале и сл.

¹⁰ О историјату истраживања српског фолклора више у: Милошевић-Ђорђевић 2008: 89–109.

Током друге половине 20. века телевизија, а у последњој његовој декади и даље у првој и другој деценији 21. века, поред телевизије, интернет и мобилна телефонија, осим што значајно утичу на преобликовање садржаја свакодневног живота људи, постају и веома моћан медиј произвођења и ширења масовне културе у чијој основи је делом и фолклорна традиција. У том смислу неограничене могућности коришћења средстава масовних медија неизбежно намеће питање последица на аутентичност, значај и очување фолклорне заоставштине због неизбежног прилагођавања захтевима медија. Очување и преношење фолклорних традиција у савременом добу постају изузетно значајни због чињенице да су изложени различитим притисцима који их трансформишу, па стога, ако се ништа не учини за њихово очување, временом ће нестати из појединачног/колективног сећања или ће бити толико трансформисани, да се неће ни повезивати с народном прошлoшћу, односно с народним стваралаштвом. Садашњи друштвени токови утичу на то да фолклорна традиција све више бива стешњена између глобалних вредности и очувања своје самобитности и изворности. С обзиром на то да су глобални токови информација све моћнији, они су често ти који неосетно преобликују културне тековине. У том смислу, нове медијске технологије – осим што незауостављиво мењају медијску сцену – све више се „уплићу“ у чување и промоцију фолклорног наслеђа. Дигитална телевизија, интернет, мобилни медији део су свакодневице и основ комуникације у друштву. Може се без претеривања рећи да су медији коренито изменили начин комуникације и утрли пут међусобног повезивања људи на начине просто незамисливе у ранијим међусобним контактима.

Иако је протекло више од две деценије од како мобилна телефонија чини део свакодневице скоро сваког појединца на овим просторима – чини се да слање и примање кратких писаних порука није у значајнијој мери подстакло истраживаче да се упусте у разматрање њиховог утицаја на појаве у друштву и култури, као и на евентуалне трансформације инициране његовом појавом и масовном употребом. Можда је значајније напоменути чињеницу да су и досадашња инте-

ресовања довољна да укажу на значај до сада урађених истраживања, али и на значај наставка започетих истраживања, јер се показало да је на сцени стварање нове варијанте фолклора засноване у високом проценту на традиционалним формама, или су бар инспирисане њима.¹¹

У претходном делу текста указано је на основне податке о новом начину преношења информација, односно савремених кратких форми фолклора, тзв. СМС и вибер порука. Ове поруке, уосталом, као и медиј слања, најпопуларније су код млађе популације, нарочито међу тинејџерима. Као што је познато, управо млађа популација прихвата иновације без неког отпора, па се могу сматрати и најзаинтересованијим за нове начине комуникације и коришћење савремених медија.

Друга половина деведесетих година 20. века била је време започињања експанзије мобилних телефона, па је то и време када почињу да се појављују поруке шаблонизованог типа. У питању су заправо кратке прозне или стиховане форме порука које се прослеђују мобилним телефонима као посебан вид СМС порука.

„Оне се већ на први поглед разликују од 'обичних', будући да се одликују посебним, поетским језиком, устаљеним темама, стилем, обрасцима и формулама, образујући при том посебне жанрове и врсте. Ове поруке својим садржајем, обликом и функцијама кореспондирају са одређеним усменим и писаним фолклорним врстама, надовезујући се на већ постојеће традиције размене шала, упућивања честитки, љубавне поезије и фолкоризованих текстова“ (Цвјетићанин 2006, 113).¹²

¹¹ У том смислу за домаћи истраживачки контекст, значајни су истраживачки резултати Драгане Антонијевић (2006, 279–297), Тијане Цвјетићанин (2006, 113–125), Миљине Ивановић Баришић (2008, 75–98; 2012, 247–257; 2013, 283–291; 2015, 195–205), Ђорђине Трубарац Матић (2018, 109–113), као почеци у истраживању ове врсте, а у новије време и истраживања Ане Банић Грубишић (2022, 95–117) и Миљине Ивановић Баришић (2022, 225–239).

¹² Текстови порука често имају сличности са негдашњим споменарима који представљају „писане и украшене збирке текстова које круже међу школским друговима и другарицама. У њих се уписују приче, песме, ша-

СМС и, у новијем времену, вибер поруке преузимају се из штампе или с интернет портала, мада се вероватно стварају и у сопственој режији, по узору на већ негде виђене или од неког примљене садржаје. Примљена или самостално осмишљена порука се путем мобилног апарата шаље познатој или блиској особи, чиме се послатом поруком остварује интерперсонална комуникација. Битно је истаћи, што је и карактеристика ове комуникације, да се поруке углавном прослеђују даље или се читају другима, а ретко се задржавају само за себе. Група која на овај начин комуницира представља примарну друштвену групу „чији чланови непосредно контактирају у свакодневном животу, и она се може одредити као место фолклорне комуникације“ (Цвјетићанин 2006, 114).¹³ На тај начин се у оквиру малих група преносе поруке, дакле, појединци обављају својеврсну унутаргрупну комуникацију и „тима стварају традицију, проширену у времену и простору“ (Bošković-Stulli 1983, 38).

Појава мобилног телефона као савремене информацијско-комуникацијске технологије омогућила је стварање нове фолклорне комуникације која се, иако има сличности, ипак у основи разликује у односу на писани/усмени фолклор. „За разлику од јасног разграничења између медија као емитера и публике као реципијента фолклорних/фолклоризованих садржаја, нови медији (мобилни телефон, интернет) отварају могућност учествовања у електронски посредованој комуникацији, тако да се она приближава директном, усменом општењу“ (Цвјетићанин 2006, 114). Размена информација путем СМС или вибер дијалога, у зависности од узраста, служи „различитим сврхама у друштвеном животу као што су јачање групне кохезије, одржавање односа, јачање хијерархије у групи и самоприказивање. Наведени аспекти јасно показују да се облици комуникације у новим медијима могу посматрати као приступ писаном и говорном језику“ (Stojanović-Fechette 2020, 208). Група је пресудан чинилац у прихватању, преношењу, па самим тим и трајању ове врсте стваралаштва, слично као и у усменом фолклору.

ле, афоризми и сл. текстови који се преносе из других споменара, или се састављају по угледу на њих“ (Цвјетићанин 2006, 113)

¹³ О култури групе видети: Rihman-Auguštin 1982: 55–72.

У СМС и вибер комуникацији запажа се да нису стриктно раздвојене улоге пошиљаоца и примаоца – пошиљалац је уједно и прималац и обратно, што омогућава узајамну комуникацију и усмеравање информација на једну особу или више њих, које су учесници у одређеној комуникацији. У електронском фолклору не постоји фиксирани (непроменљив) текст, јер се поруке врло често прилагођавају следећем примаоцу, у шта се уверио и аутор током вишегодишњег бављења предметном проблематиком. С обзиром на могућност његове променљивости од стране сваког следећег пошиљаоца, могућности за варијанте истог текста су неограничене. Однос према овој врсти стваралаштва указује на то да је он креативан и у неку руку стваралачки сличан као и у процесу усменог преносења, када преносиоци узимају слободу да поједине делове обележе својим умећем. Такође је важно напоменути да се на поруку одговара врло брзо – најчешће одмах по њеном пријему. „Ови текстови пружају устаљени естетизован оквир за изражавање мисли и осећања, те се путем шематских СМС порука остварује симболичка комуникација, која користи семантизовану форму текста“ (Цвјетићанин 2006, 115). Ови текстови се могу посматрати као посебан кôд који сâм по себи нешто говори.

„Пружање подршке, удварање, задиркивање, исказивање наклоности, упућивање добрих жеља и други слични мотиви за остваривање комуникацијског чина, добијају тако одговарајући симболички израз који наглашава њихову поруку. Велика популарност коју су овакве поруке веома брзо стекле може се објаснити управо том, у бити фолклорном особином да естетизују свакодневну комуникацију на начин који је разумљив и пријемчив онима који је остварују“ (Цвјетићанин 2006, 116).

Ако се пође од чињенице да медији постоје да би се преко њих слале поруке, онда је свакако и мобилни телефон медиј за слање порука, медиј који је у врло кратком времену задобио изузетну популарност, као ниједан пре њега. Дакле, ако су медији ту да пренесу поруку, онда издвајање мобилног телефона за слање и примање порука говори да се слањем/примањем порука семантизује и сâм медиј у складу с местом које су му његови корисници одредили. Његова ра-

ширеност и популарност се како време одмиче не смањују, већ само у поједим временским циклусима добијају на значају. Тако је у последње готово три деценије мобилни телефон „прешао пут“ од статусног симбола у времену његовог појављивања, до симбола „бежичне револуције“ и чини се да се не назире могућност да се нешто битно у том погледу промени у скорој будућности.

Како је поменуто, истраживачи су већ током осамедесетих година прошлог века уочили појаву нових облика стваралаштва као савремених облика народног израза који се надовезују на ранију фолклорну традицију (Čolović 1985, 9–16). Новообликовано стваралаштво – новинске тужбалице и епитафи на надгробним споменицима, вицеви, а у новијем времену имејл и СМС поруке, примери су нових садржаја свакодневног живота и савремене културе у чијем ширењу и масовнијем прихватању значајног удела имају медији. Они, као преносници, али и посредници у комуникацији, као што је наглашено, укључују фолклор у своје облике саопштавања, чиме подстичу специфичан процес ширења традиције.

Поруке које се шаљу мобилним телефоном су и у стиху и у прози, различите метричке дужине текста, модеран су вид говорне, експресивне и симболичке комуникације, начин да се

„у формулативном облику, тј. користећи се посебним језиком, устаљеним обрасцима и наративним схемама, искажу индивидуална и/или групна схватања, размишљања, осећања и ставови. Реч је о ‘шематским’ порукама, краћим или джим текстовима, који се могу окарактерисати као прозне или стиховане форме које кореспондирају са неким већ постојећим, усменим и писаним фолклорним врстама (Антонијевић 2006, 282).“

Њихов садржај одсликава одређени „поглед на свет“ и културне вредности њихових корисника, који на тај начин учествују у изградњи и потврђивању сопственог идентитета (Антонијевић 2006, 282). „Инструментаријум“ који се користи у писању порука – језик који понекад нагиње жаргону, устаљени обрасци, наративне схеме, илустрације – исказују схвата-

ња, размишљања, осећања, ставове појединаца на различите теме, али и преокупације њихових стваралаца. Кружење продукција „памћење“ садржаја поруке, а стављање на неки од веб-сајтова чува је од потпуног заборава; такође, заинтересованима се пружа могућност да на једноставнији начин „завире“ у њен садржај.

Мада није увек лако према садржају повући јасну границу и поруке сврстати у одређену категорију, чини се да тај посао помало олакшавају сами пошиљаци. Ипак, „олакшавајуће околности“ често нису довољне да проучавалац ове врсте стваралаштва не буде у дилеми када чита СМС или вибер поруке – где их сврстати, због понекад уочљивог несклада садржаја с њиховом наменом. Наиме, увид у садржај указује на то да неке од порука нису у складу с реалношћу, односно да се повремено губи „поштовање“ према прилици којој је порука намењена, у смислу да се понекад и непримерени садржаји пошаљу као честитка за рођендан, упишу у споменар или пошаљу као празнична честитка, или се то, можда, ипак само чини недовољно упућеном читаоцу! „Неприкладан“ садржај може указати на потирање границе између забрањеног и дозвољеног, али исто тако и на много флексибилнији однос према говору и свакодневици садашњих у односу на раније генерације, па отуда и различит однос према томе шта је примерено, а шта непримерено у садржају послатих порука.

Адекватно разврставање СМС и вибер порука скоро је неостварив задатак због немогућности увида у целокупно стваралаштво ове врсте, али и због сталних промена и прилагођавања њиховог садржаја. Овде представљену поделу треба условно прихватити и она је само један од начина разврставања, због поменуте немогућности да се обухвати целокупни корпус овог стваралаштва, па тиме и немогућности потпуног раздвајања према њиховој намени. За ову прилику направљен је увид у неколико стотина СМС и вибер порука које су аутору лично послате, уступљене од пријатеља и познаника или су прегледане на веб-сајтовима. На тај начин дошло се до спознаје да се поруке према садржају (условно) могу сврстати у оне: 1. личне природе, 2. за пригодне прилике, 3. као

шале/вицеви; 4. поруке поучног садржаја – поруке и мисли великана из различитих области живота, рада и стваралаштва.¹⁴

1. Поруке *личне природе* се могу посматрати као а) стандардне и б) поруке намењене различитим животним ситуацијама.

а) Поруке са стандардним садржајем односе се на породицу или блиске пријатеље, посао, школу, факултет и излазе из оквира овог разматрања. Ове поруке нису предмет разматрања јер исувише задиру у приватност пошљаоца/примаоца и углавном су скривене од очију јавности.

б) Друга врста порука из ове групе подразумева поруке сврстане у различите животне ситуације:¹⁵

пријатељске:

- Хвала ти за све и желим да знаш да сам увек ту за тебе!¹⁶
- „Прави пријатељ се у невољи познаје!“ Ево тако сам схватила да си мој прави пријатељ.
- Све је пролазно, само је право пријатељство вечно! Важно је да на свету постоје особе као ти.
- Такав се пријатељ не налази више! Хвала ти што постојиш!
- Сети се да имаш нешто важније од злата, сети се да имаш мене и да ћу увек бити ту уз тебе!
- Све на свету пролази, али једно остаје – пријатељски загрљај. Никад не заборављај на пријатеље!
- Кад год за пријатељство питају мене, ја се насмејем и сетим се тебе. Пријатељ као ти се не налази више.
- Родбину добијаш од бога а пријатеље бираш сам, тако ти бог да прилику да видиш како си глуп.¹⁷
- Многи људи ће ти пролазити кроз живот али само прави пријатељи ће те волети и оставити траг у срцу.

¹⁴ Класификација СМС порука која се представља у овом раду преузета је из Ивановић-Баришић 2012: 247-257. Ова класификација допуњена је каснијим истраживачким сазнањима. Текст у СМС и вибер порукама задржан је у облику у ком је слат аутору или преузет са сајтова.

¹⁵ Неке од овде извојених група порука разматраће се и у засебним поглављима (празнична честитка, љубавни СМС и др.).

¹⁶ <https://cestitke.rs/prijateljske-poruke.html> (преглед: 20. август 2022).

¹⁷ <http://www.smsporuke.org/sms-za-prave-prijatelje/> (преглед: 15. август 2013).

**Obožavam ljude
koji ti ulepšaju dan
čak i kad se i na kratko jave...**

шаљиве поруке:

- Пошаљи ову поруку стотинама пријатеља и нешто неочекивано ће се догодити – имаћеш празну батерију и велики рачун.
- Кад гледам небо видим тебе, кад гледам у сунце видим тебе, ЈЕБОТЕ ПА ДАЈ СЕ МАКНИ!
- Знам да ће те ово што ћу ти сад рећи разочарати, знај ни мени није било лако, од неког мораш сазнати истину – Деда мраз не постоји!¹⁸

љубавне поруке:

- Волели су лудост и љубав... Једном је лудост купила букет ружа и од силног узбуђења избола љубав трњем. Од тада је љубав слепа а лудост је води.
- Ако неког волиш са свим његовим врлинама онда то није ништа, ако га почнеш волети са свим његовим манама онда је то ЛЈУБАВ.

¹⁸ <http://www.smsporuke.org/sms-poruke-saljive/> (преглед: 15. август 2013).

Kako ovo ulje poskupljuje još malo pa se neće prodavati na litre, nego odneseš tepsiju da ti podmažu, dosta je.

1. April je ove godine otkazan jer trenutno nema veće zajebancije od ove u kojoj živimo.

Ja sinoћ померила сат у дневној, брат ноћас у припитом стању померио за још 60 минута, матер јутрос устала и хоће и она да помери. Ми нисмо прешли на летње рачунање времена, ми смо променили временску зону

**A be Ljubišo pa što dade na dete ime Djoka...
A što mu fali na ime, kd prodje kroz selo neka vikav žene: poglej što je porasja Djoka na Ljubišu...**

Samo da podsjetim vegetarijance da smo iz Raja izbačeni zbog jabuke, a ne zbog pečene kokoške. 🍎😞

**DRAGI PRIJATELJI:
Zelim Vam:
sibirsko zdravlje,
jevrejsko bogatsvo,
francusku ljubav,
cigansku sekiraciju
a sve ostalo ima kod Kineza!**

- Кад заспиш, не заборави да ме сањаш, кад се сетиш, не заборави да ме споменеш, кад славиш, не заборави да ме позовеш, кад плачеш, не заборави да те ВОЛИМ!¹⁹

поруке за добро јутро:

¹⁹ <http://www.smsporuke.org> (преглед: август 2013).

поруке за добар дан: ²⁰

PRIJATELJU MOJ, ŽELIM TI DOBAR DAN DANAŠNJI A SUTRAŠNJI JOŠ BOLJI OD OVOG DANAŠNJEG I SVE TAKO REDOM.

OD DANAŠNJEG DANA ĆE SVE BITI BOLJE, VERUJ I USPEĆEŠ, SNOVI SE OSTVARUJU ONDA KADA ŽELIMO ČISTIM I DOBRIM SRCEM I TO JAKO, A DANAS ĆE ONI POSTATI STVARNOST!

- Желим ти да сваки дан само на десну ногу устајеш, да никада не одустајеш и у животу не посустајеш и да све што наумиш успеш.
- Живот је леп, не тражи му ману, уживај у сваком новом дану, и када речи у часу стану, желим ти све најбоље у овом дану.
- Нека ти сваки дан буде добар, нека никада не осетиш тугу, никада не погледаш другу и не пожелиш ме за слугу, јер ако заволиш другу нећеш са мном видети дугу.
- Комшија, желим ти добар и угодан данашњи дан, и да ми не крадеш вишње са дрвета.
- За добар дан ставите кап парфема на своје вратове, ставите мало кармина на усне, обуците омиљене хаљине и ускочите у омиљене ципеле.
- Добар је дан кад ујутру хлеб из пекаре замирише, добар је дан кад је ведар као сан.
- Добар је дан кад цвеће замирише из оближње баште, убери једну ружу, укради је комшији, и поклони је драгој да јој улепшаш дан.
- За залазак сунца желим ти нежне снове, а за излазак сунца желим ти добар дан, сваки дан.
- У животу се све дешава са разлогом, а мој разлог што ти се обраћам је тај да желим да ти пожелим добар и угодан дан.
- Црна кафа за добро јутро, цвеће на столу да замирише, и моја порука за добар дан. Добар ти дан желим!
- Учини себи дан бољим и игнориши људе који те нервирају, пожели још бољи дан онима који ти пожеле добар, и ја ти овим путем желим добар дан.
- Сваки дан је нова страница књиге коју зовемо живот, испиши данашњу страницу на најбољи могући начин!

---

²⁰ <https://porukica.com/poruke-za-dobar-dan/> (преглед: 20. децембар 2022).

- Ухвати дан, искористи га! Не пропуштај ни један моменат, ни један тренутак, удахни дубоко и живи, јер живот је леп, живот је прелеп. Срећан ти почетак дана и недеље желим!
- Сваки дан је посебан, сваки дан је нови почетак, сваки дан је нова прича, ново поглавље, не дозволи да ти овај измакне, хоп на ноге, устај из кревета и полети у нови дан 😊
- Знам, развукла си завесе и видела мокре улице, знам тешке су ти ноге и тешко ти је да понесеш кишобран, али живот је и даље леп и немој да ти киша било шта упропасти. Уместо кабанице, развучи осмех и не брини, биће и ведријих дана, важно је само искористити сваки! 😊
- Неки су дани леви и сунчани, неки су кишовити и тмурни, али живот је само један и зато сваки дан треба искористити и у њему уживати, јер једном кад прође, више се неће вратити, зато уживај и смеши се, чак и киши 😊

поруке за лаку ноћ:

- Лаку ноћ, сунце моје малено, пољубац ти шаље једно срце ватрено, које само за тебе гори, и поручује ти да те много воли!
- Један пољубац на лице твоје, лепо спавај сунце моје! Још један на уста твоја, слатко сањај душо моја! И још један на врат твој! Лаку ноћ Анђеле мој!²¹

У порукама личне природе доминирају љубав, чежња, еротика, а подразумева се и мноштво описа мушке и женске лепоте, покрета, размишљања, узбуђења, узнемирености, „љубавне патње“, што све заједно приликом читања треба да подстакне осећање припадности некоме. За разлику од, на пример, певача лирских песама, који увек теже да оно о чему певају има сврху, дотле ствараоци/пошиљаоци СМС и вибер порука могу, али и не морају размишљати на исти начин. У односу на време када су жене – како се веровало – углавном биле примаоци љубавних изјава из разлога што су ретко имале прилику да јавно искажу своја осећања, с појавом нових облика комуникације и оне су добиле прилику да „јавно“ искажу, врло често у прошлости притајена осећања. Тако да, поруке с љубавним/еротским садржајем сада не само да жене примају, већ их и оне шаљу другима, без зазора и страха од последица.

²¹ Поред поменутих, постоје и поруке намењене за неке друге прилике, типа „недостајеш ми“ и сл.

Оно што се можда у ранијим временима сматрало неприкладним, данас је, рекли бисмо, уобичајено – поруке се шаљу свима, не само симпатијама или вољеним бићима, већ и друговима и другарицама.

2. Поруке за *пригодне прилике* намењене су преломним датумима у животу појединца и најчешће се шаљу као: а) личне или б) празничне.

а) Личне поруке су вид честитке за венчање, свадбу, годишњицу брака, Младенце, рођење детета, рођендан, а њима је посвећено једно поглавље монографије. На овом месту приказаће се само неколико примера за илустрацију:

- Ако појам среће није илузија и ако човек не може бити срећан, онда желим да ти сваки дан буде леп као сан, као радост, као љубав... Срећан рођендан!
- Сваке године на овај дан твоји родитељи проклињу роду! Срећан рођендан!
- Јуче, пре само неколико корака, у сенци несташног времена, крили смо се од овоземаљских чари, верујући да су оне само за одрасле. Немоћни да сазнамо све лепоте живели смо у нади да ћемо једног дана бити вољени немерљивом снагом људског духа, а сада знамо зашто смо веровали у љубав... (БРАК)
- Нека је ваша љубав увек тако посебна и лепа као данас када сте крочили у живот с руком у руци... Заједно! (ВЕНЧАЊЕ)

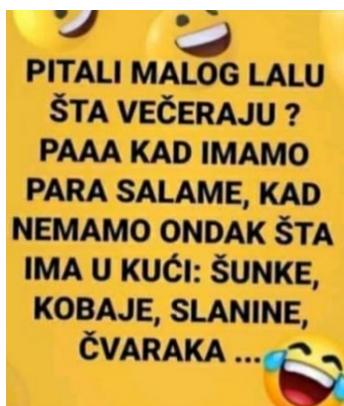
б) СМС и вибер поруке за годишње/календарске празнике су врста празничне честитке које се најчешће упућују за Нову годину, Бадњи дан, Божић, Васкрс, мање за српску Нову годину, славе, преславе, Дан заљубљених, Осми март и друге празнике.²²

3. Посебну групу СМС порука представљају поруке-вицеви:

- Разговарају две плавуше и једна каже другој: „Знаш ли да Нова година пада у петак?“ Ђути срећа да није 13.
- Каже мајка девојци: – Ајде лепо се проведи и буди добра. – Мама, неће моћи, мораћеш да се одлучиш!
- Пита синчић оца: „Тата, шта је то куплерај?“ Отац му опали шамар и запрети: „Марш тамо, балавче један! Не мешај се у политику!“

---

²² За више о празничним порукама и примере видети поглавље: *Празничне СМС и вибер поруке*.

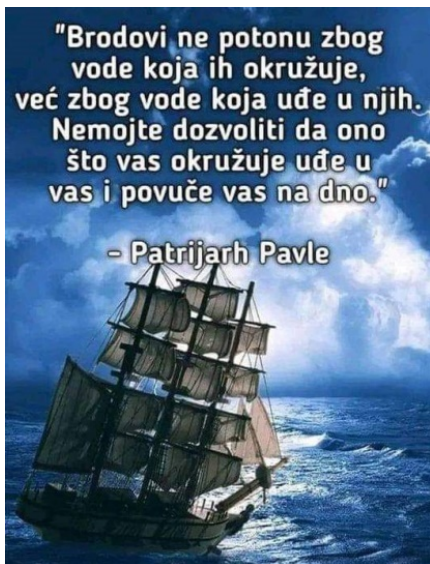
Хумор је начин сагледавања друштвене реалности, друштвених стереотипа, исказивања жељеног, а неоствареног, божји дар појединца. Народна склоност ка његовом коришћењу различито се схвата, али генерално сведочи о духовном здрављу народа. Неки ће га користити у мање-више свим ситуацијама, док ће други прилично промислити пре него поsegну за неком шалом, вицем, досетком. Чини се да су Срби склони хумору који у последњим деценијама све више прераста у „црни“ хумор и све је чешће у форми афоризма и сатире, што је свакако добрим делом одраз друштвене реалности.

*Guča - jedino mesto u svetu
gde stranci igraju kako Srbi sviraju!*

4. Поред поменутих група порука, често се шаљу и поруке које представљају мисли умних људи, како домаћих, тако и светских. Исто се тако у порукама срећу и умне изреке. Ове поруке врло су често комбинација текста и визуелног приказа за лика њеног ствараоца, али могу бити и само текст.

Dostojevski je bio vizionar...
Njegova izjava danas je aktualnija
više nego ikad :

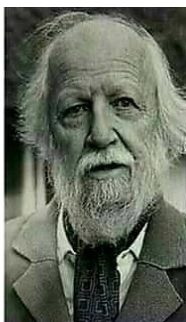
- "Tolerancija će doći do takve
razine, da će inteligentnim
ljudima biti zabranjeno njihovo
mišljenje, kako ne bi uvrijedili
imbecile."

Mislim da žene silno greše što pokušavaju da se predstave kao jednake muškarcima. One su daleko superiornije i uvek su bile. Ako im date seme - daće vam dete. Ako im date kuću, dobićete DOM. Ako im date namirnice, dobićete ručak. Ako im date osmeh, daće vam svoje srce.

Žene uvećavaju i ulepšavaju sve što im je dato.

- Vilijam Gosling

*Kazu da svet
pripada
onima koji
rano ustaju..
Ne, svet
pripada
onima koji
ustaju srećni*

У односу на своју основну функцију убрзавања комуникације, мобилни телефон, односно СМС и вибер поруке, од скорашњег времена представљају нов елемент у свакодневној и обредно-обичајној пракси. Форма у којој се користе указује на то да поруке представљају, за наше услове, потпуно нови феномен, чије је постојање директна последица развоја нових технологија. Садржај је обично нека појава или занимљив догађај, који не само да стане у кратку поруку, већ је и на неки начин значајан за заједницу. Овај вид комуникације свакако да није био могућ пре појављивања и општег прихватања масовних медија. Наведени примери указују на то да се садржаји који се преносе путем мобилних телефона одnose на различите теме из свакодневног живота.

Увидом у садржај СМС и вибер комуникације истраживач се не може отети утиску да новог има, али да има и прекомпонованих садржаја који су лако уочљиви и у другим облицима народног стваралаштва – лирској поезији, досеткама, пословицама, вицевима. Поруке, иако су намењене готово свим животним ситуацијама, ипак, бар за сада, не утичу на мењање устаљене свакодневице или односа према пригодним догађајима који су од значаја за појединца и(ли) колектив. То што ће неко из породице примити или послати СМС или вибер поруку не значи да ће одустати или изменити садржај обичаја повезаних с празником, рођенданом, венчањем, крштењем, да ће престати да прича вицева ако је склон томе и сл. У овом тренутку примање и слање СМС и вибер порука можемо посматрати у функцији обогаћивања садржаја међусобне комуникације.

Појединци као чланови уже/шире заједнице коју све више називамо и грађанским друштвом имају потребу повећане међусобне комуникације, а то им свакако омогућавају модерни медији и средства за масовну комуникацију. Повезаност медија и фолклора постаје све значајнија и видљивија с обзиром на чињеницу да медији заузимају све више простора у животу људи, тако да су преузели улогу комуникацијског преносиоца фолклорних садржаја и „у многим ће случајевима технички

медији вјеројатно прије бити посљедња станица традицијског фолклора иако у принципу нипошто није немогуће да ће и даље колати немедијалним путем“ (Bausinger 1982, 17). Данас је готово свака комуникација – „најприватнија и најдиректнија, прожета садржајима, облицима и моделима који потјечу из подручја масовне комуникације“ (Bausinger 1982, 17), што је био и мотив за рад на овој монографској студији.

Od svih jezika na svetu jedino
srpski ima "prošlo svršeno vreme u
budućnosti" što se najbolje vidi iz rečenice:
- jebo sam ti mater, ako te uvatim!

ПРАЗНИЧНЕ СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ²³

Време које називамо празничним испуњено је различитим садржајима којима заједница „излази“ из времена свакодневља. Празнични садржаји (обичајна пракса) као верни пратилац готово сваког празника важни су за заједницу, јер се њима, поред других одредница празника, сугерише да наилази време различито у односу на свакодневно. Без њих би празнични дани били „обични“, па не би имали неопходну „моћ“ да празнични дан ослободе од обављања различитих обичајених послова, чиме би се нарушила равнотежа између свакодневног и празничног, односно времена испуњеног радом и неопходног одмора.

Празници су само једна од форми испољавања људске културе. Испуњени су дубоким смисаоним садржајем у којем се огледа поглед на свет заједнице која одређене празнике познаје и одржава. У бити, празници су повезани с *кризним временима*, односно с преломним догађањима у животу друштва и појединца. Време препорода, обнављања и новог рађања представља основу празничног схватања света (Bahtin 1978, 15). Празници су важни и неопходни за друштво у смислу да појачавају стабилност и непроменљивост постојећег

---

²³ У ово поглавље уклопљени су радови: Milina Ivanović-Barišić. 2008. „Holiday Teht Message Well-wishing“. *Гласник Етнографског института САНУ* LVI (2): 75–98; Милина Ивановић-Баришић. 2008а. „Време празника“. Зборник 24: *Слике културе некад и сад*, ур. Зорица Дивац, 257–268. Београд: Етнографски институт САНУ; Милина Ивановић-Баришић. 2014. „Празнично честитање – од религијског контекста до секуларног обичаја“. Зборник 30: *Религија, религиозност и савремена култура*, ур. Александра Павићевић, 175–185. Београд: Етнографски институт САНУ.

поретка, што је нарочито било изражено у прошлости – заправо, били су помоћно средство у одржавању постојеће хијерархије у заједници, кроз поштовање моралних вредности и норми, али и различитих ограничења и забрана. Време које припада празнику је изван свакодневних догађања и готово увек означава прелазак у друго време у односу на свакодневно. Заправо, „празнично време настаје прекидањем уобичајеног, профаног времена и дотадашњих важећих друштвених правила“ (Јовановић 1986, 70). У ствари,

„свака друштвена заједница у основи живи двоструки живот – свакодневни, који је испуњен радним обавезама, и други, који је ослобођен од сваког рада, а који је обично познат као празнични. Једно од основних правила празничног понашања јесте да се заједница ослобађа уобичајених норми понашања. [...] Празници су, у ствари, друга страна народног живота“ (Ивановић-Баришић 2008а, 259).

Једна од карактеристика празновања је упућивање жеља за здравље, срећу, напредак и добробит породичне и(ли) шире заједнице. Жеље су упућиване од стране блиских/даљих рођака, али и комшија и пријатеља, и оне су део празничног садржаја готово свих празника годишњег циклуса, али и празника који се славе као државни, почев од 1945. године, па према садашњости. Празничне жеље се претежно упућују у виду писаних порука различитих врста и садржаја, али оне могу бити и говорне, упућене преко медија – радија или телевизије. Традиција обраћања путем медија постала је уобичајена по окончању Другог светског рата, када су се представници власти у време државних празника обраћали народу да му пожеле срећан празник и уједно обавесте о постигнутим успесима између двају празника – успесима од важности за ширу заједницу, што је пракса која није промењена ни у садашњем времену. Иначе, празнично време се у прошлости, а мање-више је слично и у садашњости, доживљава(ло) и као време када је блиским особама из ближе/даље околине неопходно упутити честитке с добрим жељама за њихов успех и напредак на пословном и(ли) личном плану.

Иначе, честитање није новија појава, оно је део празничног садржаја, а у традиционалној заједници је као вид празничног благослова било уклопљено у поједине обичаје које су упућивали (одабрани) појединац или група. Празнични благослов²⁴ као најстарији вид честитања, током друге половине 20. века престаје да буде једини облик празничне комуникације у смислу исказивања добрих жеља за напредак и благостање породичне заједнице и њених чланова. У традицију честитања умешале су се нове технологије – средства масовних комуникација, које су све више испуњавале свакодневицу, па су временом постале и део празничног садржаја. Писмо, дописница, папирна честитка, телеграм, који је у садашњем времену модернизован тако да се може бирати као нека музичка честитка са сликом и текстом и слично,²⁵ а од деведесетих година 20. века и у претходне две деценије овог века поруке које се шаљу путем мобилног телефона умножавају ју видове празничног честитања. Поменути начини честитања, посматрано кроз време, опстају паралелно, или се, пак, надовезују једни на друге. Честитка која се упућује лично приликом посете или честитка која се шаље у виду писане или говорне речи уз посредовање медија често је „емотивна прича“ коју сваки појединац доживљава на свој начин, било као њен прималац или пошиљалац. Чини се да, иако се многе ствари убрзано мењају или нестају под утицајем глобалних токова друштвеног развоја, потреба за исказивањем поштовања и добрих жеља појединцу и његовој заједници претрајава време и промене које савремена цивилизација са собом неминовно (до)носи и још увек је важан и неизоставан део празничне комуникације.

---

²⁴ Благослови у традиционалној култури представљају говорне формуле које су се временом издвојиле у самосталне говорне творевине. Изговарају се као поздрав, отпоздрав, похвале и здравице „као сажети облици племените жеље и вере да ће се она испунити“ (RKT 1985, *blagoslov*). По другом виђењу, „благослов означаје пријенос снага. Благослови ти значи посветити, *учинити светим помоћу ријечи*, то јест приближити светом, што је најзвишенији облик космичке енергије“ (Shevalier – Gheerbrant 1983, 50).

²⁵ Ових телеграма има у форми класичне честитке са сликом; прилагоден је за све прилике и неприлике.

Честитке које се упућују током празника породици или појединцу нису новијег датума. Честитање уочи појединих празника, или на сам дан у току календарске године датира дубоко у прошлост људског друштва. Старе су вероватно колико и сами празници и једна су од њихових важних одредница. Поред осталог, и на тај начин су чланови истих или различитих заједница испољавали поштовање, али и жељу за добробит и просперитет заједници и сваком појединцу унутар ње. Садржај честитке и начин њеног исказивања зависио је од празника који се честитао, али и друштвених норми по којима се одвијао унутрашњи живот заједнице. Током историјског развоја празника, честитка, као и само честитање, прилагођавали су се културно-историјским приликама у друштву, а обично се мењао начин упућивања најлепших жеља.

Честитке које се упућују током празника породици или појединцу, као што је наглашено, нису новијег датума, старе су вероватно колико и друштвене заједнице, али су током времена постале једна од важних одредница празничног садржаја. Честитањем су чланови истих или различитих заједница испољавали поштовање једни према другима, али су такође исказивали жељу за добробит и просперитет заједници и сваком појединцу унутар ње. Садржај честитке и начин њеног испољавања прилагођавао се, посебно у периоду доминације тзв. традиционалне културе, празнику који је био повод за упућивање честитки, али је, исто тако, био усклађен и с друштвеним нормама по којима се одвијао унутрашњи живот заједнице. У свом историјском развоју празнична честитка и празнично честитање били су у складу с културно-историјским приликама у друштву. Наравно да се као „жива материја“, слично обичајно-обредној пракси, временом мењао и начин упућивања најлепших жеља, али се и проширивао или смањивао круг оних којима се жеље упућују.

Иако у данашње време слање „класичне“ честитке готово да не постоји, то не значи и да је нестало честитање празника њеним слањем. Наиме, честитање празника преузимају

други медији који су врло популарни међу млађом популацијом, али које све више користи и становништво старије доби. Честитке које се шаљу путем мобилног телефона – познате у свакодневnoj комуникацији као СМС или вибер поруке, као и честитке путем друштвених мрежа током последње деценије скоро су у потпуности преузеле функцију „честитара“ празника и других важних догађаја из личног живота. За разлику од честитки које су „ишле“ поштом, па је њихов садржај могао бити доступан и другима, поруке које се у нешто више од протекле две деценије шаљу путем мобилног телефона као СМС, а у последњој деценији и као вибер честитке, у потпуности су личне. Ако је садржај ранијих поштанских честитки био доступан другима, у новом облику комуникације пошљалац поруке, као и њен садржај, познати су само примаоцу, чиме је послати садржај заштићен од евентуалних прегледа и могућих неугодности због садржаја, осим ако прималац поруке не омогући увид другима у њен садржај.

Истовремено с појавом и омасовљавањем празничног честитања путем мобилног телефона стиче се утисак да је текст празничних порука много „смелији“ у односу на раније садржаје честитки. Либералнији однос према садржају празничне честитке потиरे и границе њеног тачно одређеног дозвољеног/недозвољеног садржаја у ранијем времену. У време када су празници били окосница друштвених догађања у заједници тачно се знало шта је дозвољено (примерено), односно шта је било забрањено (непримерено) празнично понашање. Садржај појединих порука које у овом времену круже у време празника (ласцивни, као и онај с политичком садржином без генерацијског ограничења слања и читања) највероватније да у традиционалној заједници због владајућих норми понашања не би био примљен с одобравањем.

Комуникација је у садашњем времену једноставнија не само из техничких рзлога, већ и због „лабављења“ улога које су појединци својевремено имали у време празника у смислу да се за сваког члана породице знало шта је његово задужење. С обзиром на то да је основна и најважнија функција скоро сваке честитке да се упуте жеље да појединац/заједница одишу благостањем, срећом, здрављем, онда се слободно може рећи да се

у том смислу не разликују жеље садржане у честиткама послатим путем СМС или вибер поруке у поређењу с „класичним“ начинима честитања. Различито је то да се разговорни дијалог, као доминантан у традиционалној заједници, с развојем технологије све мање користи, осим код класичне телефонске комуникације. Свакако да је понекад „забавније“ и „атрактивније“ послати текстуалну, или пак сликовну поруку.²⁶

У овој прилици СМС и вибер поруке које се представљају као врста честитке указују како на разноликост садржаја, тако и на маштовитост и креативност њихових стваралаца. Садржај ових порука у складу је с временом, њиховим ствараоцима и преносиоцима – има их од класичних, до порука с ласцивним или политичким садржајем, а шаљу се као класичне писане СМС поруке или сликовне (вибер) поруке с дужим или краћим текстуалним садржајем. У даљем тексту овог поглавља пажња ће се усмерити на поруке као део празничног честитања које се шаљу мобилним телефоном као класична СМС или вибер порука на одређене годишње празнике карактеристичне за традиционално организовану српску заједницу: Бадњи дан, Божић, „српска“ Нова година, Свети Трифун, Сретење, Васкрс, породичне славе и други празници, као и државни празници: Нова година, 8. март, Први мај, пратећи годишњи календар.

Нова година (31. децембар / 1. јануар). Празновање Нове године по грегоријанском календару у Србији је новија појава. Овом празнику значајнија пажња се поклања тек после Другог светског рата, када се уводи у државни календар празника. Овај је празник савршен пример измишљене традиције, онако како ју је дефинисао Хобсбаум (*Hobsbom i Rejn-džer, ur. 2002*). У јавни дискурс у ФНР Југославији масовније се уводи крајем пете деценије 20. века – 1955. године, првим општим законом о државним празницима (*SL 1955*).²⁷ Иако

---

²⁶ Врло су често празничне честитке и у виду кратких филмских записа који нису предмет овог истраживања, али се помињу као могућност празничне комуникације.

²⁷ О историјату увођења Нове године у празнични календар видети: Sklevicky 1988: 59–72.

Нова година као празник на већем значају добија тек после Другог светског рата, с њеним слављењем започело се већ између двају светских ратова, мада је у то време ипак у сенци прослављања православне Нове године (видети: Радић 2021, 65–81). Уврштавање празновања Нове године у приватну сферу значило је и прихватање елемената који чине њен садржај попут окићене јелке, давања поклона деци и др. Исто-времено се стварају предуслови да временом централна личност новогодишњег празновања постане Деда Мраз. Поред окићене јелке најпрепознатљивије обележје Нове године су новогодишње честитке у којима се примаоцу желе благостање, срећа, напредак итд., што потврђују и примери класичних СМС и вибер порука у којима поред традиционалних жеља има и шаљивих садржаја.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Нова година

- С Новом годином пуно здравља и љубави.²⁸
- Срећна Нова година и све најбоље.
- Много здравља, среће и љубави и све што сте пожелели да вам се оствари у Новој години. Срећна Нова!
- Пуно здравља, среће и испуњење свих жеља да би се могле смислити нове и веће жеље. Сретна Нова година!
- Пуно среће и лепих снова, нека ти донесе година нова! А све што бол и тугу ствара нека ти однесе година стара! Срећна Нова година!
- Новогодишње звонце већ се клати, срећа у животу нека вас прати, а бол и тугу што живот ствара нека однесе година стара. Срећна Нова година!
- Све што је лијепо и што се срећа зове нек вам донесе година нова, а све што је тужно и што немир ствара нека однесе година стара. Сретна нова година!
- Док честитку читаш ову и годину чекаш нову из мог срца прими жељу – дочекај је у весељу. Нек ти је живот пун среће и снова, нек ти је срећна година нова!

---

²⁸ Примери који се наводе преузети су једним делом из: Ivanović-Barišić 2008, 78–82 или с одговарајућих сајтова; вибер поруке које се прилажу као илустрација у целокупном тексту су, ако није другачије наглашено, из архиве аутора.

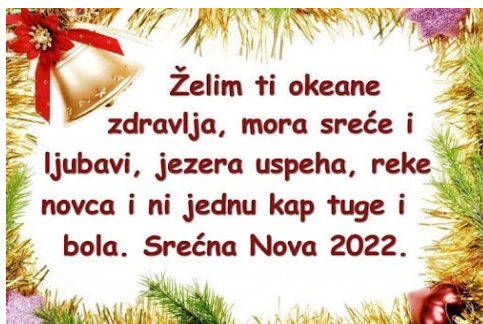

- За дане нове, за дане боље, за све оно што се СРЕЋА зове! За РАДОСТ и ЛЕПОТУ, ЗА СВЕ НАЈЛЕПШЕ У ЖИВОТУ! СРЕЋНА ГОДИНА НОВА!
- Погледајте звезде ... све ће Вам рећи, оне Вас воде ка Вашој срећи ... Кад имате срећу све Вам је лако. Ми управо желимо да Вам буде тако. Срећну Нову годину жели Вам породица (...)
- Нова година: Нека ти снови постану стварност, нека ти срећа постане трајност, нека ти љубав срце греје и нек` ти се испуне све жеље. Срећна ти Нова година! ☺
- У Новој години желим ти следеће: добру енергију, што више равнодушности према свему нелепом што те окружује, тихо место у којем ћеш увек наћи мир и некога на кога се увек можеш ослонити. Не заборави звезду на небу, ону коју следиш од рођења и која те никад изневерила није. Добро да те посети што чешће, лоше да те заобиђе. И светлости много ти желим и једноставног радовања. Срећни ти празници!
- Управо смо на ваш жиро рачун уплатили 366 дана здравља, среће и љубави, пуно радости при трошењу. СРЕЋНУ НОВУ ГОДИНУ желе Вам (...)
- Кад ти сат стане у пола ноћи, руку вам пружити нећемо моћи. Зато вам шаљемо поруку ову. Да вам пожелимо сретну годину Нову. Све најбоље у Новој години.
- Ваш годишњи хороскоп: ЗДРАВЉЕ: звезде вам се смеше, ПОСАО: звезде вам се смеше, ЉУБАВ: звезде вам се смеше, SEX: звезде умиру од смеха!
- Срећна ти Нова година, пуно здравља, љубави, заједничке, узајамне толеранције, добре финансије, sex без рекламације и што мање секирације!!!
- Нека буде од хиљаду египћанских камила нападну гузицу онога који те зајебе 2008. и нека му руке буду прекратке да не би могао да се почеше. Срећна Нова година!
- Новогодишње звоно већ се клати – СРЕЋА; ЉУБАВ И ЗАДОВОЉСТВО – нек вас у животу прати. А проблеме разне што живот ствара нек однесе година стара. СРЕЋНА НОВА 2008!
- Погледај звезде и све ће Ти рећи, оне те воде ка твојој срећи. Кад имаш среће све ти је лако, а ја управо желим да Ти буде тако! Срећна Нова година!
- Желим ти: да те не боли оно што те је болело, да те воли онај ко те није волео, да оно што имаш буде веће од онога што немаш, да си потребнија другима него они теби, довољно простора да будеш срећна, довољно снаге да све ружно претвориш у лепо, да не волиш изгубљено и да не изгубиш вољено! СРЕЋНА НОВА ГОДИНА
- ΩΩΩΩΩΩΩ → Ово је седам гуза Деда Мразових ирваса. Spreмају се за старт. Брзо их пошаљи даље на седам бројева да ти не усеру целу 2008. годину. Не враћај!

- Нека вам Нова буде боља! Да вам лове не узмањка, да вас нитко не насањка. Да откријете нове позе, да вам партнер увек може. Да пијете добра вина, да вас мази и судбина!
- Сретно ти ново лето,/ Више га ове године мет`о,/ Еври ти из џепа вирили,/ Злобници ти у дупе пирили,/ Много те друг воли,/ За остале те курац боли.
- Желим ти 12. месеци здравља, 53. викенда уживања и среће, 365. дана без нервирања, 8760. сати љубави, 525 600 минута лепих тренутака и 31 536 000 секунди секса.
- Долетео сам у завоју, санке су одлетеле, дарови отишли у курац. Рудолф је цркао, а остали јелени су спиздили у први кафић. Тако да ме не чекаш. ДЕДА МРАЗ!
- Од свих поука и прича / са и без покрића, / ова је аутентична и јасна, / намењена пријатељима / и непристрасна. / Без интересне намере, / безобзирна и без мере, / ову поруку схватићете лако, / и гласи некако овако: / „Не дозволите да Вам, / у Новој години и ове ноћи, / искрено говорећи, / радост краду старе теме: / о светској кризи, / претераној бризи, / тешкој години, / нашој судбини, / девалвацији валуте, / напретку коридорске руте, / политичкој емпатији, / неке Цеце симпатији, / једначинама о вери, / мерним јединицама које други мери, / већ уинат тих истих, / због Вашег и здравља / Вам блиских, / узмите чашу вина, / и наздравите пријатељима. / И не изреците жеље и здравицу / зарад туђе мисије, / тендерске комисије / кабинетске конотације, / лажне дисертације, / медијске овулације, / невладине организације, / ЛГБ популације, / маркетинске кампање, / етно села и ваздушне бање, / васкрслих Идола, / индустријских Равијојла, / пореских акција, / полицијских реакција, / судских комбинација, / обавезних вакцинација, / регионалне рубрике, / скупштинске музике, / монополске креације, / грађевинске санације, / партијске екстазе, / навијачке камиказе, / студентских рокова, / јужних токова, / самосталних ентитета, / патриотских етикета, / бодова на листи, / кодова на модној писти, / колачића из ЕУ салона, / прекоокеанских ратних морона, / келнера из гасне мото-дружине, / или источњачке сабласне множине. / Урадите то из срца чисто, / у ситне сате, / како само Ви, / наздравити знате!“ / Живели! / Молиере / с Лекиног брда. / Напомена: Извињавам се онима који су се препознали, заосталима, изостављенима, претпостављенима – сва права око ове поруке задржавајуте Ви, оператер узима профит, а ја само лупетам... за све паре:)²⁹
- У Новој години ти желим МИР јер њиме све започиње, ЉУБАВ јер даје смисо несавршеном свету, ПРИЈАТЕЉСТВО јер остаје и кад ничег другог нема, ТОЛЕРАНЦИЈУ јер нисмо сви исти, СМЕХ јер

²⁹ Поруке преузете с: <https://www.porukice.info/novogodisnje-poruke.html> (преглед: 20. јануар 2023).

Бадњи дан (6. јануар). Последњи дан поста је Бадњи дан и његово празновање нераскидиво је повезано с прослављањем Божића. Ова два празника представљају целину која се јединствено светкује. Још је Чајкановић у својим истраживањима показао да су породична слава, Бадњи дан и Божић најзначајнији празници у српском народном календару, наслеђени из дубоке прошлости (Чајкановић 1921, 258–288). Бадњи дан и Божић су једини празници „у којима нема других благданских примеса, па тако ова два празника нису ни чије крсно име, ни заветни дан, ни еснафска слава, већ само Бадњи дан и Божић – најопштија, дакле, светковина, свакога и свих, у целом српском народу“ (Недељковић 1990, 9). Појава мобилних телефона – СМС и вибер порука, учинила је да Бадњи дан буде један од празника када се оне шаљу у већем обиму. У последњој деценији углавном се шаљу вибер поруке са жељама за добро здравље, срећу и благостање. Садржаји послатих порука укључују и поједине елементе који чине део празничне атмосфере. Најчешће се у порукама помињу бадњаџи, а повремено се појаве поруке/честитке обојене политичком нотом, као одраз одређених политичких догађаја.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Бадњи дан

- Још лепша јутра ти свитала, песма ти у сусрет хитала, љубав те у животу пратила за сва добра добрим ти се вратила. Срећни бадњаџи и Бадње јутро!!!

- Бадњаци ти срећни ови, Бог нека те благослови. Да ти срећом дом заблиста, јер рођење славиш Христа. Срећан Бадњи дан и божићни дани. Наздравље!
- Поштовати треба вјеру БАДЊАЦИ се јутрос беру, прекрсти их како ваља, то је симбол православља, да се корјен неби утро наздравље ви Бадње јутро!
- Да вам се оствари сваки сан нек помогне Бадњи дан. Да у кући новац тече нек помогне Бадње вече. Нек се срећа с здрављем сроди - МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Бадњак се ложи, ватра пламти, здравље и срећа нека вас прати, нека вам свако ново сутра буде радост бадњег јутра, а срећан вам Божић сутра!
- Бадњи дан је и бадњаци се ките нека и вашу породицу штите. Да Вам срећа увек у дому траје, а Бог драги све најбоље даје. Срећан Бадњи дан.
- У пламену празника искрене жеље се роје. Бог нек благослови и сачува тебе и твоје. У твој дом сва добра да донесе – здравље, срећу, миран сан! Срећан Бадњи дан!
- Док задњи бадњак гори, слушај срце што ти збори: благостање, мир и доброта нек вас прате целог живота.
- У далеком граду, у зимској ноћи, Христ спаситељ отвори очи. Од радости и среће анђели запалише свеће, а један од њих рече: "Нека вам је срећно Бадње вече!"
- Добри доме добар дан, са срећом вам Бадњи дан, да вам Бог подари сваку срећу и злата пуну врећу, уз бадњак и уз вино да вам увек буде фино. Мир Божји, Христос се роди!
- Бог велики нек те чува и стазама среће води и оствари сваку жељу која твоме срцу годи. Срећан БАДЊИ ДАН!
- Нека бадњак свето дрво удовољи мојој жељи и да увек срећно живе моји драги пријатељи. Да вас греје ватра света, да вам срећа кућом цвета! Христос се роди!
- Нек Острошки Василије чува твоје најмилије, а небеска добра вила у помоћ ти вазда била, а Бог драги нека рече: срећно било Бадње вече!
- Нека вас срећа кроз живот води! Срећан вам Божић и Христос се роди!
- *** 3 пахуље љубави. Пошаљи их драгим особама и мени назад. Ако ти се до Бадњака бар 3 врате, за Божић ће ти се десити оно што већ дуго чекаш! Делује!
- Из Хага ми Шешел рече да честитам Бадње вече свим Србима српске крви – међу њима ти си први. Нек Крст Часни коло води - МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ!³⁰

³⁰ Претходне поруке преузете из: Ивановић Баришић 2008, 83–85.

- Домаћине добар дан данас слави Бадњи дан, испред куће бадњак стави и рођење Божје слави. Бог ти сваку срећу дао и од зла те сачувао. Срећан Бадњи дан!³¹
- Опрости данас дужнима, подари срећу тужнима, сачувај љубав, веру и наду, тежи ка срећи, а не ка паду. У срцу воли и спомињи Бога, нек чува тебе и ближњега твога. Бадњаци горе, нек све ти се злати, нек ти се добро још бољем врати. Срећан Бадњи дан!
- Ноћ се спустила право је време, да бадњак и ваш дом украси, да бог помогне вашој кући и од сваког зла да вас спаси. Срећно Бадње вече!
- Ој, Србине веро тврда, устај рано, па у брда. Са секиром и пре Сунца, нек храстово дрво пуца. Зором раном бадњак сеци као што су наши преци. Још се Србин није утро, сретно теби БАДЊЕ ЈУТРО.
- Лепог ли јутрос јутра, а још лепше биће сутра, свето дрво кућу краси, нек се види србин да си, окићена српска кућа, ракија се пије врућа, пост се пости, вера чврста, а крсти се са три прста, дарује на православље, љубав, радост, срећу, здравље, свако добро, миран сан нека донесе БАДЊИ ДАН
- Нека овај Бадњи Дан буде Вама радостан, пуно здравља, пуно среће уз крст часни и уз свеће, нек се чује песме глас, благослови Боже нас! СРЕТНО ТИ БАДЊЕ ВЕЧЕ!
- Браћо СРБИ ово није шала, држите се 6. јануара, сви у шуму по Бадњаке свете, дочекајмо наше БАДЊЕ ВЕЧЕ! А ујутру када зора свиће ето нама најдражег Божића.
- Зазвонише звона стара са цркава и олтара, / молимо се Христу Богу за напредак и за слогу. / Обичаји живе давни, а ми Срби православни / традицију наставимо и потомству оставимо. / Тако било, тако биће, Србин слави и славиће, / православљем душа дише, када тамјан замирише. / Нека нам је вера чврста, крстимо се са три прста, / цркве свете да правимо и господа да слаavimo. / Срећан Бадњи дан!
- Донео си бадњак, уш`о си у кућу, сада можеш да попијеш и ракију врућу, / сигурно ћеш да претераш, биће ти милина али пази брате опасна је то жестина, / батали мало, можда толко није здраво, знам да ти се пије али пази немој да те убије. / Сипај мало вина нек и оно тече, / срећан Божић, срећно Бадње вече!
- О бадњаче, бадњаче ти наш стари рођаче добро си нам дошао и у кућу ушао мили српски бадњаче ти наш стари рођаче... мир божији христос се роди.
- МОЛИ, Србију највише воли! Када будеш бадњак сјеко, стари ми је реко: Поштовати треба веру, Бадњаци се ујутру беру. Ка истоку окрени се, са 3 прста прекрсти се, Бадњак сеци као што су наши

³¹ Поруке преузете с: <https://www.porukice.info/badnje-vece.html> (преглед: 20. јануар 2023).

преци. На истоку сунце сија да се види наша Србија! Бадњак сеци, Бога моли, Србију воли. Свето дрво кућу краси, нека види Србин даси! Србин бити то је вера а и још посна вечера. Тако је било, тако биће, Србин слави и славиће

- Лепшег јутра од данашњег нема, када се Србин у бадњаке спрема, у срцу му вера, и поштење, а у глави Христово рођење. СРЕЋАН БАДЊИ ДАН!
- Свето дрво бадњег јутра, што ти данас кућу краси, нек донесе сваку срећу и од сваке муке спаси. Да оствариш сваки сан помого ти Бадњи дан, да у кући новац тече помогло ти Бадње вече. Нек се срећа с здрављем сроди. МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Ауди караван желим ти за Бадњи дан, сто квадрата новоградње желим ти за Вече Бадње, за Божић све жеље да ти испуни рибица златна, па макар ти жеља била да то буде јахта, а ако ти треба још која кинта... онда роде мој мора да се ринта!:)

Вибер поруке као честитка по садржају су сличне класичним СМС порукама, с том разликом што текст поруке прати илустрација углавном усклађена с текстом. У овим порукама се такође примаоцима желе здравље, срећа, радост, напредак, успех у раду. Аутор текста није добијао вибер поруке са „смелијим“ садржајима – да садрже еротске или политичке садржаје, као честитку за Бадњи дан, за разлику од текстуалних порука које су имале такав или сличан садржај.³²

У телу ЗДРАВЉЕ, у души МИР, у мислима
РАДОСТ, у срцу МЛАДОСТ, у раду УСПЕХ, у љубави
СРЕЋА, у ноћима МИРАН САН,
СРЕЋАН ВАМ СВИМА БАДЊИ ДАН

³² Вибер поруке су слате аутору текста као бадњеданске честитке у последњих неколико година.

Svanulo je jutro belo, ne spavaju
grad ni selo, jer danas i staro i
mlado, po badnjak ide rado.

Manastir Ostrova

Nek' ti tebi ova grančica sveta
donese puno bericeta, ljubav, završje,
sreću, i radost od svega vecu.
SREĆAN BADNJI DAN!

Нека Бадњак свето
дрво подари вам
здравље прво, нека
тамна замирише, нека
веселем кућа дише,
нека вам срећом све
заблиста, за рођење
Бога Христа!

СРЕЋАН БАДЊИ ДАН

Svanulo je jutro,
od svih jutara bolje,
želim vam svaku sreću,
želim vam snage i
volje. Srećno Badnje
jutro, dan i veče.

Божих (7. јануар). Празник се убраја у круг најзначајнијих народно-хришћанских светковина. У садашњем времену празник Христовог рођења – Божић углавном се посматра као хришћански празник, а елементи који чине садржај његовог празновања указују на то да се у обичајима који су и данас део обичајно-обредне праксе могу препознати обичаји из прет-хришћанског времена. Садржај и бројност обичаја чине да се у народном празновању Божић и у садашњем времену издваја по свом значају из корпуса годишњих (календарских) празника. По правилима празновања божићне празнике треба провести у радости и задовољству, с тим да се први дан прослава у кругу породице, а другог и трећег дана дозвољене су посете и дружења изван породице и у већем друштву (игранке). Обичаји који су део празничног садржаја представљају наслеђену традицију и део су „обавеза“ породице и појединца које

они морају обавити да би кућа и укућани били здрави и да би напредовали у сваком послу који обављају. Божић је још увек један од најважнијих породичних празника, али је он у исто време и празник у којем се наглашавају и виталне вредности друштва у целини. Божић је празник за који је обавезна честитка коју су у прошлости упућивали појединци који су походили кућу. Честитка се најчешће упућује првог дана, који је и најважнији у тродневном празновању. У традиционалним заједницама посебне честитке за други дан Божића није било. Трећи дан божићног празновања честитку добијају они којима је Свети Стефан породична слава. Божићне СМС и вибер поруке, уосталом, као и сâм празник, обилују жељама за здравље, успех, срећу, али је карактеристично да се у готово свакој поруци спомињу Христ и дан његовог рођења, дакле, обојене су религијским садржајем. Врло се често у порукама жели успешна читава година, што се у суштини поклапа с новогодишним жељама.³³ Од елемената који чине божићни празнични садржај помињу се слама, ватра света, крст часни, кандило, тамјан, икона, анђели, а врло често се честита као Благи дан. Божић је празник за који се шаљу и шаљиве поруке. Честитке за Бадњи дан и Божић су најбројније у корпусу празничних честитки. Такође су и најинвентивније што се тиче текста – различитог су садржаја, а има их у прози, у стиху, као и вицева, афоризама и др.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Божић

- МИР БОЖИЈИ И ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ! Вама укућанима, ваши (...)
- МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ! Среће, здравља, љубави ...
- ВАИСТИНУ СЕ РОДИ! И вама сретан Божић и година која је испред нас.
- Срећан Божић. Пуно здравља, љубави и успеха.
- Христос се роди! Нека ти светлост овога дана да оно што немаш и желиш а сачува оно што имаш и волиш! Срећан Божић.
- Нека вам је сретно лето, што имате нек је свето, што немате Бог ће дати, нек вас увек срећа прати! Мир Божји, Христос се роди!

³³ О божићним СМС порукама видети: *Blagojević 2014, 95–117.*

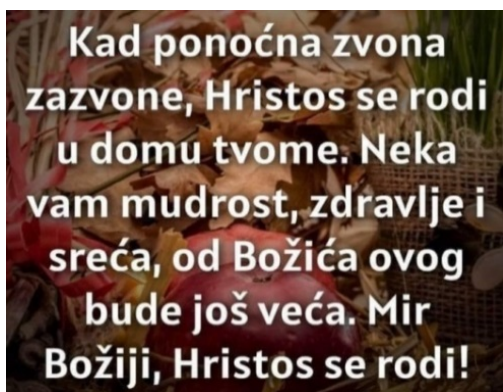
- Тебе Боже сада молим за све оне које волим, испуни им сваку жељу, нека живе у веселу. Нек им сваки буде дан као Божић радостан. Мир Божји! Христос се роди!
- Добро јутро кућо стара, ево 7. јануара. Пршти слама под ногама. Срећан Божић свима вама!
- Добри доме Божић стиже, нек вас греје ватра света, нек вам срећа кућом цвета! Да крст часни коло води – МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Добри доме Божић стиже драгом Богу да смо ближе, да те греје ватра света, да ти срећа кућом шета, да Крст часни коло води и нек се Христос роди!
- Бадњак се ложи, ватра пламти, здравље и срећа нека Вас прати и нек Вам ново сутра буде радост Божићног јутра. МИР БОЖИЈИ! ХРИСТОС СЕ РОДИ! СРЕЋАН БОЖИЋ ЖЕЛИ ВАМ (...)
- Христос се роди! Нека драги Небески Богомладенац Тебе и најмилије ти огрне Љубављу, Радошћу и Вером испуни ваша срца. На Здравље и на Спасење.
- Људи се у животу срећу случајно, А онда заједно деле све, Река живота их носи неким другим људима, Али им срце остане крај правих пријатеља! МИР БОЖИЈИ И ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Кандило нам мир мирише, Дим тамјана душу гали, Икона нам слогу пише, Бадњак искру среће пали. Док се крстим Бога молим / Да ми чува све што волим./ Међ вољеним твоје име мило, / Све ти здраво и весело било! Срећан Божић и Божићни дани, Бог нека те од лошега брани! МИР БОЖИЈИ И ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Од данас још лепша јутра ти свитала, Срећа ти у сусрет хитала, Љубав те у животу пратила, А сва добра добрим ти се вратила. МИР БОЖИЈИ И ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Нек данашњи благи дан теби буде радостан, нек ти Божић врата злати, нек те свака срећа прати. Анђео среће нек те води! МИР БОЖИЈИ - ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Нека господ са небеса пошаље ти мерцедеса, а по жељи нашег Христа нека буде дизел 300. Ваистину се роди мерцедес је увек у моди! СРЕЋАН БОЖИЋ!
- Да се облачиш по последњој моди, / 2. да ти виски увек годи, / 3. да се брчкаш у ђакузи води, / 4. да изгледаш као билдер-боди, / 5. на лотоу 7 убоди! Ваистину се Христос роди!³⁴
- Устај Србине, чесницу стављај, Божић освиће ти га прослављај, из пушке запуцај свећу упали, Богу се помоли па му захвали³⁵

³⁴ Претходне поруке су преузете из: Ивановић Баришић 2008, 85–89.

³⁵ Поруке које следе преузете с: <https://www.porukice.info/cestitanje-bozica.html> (преглед: 21. јануар 2023).

- Данас је свака мисао једна жеља, жеља за дом, за брата, пријатеља – за лепше сутра, за дане боље, да као Исус имаш снаге и воље... Нек осветли Божић срца чистотом, ти човек буди, сијај добротом... а док се неко за тебе моли, ти срећу пожели, праштај и воли. Мир Божији, Христос се роди!
- Нека ти ХРИСТОВО РОЂЕЊЕ донесе: / ЉУБАВ – које данас мало има, / СРЕЋУ – која је увек некако далеко кад нам је потребна / НАДУ – коју често губимо, / ЗДРАВЉЕ – које кад имамо не чувамо / ПРИЈАТЕЉСТВО – које је данас баш ретко, УСПЕХ – који нам живот не гарантује. / ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Стиго Божић, стигли дани свети, да се богат сиромаша сети, да обиђе здрав болеснога, да весео теши жалоснога, да се сретник с несретником дружи, одбаченом да се рука пружи, завађени сви да се помире и да љубав Божију светом шире, да достојно дочекамо Христа и његови будемо заиста! Христос Се Роди!
- Весели ме ријеч твоја, што пожеље дому моме, здравица се увек враћа искреноме и поштенome. Нека тамјан са олтара, Хиландара и Врачара а и бадњак грана света, кућу чува многа љета, а и свећа која гори нек прозоре све отвори, нека срећом дом заблиста за РОЂЕЊЕ БОГА ХРИСТА.
- ХВАЛА ТИ БОЖЕ као брату што нам врати БОЖИЋ БАТУ, сва се деца с тиме слажу не верују деда мразу. ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Ој Божићу један у години славићу те макар у пећини. МИР БОЖИЈИ, ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Док ледени кристал од мряза пуца, још један Божић на врата куца, радосна нека је твоја душа, док Господ твоју молитву слуша. За тебе моли и срце моје, нека се испуне све жеље твоје и Бог да те кроз живот води, РАДОСТАН БОЖИЋ, ХРИСТОС СЕ РОДИ!
- Кад на Божић чесницу будете ломили и у здрављу и срећи се Богу молили, нека вас срећа и радост кроз живот води, срећан вам БОЖИЋ И ХРИСТОС СЕ РОДИ!!!
- Добро јутро мушка главо, данас славиш оно право, славиш Славу нашег Христа, нек у кући све заблиста, нек се пева, нек се пије, нека кућом радост бдије, а сад брате жив ми био, здраво Божић прославио!!!
- Само отворен ум прима радост, само отворене руке примају дарове, само отворено срце прима љубав и само најдраже особе примају ову поруку! Срећан Божић!!!

Вибер поруке којима се честита Божић такође одишу празничном атмосфером. У њима се желе срећа у кући, радост и љубав у срцу и обавезно се помиње Христово рођење – *Христос се роди!* За Божић има и шаљивих порука.

Српска Нова година. Пре три године (2020) обележено је сто година како се, уз мање прекиде, „обележава празник који званично то никада није био, православна Нова година, 14. јануара, односно њен дочек 13. јануара“ (Радић 2020, 65). После Првог светског рата Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца усвојила је закон којим се изједначавају стари и нови календар. „Нова година је по старом календару први пут дочекана у Београду после рата 13. јануара 1920. године. Годину дана пре тога Београд је био у мраку, без кафана, градског превоза и без много становника. До јануара 1920. се, поред свих својих невоља, ипак повратио и оживео“ (Радић 2020, 68). Дочек православне Нове године се

крајем двадесетих година 20. века организовао у кафанама, ресторанима, клубовима, удружењима, приватним кућама, да би од почетка тридесетих година прошлог века дочек добио и верску димензију, коју до тада није имао (Радић 2020, 72). После Другог светског рата прославе православне Нове године су због забрана пресељене у приватне куће. Дакле, прослава је из јавне пресељена у приватну сферу. Прослава је поново почела осамдесетих и нарочито деведесетих година прошлог века.³⁶

Осим као Нова година, 14. јануар се у народном календару прослављао и као Мали Божић. На овај дан се празнује и Свети Василије Велики, који је и породична слава. За православну Нову годину такође се шаљу поруке као честитке – СМС као класичне и вибер поруке. У обе врсте порука наглашава се вера православна, манастири попут Хиландара, затим свеци – Свети Сава, наглашава се српство, желе се срећа и здравље.

Избор СМС и вибер порука којима се честита православна Нова година

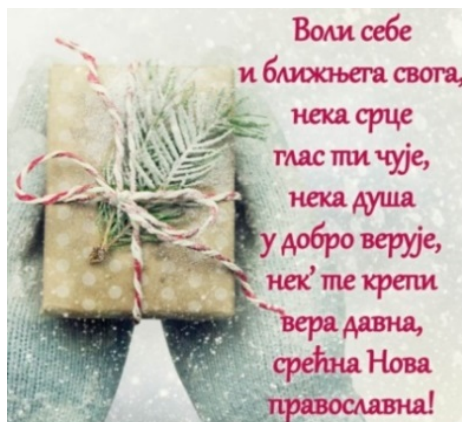
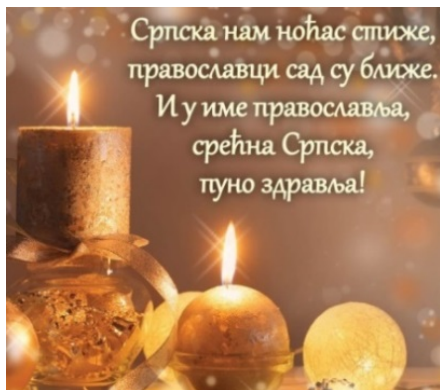
- У зидинама Хиландара родила се вера стара, родила се још од Христа, ја је волим јер је чиста. Та времена беху давна. Срећна Нова година православна!
- Нек ти се дани у овој години што спорије и сретније троше, нек те погоди све што је лепо и нека те промаши све што је лоше. Сретна српска Нова година!
- Нек нас мрзе људи дрски што причамо брате српски, нек је вина пуна чаша, срећна нек је српска наша. Славила се у времена давна НАША ПРАВА СРПСКА ПРАВОСЛАВНА!
- У најлепшој српској ноћи мој ће поздрав теби доћи. Пуно среће, здравља и весела од искреног пријатеља. С чашом вина и на здравље. Живело нам православље. Срећна Нова година!
- Док честитку шаљем ову, православну славим Нову. Честитам је свим Србима, а посебно најмилијима. Ко је слави овог дана, Бог га чува од душмана. Ко честитку ову прими у весељу нека живи, нек га срећа увијек прати, јер добро се добрим врати. Срећна Нова православна!

---

³⁶ Више о прослављању православне Нове године видети у: Радић 2020, 65–81.

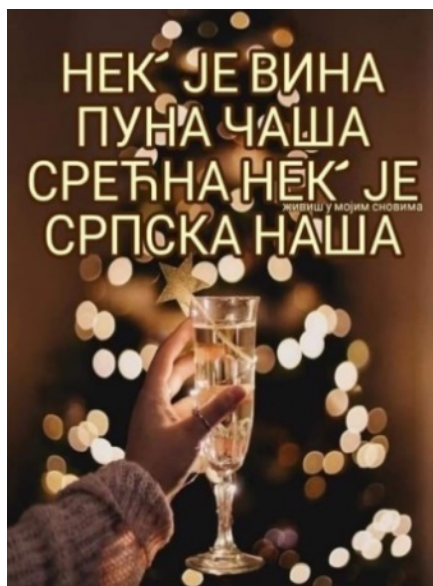
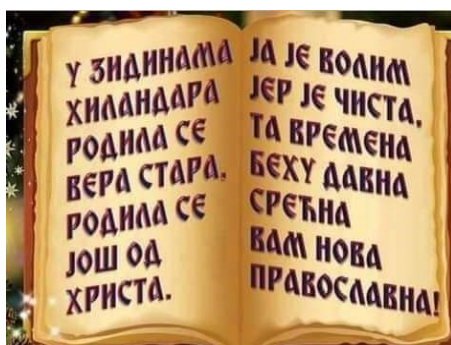
- Ој СРБИЈО земљо стара, држи до свог календара. БОЖИЋ слави БОГУ хвала увек 7. јануара, Српску нову знану свима на дан Св. Василија. Срећна нова православна.³⁷
- Ој Србијо, ој све света не иди нигде без Космета! То је наша земља стара – срећна Нова православна.
- Милешевска епархијо, Бог је тебе обдарио, У твом срцу лежи Сава, најмудрија српска глава. Бели анђеоло стално јавља, Срећна српска православна.
- Анђеоло нам ноћас јавља Срећна Нова Православна, нама драга а некима мрска нека нам је Срећна Нова Српска!
- Хиландарско вино пили, весели и срећни били, од давнина још је славна, срећна нова православна!
- Српски мислим, српски пишем, српски зборим, српски дишем, српску цркву обилазим, моје мило српство пазим. За њега се богу молим, православље свето волим, и крстим се са три прста, традиција то је српска. И дичим се јер ја имам српско срце у грудима, па ћу ноћас као и ти српску нову прославити.

У вибер порукама поред жеља да буде среће („много среће“), здравља („пуно здравља“), напретка, да буде боља него стара, наглашавају се православље, манастир Хиландар, а у појединим порукама и српство.

³⁷ Поруке које следе преузете с: <https://www.porukice.info/cestitke-za-srpsku-novu-godinu.html> (преглед: 25. јануар 2023).

Богојављење (19. јануар). Празник је у народу познат и као *Водице* (Водокршће), по води која се тог дана свети и дели, а за коју се верује да има лековита својства и чудотворну моћ. Богојављењем се завршава божићни и новогодишњи циклус празника, а завршава се и период тзв. *некрштених дана*. За празник није било посебних обичаја којим би се упућивале празничне жеље, али је било у обичају поздрављање с: „Бог се јави!“ и одговором: „Заиста се јави!“. Богојављење је и дан крсне славе али и еснафске славе појединих занатлија.³⁸ Честитке за празник су углавном религијског садржаја.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Богојављење

- Домаћине и сви укућани овом приликом желео бих свима вама да честитам овај велики хришћански празник, Богојављење!
- Пре него што замолиш за оно што желиш, захвали за оно што имаш! Бог се јави!
- Бог се јави! Ваистину се јави!
- Нема ничег великог када је мала љубав, ни ничег малог кад је љубав велика. Бог се јави!
- У животу пожели само једно, да не волиш изгубљено и не изгубиш вољено.
- Тамо где престаје твоја снага, почиње Божија милост. Бог се јави!
- Радуј се земљо, Бог те походи, Блистајте воде, Бог вас прекрсти. Бог се јави!

Bogajavlјenska noć nije događaj, nije vatromet želja, ona je pokrivač od tananih niti spokoja za sve one koji veruju da biti nije isto što i dobiti, za one koji znaju da je važnije od toga šta bi mogli dobiti ono što sami daju.

Volim ovu noć. Bog se javi. A to znači da nikad više nismo sami.

³⁸ Више о празнику видети: Недељковић 1990, 30–32; Босић 1996, 172–175.

Свети Сава. Празник који је у народу познат и као Савиндан „спада у ред светаца најдубље утиснутих у народну свест“ (Недељковић 1990, 201), односно постао је „најнационалнији наш светац“ (Бандић 1991, 216). Око личности Светог Саве временом је створен национални мит, па је постао део епископског певања, народних легенди, прича и предања, а приказиван је и као велики добротинитељ. Породична је слава, а с обзиром на то да је по предању научио Србе разним знањима и вештинама, и многе га занатлије светкују као свог патрона (в. Недељковић 1990, 201–202). У садашњем времену Свети Сава најпрепознатљивији је као школска слава.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Свети Сава

- Данас свака српска кућа, уз молитву Богу свете, Светом Сави свећу пали и зелене венце плете.
- Свети Сава је тежио духовном животу, делио сваком човеку своју доброту. Он је велики српски светац први и прави, са радошћу данас твоја породица слави. Срећна вам слава!³⁹
- Будимо скромни и мирне главе јер ми смо потомци светог Саве. Нек његова искрена вера душмане отера. Прекрсти се и упали свећу, теби и породици желим срећу.
- Наш је Свети Сава прва српска слава. За нашу веру се борио и нас овакве створио. У духу искреног православља нек дан буде пун правога славља. Домаћине, срећна ти слава!

³⁹ Поруке преузете с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети Трифун / Дан заљубљених (14. фебруар). По народном веровању светац је заштитник виноградара, па се у деловима Србије који су познати по узгоју винове лозе и производњи вина празник прославља као виноградарска

слава, односно празнује се „због рода грожђа, усева и плодова земаљских“ (Недељковић 1990, 242). На овај дан су започињани послови (орезивање лозе) или су послови завршавани (припрема дрвене грађе за грађу и израду дрвених предмета). На овај дан се гатало о томе какво ће бити време и род. Такође, Свети Трифун је породична слава; еснафска слава механџија које су га узеле за свог патрона; у неким селима је заветни дан (Недељковић 1990, 143). Светац је имао и исцелитељске моћи, а по веровању је био и заштитник љубави.

Није забележено много порука намењених овом празнику, осим као славска честитка. Вероватни разлог изостанка израженије СМС комуникације на овај дан је празнични садржај који је везан готово искључиво за радни садржај (одлазак у виноград и почетак резидбе). Иако се у нешто више од последње две деценије наводи и да је Светац заштитник љубави и брачне среће, у „пракси“ овај део светачке традиције готово да није заживео да би постао предмет празничне честитке. О овом сегменту Свечеве заоставштине почело се више говорити када је почео да се празнује истог дана Свети Валентин (заштитник љубави) – празник из римокатоличке традиције који се више повезује с потрошачким друштвом.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Свети Трифун / Дан заљубљених

- Уз чашу доброг вина уз светог Трифуна и Валентина желим ти више љубави него што ико има!
- Режи лозу, точи вина на Св. Трифуна, зар нам ова нова клима за дан љубави нуди неког „валентина“.
- Ако појам среће није илузија и ако човек заиста може бити срећан, онда желим да ти овај дан буде леп као нежност, као младост, као љубав... Срећан ти Дан заљубљених!
- Најлепше је очима кад се твог лика сете, кад заплаче душа као мало дете. Још је теже срцу кад рана заболи кад му се не јавља неко кога срце воли!

- Поезија за дан заљубљених: сунце је распиздило своје зраке, врапци се деру ко коњи. Мене пичи депресија, у души ми опсесија. Јебо матер, ако те не волим!⁴⁰
- Са љубављу режи лозу, биће вина рујна на наш празник Св. Трифуна. Православље веро жива можемо ли ми без Валентина?⁴¹
- Волим душо да за тебе дишем, волим срећо да ти песме пишем. Понекад се мене сети кад се слави Трифун свети.
- У миру, љубави, здрављу и срећи, попијмо чашу вина на данашњи дан Светога Трифуна.
- На данашњи дан пре 2 год упознала сам најлепшу најбољу особу а то си ти срећан дан заљубљених
- Погледај месец што на небу путује, сети се срца што за тобом лудује. Имам једну жељу, а она је проста – да си поред мене, било би ми доста! Срећан Дан заљубљених!
- Љубав су мора, љубав су неба, љубав је све што људима треба, љубав је поток што тече из раја а пољубац путић што два срца спаја. Срећан ти дан заљубљених

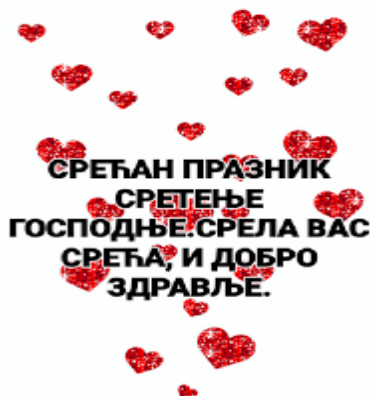
Сретење (15. фебруар). У традиционалним заједницама се на Сретење предсказивало време – ведро и суво на овај дан значило је ветровит крај зиме, а снег или облачан дан

⁴⁰ Претходне поруке су преузете из: Ivanović-Barišić 2008, 90.

⁴¹ Поруке преузете с: <https://www.porukice.info/dan-zaljubljenih.html> (преглед: 20. јануар 2023).

указивао је на њен брзи крај и лепо време. Од 2001. године, 15. фебруар – Сретење – државни је празник Републике Србије и представља њен најзначајнији празник (Ивановић-Баришић 2014а, 284). Иначе, за празник у прошлости није било уобичајено да се шаљу честитке, а и сâм садржај празника то није подразумевао. Вероватно да је то разлог што на празник, иако је постао најважнији празник државе Србије, није заживело његово честитање изван државних оквира.

Вибер поруке којима се честита празник Сретење

Осми март. Празник који је установила социјалистичка власт преузет је из међународног календара празника. Осми март заправо и није био званични државни празник, па је од свог успостављања обележаван радно. Празник је најбољи статус имао у првим годинама после Другог светског рата, када се подсећало на народноослободилачку борбу и допринос жена тој борби (видети: Rihtman-Auguštin 2000, 121–139). У основи је политичког карактера и вероватно да није било масовнијег и веселијег празника од Осмог марта. Прихватање празника требало је да буде симбол родне равноправности, међутим, Осми март се врло брзо „изродио“ у специфичну врсту дана цвећа и сећања посвећеног женама

из пословног, као и ближег окружења (мајкама и бакама). Понајмање је остао празник посвећен, као у почетку обележавања, равноправности жена и мушкараца. „Прославе организоване у фирмама више су подсећале на некадашње 'карневалске' свечаности него на дан посвећен родној равноправности и доприносу жена тој равноправности“ (Ивановић-Баришић 2014а, 283). У СМС и вибер порукама које се шаљу као честитка за празник садржане су жеље за срећу, осећај важности у заједници, али су све чешће и поруке с различитим шаљивим садржајима. С обзиром на то да празник обележава даривање жена цвећем, цветни су декори преовлађујући и у вибер порукама.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Осми март

- Срећан 8. март! Много здравља, љубави и среће!
- Да будеш срећна и пуна ко брод, да све мушкарце бациш на под, ми смо рибе, они су шкарт. Срећан ти 8. март!
- Лепа као вила, нежна као свила, чиста као роса, сјајна као сунце, снажна као стена... Буди поносна што си жена... Срећан 8. март!
- Једна звезда за срећу, једна звезда за смех, једна звезда за... шта набрајам? Све звездице неба нек се спусте теби на длан и испуне жеље на данашњи дан.

**Budi ponosna što si žena,
mudra i dostojanstvena.**

**Lijepa, topla, hrabra, a nježna
važna i neizbježna. Po srcu ujedno
i slaba i jaka, uloga vaša nije laka.**

Sretan 8. Mart

Васкршњи пост. Традиционална култура не познаје специјално обележавање почетка Поста у смислу неке жеље или честитке. Почетак поста је посвећиван једино промени начина исхране – изостављање хране животињског порекла, као и посвећивање пажње хигијени судова – њихово тзв. одмашћивање, пре припреме прве посне хране. Међутим, напредак технологије учинио је да и пост постане предмет честитке.

Цвети. Покретан су празник и увек се славе у последњу недељу пред Васкрс. Празник је у народној традицији посвећен природи – биљу, а посебно врбовом прућу. Црква га прославља у знак сећања на улазак Христов у Јерусалим (в. Недељковић 1990, 257; Босић 1996, 256–250). У порукама преовладавају цветни декори и религијски елементи празника.

Избор вибер поруке којом се честита празник Цвети

Велики петак. Најважнији дан у последњој недељи пред Васкрс је Велики петак – дан жалости због смрти Исуса Христа. У народној традици дан је строго поштован и познат по једнодневном строгом посту. На Велики петак се фарбају јаја. У поруци за овај празник превладава жеља за миром, срећом, здрављем и љубављу.

Избор вибер поруке којом се честита Велики петак

Васкрс. Празником се завршава седмонедељни Велики пост. Један је од највећих хришћанских празника. Његовом празновању претходи Велики петак, који је такође део васкршњег празновања. „Хришћанска црква га сматра највећим празником у години и стога Ускрс и назива 'празником над празницима'“ (Босић 1996, 269). У празновању Васкрса преовлађују црквени елементи – прославља се као успомена на Христово страдање – смрт, али и његово васкрснуће из мртвих. У народној традицији садржани су и елементи који потичу из „старијих религијских епоха а везани су за култ природе и њено поновно пролећно обнављање (...), то јест поновног рађања живота у природи“ (Босић 1996, 269). Најважнији елементи празника су: биље, вода, ватра и јаја, која су у садашњем времену његово најпрепознатљивије обележје. Празник представља дан радости, весела и дружења, што се у СМС и вибер порукама углавном и наглашава.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Васкрс

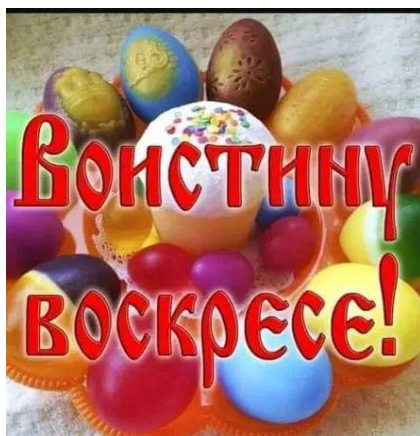
- Нек ти кућа у весељу блиста и срећно ти васкрсење Христа! Као празник животног зачетка и остале среће и напретка. Христос Воскресе!
- ***** Пријатељи су као звезде... не видиш их, али ипак постоје! Нек вам овај благи дан мир и љубав донесе. Са вером у Христа! Христос Воскресе!
- Христос Васкрсе! Обновимо себе Христом васкрслим и светлимо свету добром и врлином!
- Бог велики и сви свеци и сви дани и месеци и године што долазе нека вашу кућу пазе. Мир Божији дому твоме слава Христу распетоме. Мир Божији! Христос воскресе!
- За слогу и разумевање, за срећне дане, за потајне наде, за неостварене жеље, за љубав и праштање, за благословене године које су пред нама. Христос воскресе!
- Колико су дуге у зеца уши, толико ти желим радости у души, и колико је лепо шарено јаје, толико тај осећај нек дуже траје. Христос Воскресе! Срећан Ускрс⁴²
- Ускрс иде, срце куца, ко ће с киме да се туца! То ти је прилика као из раја да било коме полушаш јаја! Христос воскресе!

⁴² Поруке које следе преузете с: <https://www.porukice.info/cestitanje-uskrsa.html> (преглед: 1. септембар 2022).

- Топли поздрав вама свима што вас у тој кући има. Да сте сви живи и здрави, да се Васкрс вечно слави. Да вас прати благослов вечни и да су вам сви празници срећни. ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ.
- Боја црвена што се блиста у знак васкрсења Христа, за срећу твоју нек заблиста ко суза Божија чиста, нек је срећно васкрсење Христа!
- У пламену празника док се искрене жеље роје, / Бог нек благослови и сачува тебе и све твоје. / У твом дому, здравља нек донесе, / НА ЗДРАВЉЕ ВАСКРС, ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ
- Нека Вам Бог снагом овог јутра дарује увек боље сутра и дарује благослов вечан, нека Вам је Ускрс срећан! ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ!!
- Најлепше ствари нека ти се десе, / уз поруку древну ВАИСТИНУ ВОСКРЕСЕ! / Нека ти душу нико никада не рани, / и нека су ти срећни УСКРШЊИ ДАНИ!
- Свети огањ разлиће се у све српске свете земље, да испуни жеље, радост за Христово Васкрсење. ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!
- Обасјаће Српске земље сунце, кад се Срби на веру одлуче. Господ ИСУС СРБЕ воли и за њих се ОЦУ моли. ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!
- Нек вам у срцу звона зајече, славите Васкрс, Христос нам рече. Рече нам дјелом, показа с моћи – смрт је пролазна Васкрс ће доћи.
- ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ – веру, наду, љубав и вечни живот донесе, тугу и смрт однесе!
- Црвено јаје свима се даје, ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ радост донесе. СРЕЋАН ВАСКРС!
- Благодатни огањ стиже, драгом БОГУ смо ближе. У Храм Светог САВЕ – нашег светитеља, у знак ХРИСТОВОГ ВАСКРСЕЊА. ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!
- Православље наше мило све си нама подарило, кроз РОЖДЕСТВО, ВОСКРСЕЊЕ, ВАЗНЕСЕЊЕ, СВЕТО ТРОЈСТВО – Ето СРБИ браћо ко смо.
- Шарена јаја на столу стоје, / нек ВАСКРС обасја најдраже твоје, / здравље и срећу нека вам донесе! ПОМАЖЕ БОГ... ВАИСТИНУ ВОСКРЕСЕ!!!
- Желим да те светлост Христовог васкрсења осветли као што је осветлила васељену. И зато те поздрављам најрадоснијим хришћанским поздравом ХРИСТОС ВАСКРСЕ!!!
- Недељно јутро кад заблиста, радосно дочекајте ВАСКРСЛОГ ХРИСТА, јер он победи смрт и уведе нас у рајски врт. ХРИСТОС ВАСКРСЕ!
- Ускрс је дан свети да се богат сиромаша сети, да обиђе здрав болеснога, да весели теше жалоснога, да се сретник с несретником дружи, одбаченом да се рука пружи, завађени помире и да љубав светом шире. СРЕЋАН УСКРС!

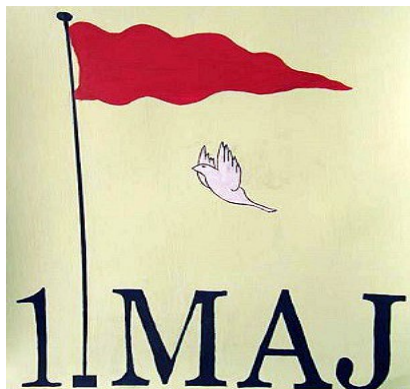
Neka Vam Bog snagom ovog jutra daruje uvek bolje sutra i daruje blagoslov večan, neka Vam je Uskrs srećan! HRISTOS VASKRESE!! 🙏

Први мај. Дан је познат као празник рада и преузет је из међународног празничног календара. Обележавање празника започето је у периоду између два светска рата, а иницијатор је била тадашња Комунистичка партија. „Организоване првомајске прославе биле су прилика за подсећање на успехе радничке класе у периоду између два празника. Празновање Првог маја је заправо сећање на међународну борбу радника за њихова права“ (Ивановић-Баришић 2014а, 282). Социјалистичка власт је преузела његово даље обележавање, а с њом је и добио статус државног празника. У првим послератним годинама славио се као „традиционални раднички празник рада, [који је] по свом садржају, био у знаку победе над непријатељем“ (Ђокић 1986, 222) у Другом светском рату. Како је у

послератним годинама прерастао у државни празник, то је довело до тога да у прослављању празника учествује много више људи. Током протеклог времена пролазио је кроз веће/мање трансформације, прилагођавајући се бројним променама које су обележиле српско друштво. Током времена се Празник рада преобразио од слављења борбе радничке класе за своја права до празника који славе државна администрација и поједине државне или приватне фирме. У садашњем времену празник готово да је изгубио на значају и препознатљив је углавном по првомајском уранку. СМС честитка не постоји у правом смислу свог значења, већ више кроз подсећање да празник постоји и на то шта је некад значио. На вибер порукама су углавном представљени некадашњи плакати који су величали садржај празника и достигнућа у правима радника. Поруке шаљу углавном старије генерације, као подсећање да се празник некада славио.

Избор вибер порука којима се честита Први мај⁴³

⁴³ Честитка за Први мај – Међународни празник рада: „Поводом Првог маја – Међународног празника рада најискреније честитке, много успјеха у раду и животу осигураницима и корисницима права и свим грађанима Републике српске жели, ПИО ФОНД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ – објављено: 30. 4. 2018. – преузето с: <https://www.fondpiors.org/2018/04/30> (преглед: 10. март 2023).

Преображење Господње (19. август). За празник Преображење везивало се веровање да се на овај дан природа преображава, да од овога дана почиње јесен, да вода у рекама постаје хладнија и да се више не треба купати. Обично се на Преображење први пут у години јело грожђе, које се прво освештавало у цркви. У традиционалној култури није било познато честитање празника. У садашњем времену се вибер поруке шаљу као честитке.

Вибер порука којом се честита Преображење Господње

Породичне славе. Слава је један од породичних празника и уопште празника из годишњег календара, који је прилично специфичан по свом карактеру. Како је то Миле Недељковић забележио, „ништа није тако разговетно народно-сни знак и, по много чему, опредељујуће обележје Срба као што је слава [...]. Слава се одржала уз једно опште правило да – нема правила. Светкује је како ко уме и може. Али светкује. Свагде и свагда. У обиљу и немаштини, у веселу и тихој погружености, без разлике да ли је крунисана глава или онај крајњи, пуки сиромашак. Слава се благује у миру и служи у

ратном предаху, подједнако на родном огњишту, као и ненаданом пребивалишту, у кругу мноштва пријатеља и осамљенички уклето...“ (Недељковић 1990, 205). За сваку српску породицу дан свеца заштитника породичног дома највећи је породични празник у години. Поред осталог, део славског обреда су здравице које у ствари представљају исказивање добрих жеља домаћину и његовој породици (в. Петровић 2006). У ствари, здравице представљају врсту честитке којом се свечару желе срећа, здравље и добробит. Породичне славе су део празничног честитања СМС и вибер порукама. Послата порука значи да рођак, пријатељ, колега, комшија индиректно учествује у празничном слављу, без обзира на то да ли је ту могућност добио и у реалном, или само у виртуелном свету. У порукама се отприлике жели исто оно што је и здравичар, говорећи здравицу, желео домаћину и његовим најближима – срећу, здравље, радост, весеље, да се чувају наслеђе и обележје идентитета. За породичне славе се углавном шаљу опште поруке. Мало је у порукама назначених слава – посвећених одређеном свецу. Оне ће у тексту бити посебно издвојене.

Избор СМС и вибер порука којима се честита породична слава

- Срећна слава! (...)
- Све најбоље, срећу и весеље, желе (...)
- Догорева славска свећа, нек вас прати свака срећа и нек тамјан замирише, све невоље нек избрише, нек вас води вера права и Срећна вам крсна слава.⁴⁴
- У чије се здравље пило, све му здраво и весело било, да се вазда песма ори, да се мудра реч прозбори, нек је слава срећна свима, да славите вековима!
- Домаћини, драги, мили, здрави, срећни били! Нек вас чува крсна слава, нек вас штити вера права! Дечица вам златна расла, стока здрава траву пасла, све вам богато родило, у кући нек вам је весело! Срећна крсна слава!
- Тамјана се мирис шири над иконом од старине а свећа се разгорела, срећна слава домаћине. Од Бога ти здравље и весеље, на кора-

---

⁴⁴ Примери преузети с: <https://www.porukice.info/cestitke-za-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

ку сваком срету пријатеље, женио, удаво певао са нама, живели у здрављу, срећна крсна слава.

- Срећна слава домаћине у здрављу је прославите и на млађе оставите, да је славе док је света, због среће и берићета, обичаји то су давни славише нам преци славни! Домаћине чашу горе, нек се мудре речи зборе.
- Домаћине, срећна крсна слава! Здравље и весеље да вам донесу сви свети и да вашу срећу ништа не ремети!
- Крсна слава, радост права! Нек вас чува и весели! Живи били у слози је провели!!
- Помогла ти крсна слава, заштитила сваког твога! Док у цркви колач сечеш ти помени свеца свога. Он те штити, он те воли и зато се њему моли! Срећна слава, домаћине!⁴⁵
- Нека вас данашњи светац штити од зла и нека вам буде звезда водиља у свакој животној авантури! Данас у његову част, сви увис подигнимо чаше и пожелимо само најбоље жеље за овај дом! Драги моји домаћини, желим вам пуно здравља, среће и љубави, нека вам је срећна крсна слава!
- Обичаји живе давни, обичаји православни! Да се слави и прославља, да се крсти и наздравља! Чашу дижем не због славља, већ због среће и због здравља! Бог вам сваку срећу дао и од зла вас сачувао!
- Домаћине, кућо стара, жив ми био, са својима у веселу, крсну славу прославио! Да је славиш још дуго, дуго, да је здравља прво, а онда и све друго. Срећна слава!
- Уз вино и славски колач прослави крсну славу, поносно пред иконом подигни главу. Прекрсти се са три прста, у теби је вера чврста! Нек те од свих зала штити, тако је било и тако ће заувек бити! Срећна слава!

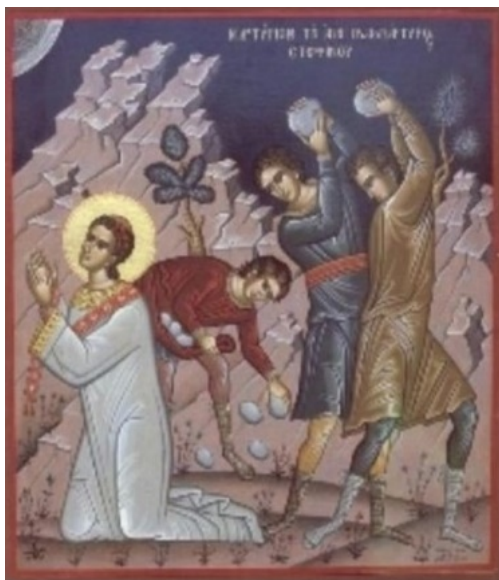
⁴⁵ Примери преузети с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

Свети Стеван. Прославља се трећег дана Божића и нема неких специфичних празничних облежја, осим што је појединцима породична слава. Као и за друге славе, и за ову се домаћинима упућују честитке.

СМС поруке за Светог Стефана

- Свети Стефан је вером чинио чудеса, њему су зато захвална неба. Данас са сећањем на њега слави као сваки домаћин и Србин прави. Срећна крсна слава!
- Свети Стефан архиђакон је први, за часну веру страдао у крви. Да шири хришћанство нису му дали, зато су га неверници каменовали. Он сад над вама бдије и барјак Хришћанства вије. Срећна слава домаћине!⁴⁶

СРЕЋАН ТРЕЋИ ДАН
БОЖИЋА - СВЕТИ
ПРВОМУЧЕНИК АРХИЋАКОН
СТЕФАН

⁴⁶ Примери преузети с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети Јован Крститељ (20. јануар). У народу није било посебних обичаја и веровања везаних за овај дан. Празник се препознаје као једна од чешћих породичних слава, па се у том смислу и упућују честитке.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Свети Јован Крститељ

- Данас када упалите славску свећу, нека вам Свети Јован донесе срећу! Деца да вам расту жива и здрава, Срећна вам ваша Слава!⁴⁷
- Јован Крститељ заузима посебно место. Зато га Срби славе често. Он је крстио нашег Христа, зато је његова вера чиста. Са поносом ову славу слави, као сваки верник прави. Срећна слава!
- Срећна Слава! Нека вам свети Јован прелије бачве с вином, домова са житом и здрављем, а поља са родом и берићетом.
- Ево нама дивног дана, наше славе СВЕТОГА ЈОВАНА! Он Крститељ беше нашега Господа, претеча и пророк Бога истинога. О Јоване свети, ми ти се молимо за све оне које у Христу волимо. Заступник нам буди пред престолом Творца, измоли нам милост код Сина и Оца! Срећна слава, здрави били, у здрављу је прославили!

⁴⁷ Пример преузет с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

- Немој данас ништа да те брине, сретна слава домаћине, На столу је славски колач, жито и вино, трпеза је постављена фино. Јовањдан се често слави, живи били и да сте здрави!
- Данас када упалите славску свећу, нека вам Свети Јован донесе срећу. Деца да вам расту жива и здрава, Срећна вам ваша Слава!
- Домаћине свога крсног свеца поштуј, он се увек воли, Свети Јован тебе чува за тебе се моли, прослављајући њега славиш самог Бога, пренеси деци да не живе без тога.⁴⁸

Света три Јерарха (12. фебруар). Празник је скоро непознат изван круга честитара. Празновао се само у Хомољу (Недељковић 1990, 241). Празник није толико заступљен ни као породична слава у Србији.

Избор СМС порука којима се честитају Света три Јерарха

- Постоје велики људи и велики домаћини, а ти си један од њих. Зато ти честитам од срца крсну славу Света три јерарха! У то име попијмо једну чашу вина и ракију љуту да нас подсети на благодати трпезе свете!⁴⁹
- Мир Божији и љубав што тече у бескрају овог светог дана! Срећна вам била слава Света три јерарха!
- Велика три светитеља у овом дану нуде блаженство у твоме стану. Буди скроман и честит домаћин прави, са сећањем на њихову веру слави. Срећна крсна слава!⁵⁰
- Постоје велики људи и велики домаћини, а ти си један од њих. Зато ти честитам од срца крсну славу Света три јерарха. У то име попијмо једну чашу вина и ракију љуту да нас подсети на благодати трпезе свете“
- Мир Божији и љубав што тече у бескрају овог светог дана. Срећна вам била слава Света три јерарха!
- Како је диван и срећан дан кад прослављате у срећи Света три јерарха који рекоше како су они слуге Божије и како су пробуђени Духом Светим писали свете књиге за спасење људи. Зато прослављајте их у срећи, миру и весељу. Нека вам је срећно!

⁴⁸ Примери преузети с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

⁴⁹ Примери преузети с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

⁵⁰ Примери преузети с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети Трифун (14. фебруар). О Светом Трифуну као заштитнику већ је било говора. На овом месту је подсећање да је Свети Трифун и породична слава, када се, поред осталог, шаљу и СМС поруке као врста славске честитке.

Избор СМС порука којима се честита Свети Трифун

- Срећно ти било, домаћине, и теби, домаћице. Проведите свој крсни дан у миру и благостању! Дочекајте лепо своје пријатеље, а ја вам желим много среће! Срећна слава Свети Трифун!⁵¹
- Свети Трифун је лечио стоку и људе, чинио све да по Исусу Христу буде. За нашу хришћанску веру је страдао, нама да га славимо могућност дао. Срећна слава домаћине!⁵²
- Драги моји, пуно здравља среће и успеха желимо вам од срца. Нека вам је срећна и берићетна слава Свети Трифун.
- Срећно вам било крсно име Свети Трифун. Да Бог да прослављали славу док је света и века!
- Срећно ти било домаћине и теби домаћице. Проведите свој крсни дан у миру и благостању. Дочекајте лепо своје пријатеље, а ја вам желим много среће! Срећна слава Свети Трифун.

Ђурђевдан (6. мај). Ђурђевдан је празник с највише сачуваних разнородних обичаја који га у том смислу издвајају од других годишњих (календарских) празника. И у садашњем времену поједини ђурђевдански обичаји су очувани и спроводе се у пракси. Ђурђевдан је један он највећих годишњих и најзначајнији пролећни празник с доста веровања и обичаја од којих се очекивало да магијским путем осигурају напредак и плодност стоке и поља, здравље и срећу међу људима. Празник је представљо и гранично време између зиме и лета (Недељковић 1990, 72). Ђурђевдан је у садашњем времену најпрепознатљивији као једна од чешћих породичних слава, па су и славске честитке – СМС и вибер поруке – томе и посвећене.

---

⁵¹ Пример преузет с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

⁵² Примери преузети <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Избор СМС и вибер порука којима се честита Ђурђевдан

- Немој данас ништа да те брине! Сретна слава, домаћине! На столу су славски колач, жито и вино, трпеза је постављена фино, Ђурђевдан се вечно слави, живи били и да сте здрави!⁵³
- Данас када упалите славску свећу, нека вам Свети Ђорђе донесе срећу, деца да вам, расту жива и здрава, Срећна вам ваша Слава!
- Домаћине свога крсног свеца поштуј, он се увек воли, Свети Ђорђе тебе чува за тебе се моли, прослављајући њега славиш самог Бога, пренеси својој деци да не живе без тога.
- Свети Георгије заузима посебно место. Зато га Срби славе често. Он је живот дао за веру и Христа, зато је његова вера чиста. Са поносом ову славу слави, као сваки верник прави! Срећна слава!
- Срећна слава! Нека вам свети Георгије прелије бачве са вином, домове са житом и здрављем, а поља са родом и берићетом.
- Немој данас ништа да те брине, сретна слава домаћине. На столу је колач, жито и вино, трпеза је постављена фино. Ђурђевдан се вечно слави, живи били и да сте здрави!
- Домаћине, срећна ти слава, дуго година је у срећи и весељу славио са својом породицом, кумовима и добрим пријатељима! Свети Ђорђе нека чува и штити твоју породицу, нека чува твоје огњиште!
- Пролеће је, природа се буди, где год да погледаш свуда радост и срећа, цео свет се њише у ритму неке чудне и мистичне игре. Све је опет добило живот, све је опет добило сјај, пролеће радује свачију душу, пролеће испуњава свачије срце. Данас је Ђурђевдан, ваша крсна слава, желим вам да је проведете у лепој и топлој породичној атмосфери и нека вам све иде како треба и како Бог заповеда. Желим вам срећан Ђурђевдан!⁵⁴
- Мили моји, радујте се овом предивном дану, данас је празник ваше куће, данас је Ђурђевдан, нека ваш дом обасја сунце, нека топлина буде међу вама, нека љубав буде круна дивне празничне атмосфере. Будите ми увек овако весели и срећни, нека вас данашњи светац штити од свих брига и проблема. Нека вам је срећан Ђурђевдан!

---

⁵³ Примери преузети с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html> (преглед: 20. август 2022).

⁵⁴ Примери преузети с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети апостоли Петар и Павле – Петровдан (12. јул). Један је од већих хришћанских празника – посвећен је светим апостолима Петру и Павлу. Главне карактеристике празника су брање цвећа и биља, култ мртвих у којем су главну улогу имале јабуке. Други дан празника (Павловдан) углавном је био посвећен мобама. Широко распрострањен обичај је да до Петровдана мајке којима су умирала деца не једу јабуке. Петровдан је заветна и еснафска слава (Недељковић 1990, 183).

Избор СМС порука којима се честита Петровдан

- Велики свеци Петар и Павле, велики људи, зато и ти њихове вере следбеник буди. Поштуј наш стари православни обичај, то за нас Србе има историјски значај. Тако су радили наши славни преци, крсну славу пренеси својој деци. Срећна слава домаћине!⁵⁵
- Сто година ви нама живели и срећни били! Нека вам је срећна крсна слава Петровдан!
- Напокон дочекасмо да поделимо ову здравицу, да прославимо славу св Петра и Павла, апостола господњих. Како одмиче време

⁵⁵ Примери преузети с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

сети ме се пријатељу стари. Овом приликом желим да вам, од срца честитам крсну славу Петровдан.

- Петровдане, свети дане, нек нам с тобом сунце гране, ДУШЕ ХРИСТОМ обасјане, који лечи болне ране. Добро дош`о Петровдане.

Свети Илија (2. август). Спада у ред најпоштованијих празника. Светац је један од неколико *огњевитих светаца*, јер по народном веровању управља муњама и громовима. Свети Илија се слави као породична, заветна и еснафска слава. Стога се и за овај празник шаљу СМС поруке као врста честике за породични празник.

СМС порука којом се честита Свети Илија

- Свети Илија је био велики чудотворац, наше хришћанске вере искрени творац, на небо коњима огњеним одјездио, Исуса Христа највећи следбеник био. Ти га данас у миру слави као сваки Србин прави. Срећна крсна слава!⁵⁶

Свети Пантелејмон (9. август). У народу је познат и као Свети Пантелија и један је од *огњевитих светаца*, што га у народној свести сврстава у теже празнике. Празник је породична слава и заветни дан, што га сврстава у празнике за које се могу послати празничне честитке.

СМС порука којом се честита Свети Пантелејмон

- Свети Пантелејмон је вид лечио, у својој вери до краја велик био. Нек твој дом блиста у радости, нек насмејани буду гости. Жито, вино, колач и свећа, за нас Србе највећа срећа. Срећна слава домаћине.⁵⁷

Михољдан (12. октобар). Овог дана се слави и Свети Киријак Отшелник. Празник је више познат по задушницама које му претходе. Михољдан је и породична слава, па отуда и празничне СМС честитке.

---

⁵⁶ Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

⁵⁷ Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

СМС порука којом се честита Михољдан

- Нека вам је срећна слава Михољдан. Да дуго поживите на земљи. У кући вам увек било много здравља и весеља. Нека буде сваком укућану све потаман, а теби домаћине, нека буде добро да боље не може!⁵⁸

Свети Тома – Томиндан (19. октобар). Свети Тома спада у ред дванаесторице апостола. У народу за овај дан није везано много обичаја. Празник наговештава долазак зиме. Најпознатији је као породична слава.

СМС порука којом се честита Свети Тома

- Један од дванаест великих апостола, овенчан светлошћу христовог ореола, за Хришћанску веру је много учинио иако је на почетку неповерљив био. Срећна вам крсна слава Томиндан!⁵⁹

Света Петка (27. октобар). Један од празника посвећених женском свецу. У нашем народу је веома укорењен култ Свете Петке. Фигурирала је као заштитница жена и њен дан је петак, па јој се често жене заветују и у петак ништа не раде, или само не обављају женске послове. Света Петка је породична слава и заветни дан.

СМС поруке којима се честита Света Петка

- Света Петка, светитељка српског порекла, много је тога у име наше вере прорекла. У посту и молитви је цео живот живела, јер она је тако још у младсти хтела. За њу се данас драгом Богу помоли јер она све вас у породици чува и воли. Срећна слава!⁶⁰
- Срећна ти слава (послужница) домаћине! Нека Света Петка заштити твој дом и твоје укућане. Нека твоје покољење вечно памти овај свети дан. Имао рода и порода. Нека ти се њива пшеницом злати. Амбари ти били пуни кукуруза. Дао Бог да ти се из куће смех и песма ори, да ти укућани увек буду сити, да твојом кућом влада здравље.

---

⁵⁸ Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

⁵⁹ Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

⁶⁰ Примери преузети а: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети Лука (31. октобар). Дан је посвећен Светом Апосто­лу и Јеванђелисти Луки. Празновао се као заштита од ву­кова. У народу за овај дан нису везани неки обичаји, нити по­себна веровања. Дан Светог Луке је породична слава, завети­на и еснафска слава.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Свети Лука

- Свети Лука, моли бога за нас!
- Светом Луки се испунила жеља, лицем у лице видео је спаситеља. Био је творац великог Јеванђеља. Нек се данас зачује ваш глас, у великог апостола част. Срећна вам крсна слава!

Свети Козма и Дамјан – Свети Врачи (14. новембар). Празник је познатији као Врачеви. У народу није било специ­фичних обичаја везаних за овај дан. У многим породицама се празник слави као породична слава и подразумева празничну честитку.

СМС порука којом се честитају Свети Козма и Дамјан

- Ова два свеца су људе лечили, најискреније у својој вери били. Услуге своје нису наплаћивали, за добро света живот су дали. Не­ка га твоја породица у здрављу слави, а ти буди Србин и право­славац прави. Срећна слава домаћине!⁶¹

Ђурђиц (16. новембар). Овог дана готово да нема пра­зничних обичаја. Једино је кућни патрон бројних породица.

⁶¹Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

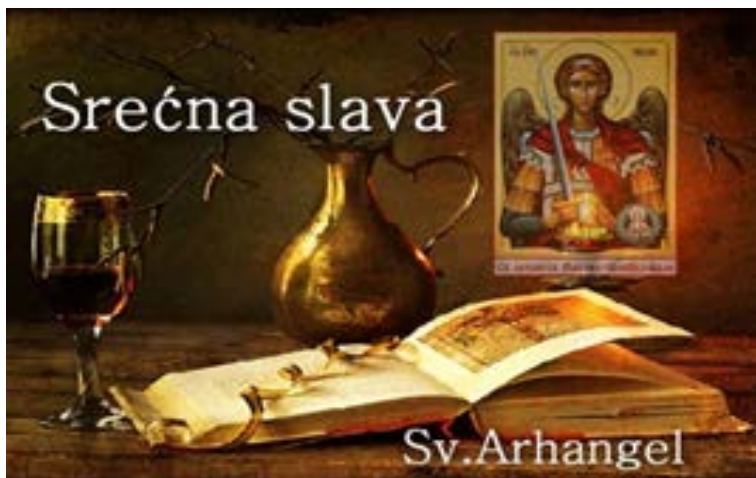
СМС порука којом се честита Ђурђиц

- Срећна вам крсна слава Ђурђиц! Нека се прелију бачве са вином, домови са житом и здрављем, а поља са родом и берићетом.⁶²

Свети Аранђео (21. новембар). Празник је познат и као Аранђеловдан и изузетно поштован у народу. Један је од најчешћих празника који се празнује као породична слава. За њега се верује да је живи светац, стога они који славе не припремају славско жито.

Избор СМС и вибер порука којима се честита Аранђеловдан

- Срећна Слава! Нека вам свети Архангел прелије бачве са вином, домове са житом и здрављем, а поља са родом и берићетом.
- Немој данас ништа да те брине, сретна слава домаћине, На столу је славски колач жито и вино, трпеза је постављена фино, Аранђеловдан се вечно слави, живи били и да сте здрави!
- Данас кад упалиш славску свећу, нека ти свети Аранђел донесе здравље, слогу и срећу. Срећна слава теби и твојој породици.

⁶² Пример преузет с: <https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

Свети Алимпије Столпник (9. децембар). Народ је овог свеца сматрао заштитником стоке. Светац је кућни патрон (породична слава), заветни дан и еснафска слава.

СМС порука којом се честита Свети Алимпије Столпник

- За твоју породицу Свети Алимпије своје искрене жеље никад не крије. У његово име упали славску свећу, укућанима пожели здравље и срећу. Срећна вам крсна слава!⁶³

Свети Никола (19. децембар). У народним веровањима Свети Никола спада у „теже“ празнике. У свим српким крајевима Св. Никола се замишљао као чудотворац и заштитник људи у невољи. Свети Никола је био *полазни дан* – тог дана је први пут у кућу могао ући *положајник* (потом на Светог Игњата и на Божић). Свети Никола је био заштитник лађара, сплавара, рибара и воденичара. Једна је од најчешћих породичних слава у Србији.

Избор СМС и вибер порука којима се честита свети Никола

- Пола Србије данас крсну славу слави, свети Никола је био хришћанин прави. Свецем проглашен још за живота свога, над вашом кућом бдије његова доброта. Нек ти гости буду насмејани и здрави, са њима наздрави као домаћин прави!⁶⁴
- Немој данас ништа да те брине, сретна слава домаћине. На столу је славски колач, жито и вино, трпеза је постављена фино, Никољдан се вечно слави, живи били и да сте здрави!
- Данас када упалите свећу, нека вам Свети Никола донесе срећу. Деца да вам расту жива и здрава, Срећна вам ваша слава!
- Домаћине свога крсног свеца поштуј, он се увек воли, свети Никола тебе чува за тебе се моли, прослављајући њега славиш самог Бога, пренеси својој деци да не живе без тога.

⁶³ Пример преузет с: <https://loncipoklopoci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/> (преглед: 1. март 2023).

⁶⁴ Примери преузети с: <https://porukeicestitke.com/sms-poruke-i-cestitke-za-svetog-nikolu-nikoljdan/> (преглед: 20. август 2022).

- Срећна Слава! Нека вам свети Никола прелије бачве са вином, домове са житом и здрављем, а поља са родом и берћетом.
- Нек`се залије, нек`се пролије, нек`се пресица, дом вам заувек чувао свети Никола. Срећна ти слава, домаћине, теби и твојима!
- Нека Свети Никола донесе срећу када упалите славску свећу. Нека ваш дом Бог и Свети Никола чувају, од разних ветрова који дувају. Нек се слави годинама. Здравом били и Бог с вама.
- Нека Свети Никола испуни ми жељу и донесе само добро у доме моме пријатељу. Срећна ти крсна слава.
- Драги моји, пред вама су бројни лепо дани, искрено вам желим пуно лепих и незаборавних тренутака. Данас је Свети Никола, нека његова икона заблиста у вашој кући, нека се мирис тамјана уздиже над славском трпезом. Нека ваш живот буде као овај празнични дан, светао и величанствен, срећна вам слава!

Шта је порука празничних СМС и вибер порука?

Тежња етнолога-антрополога у последњих неколико деценија је да прате савремене појаве у друштву, па самим тим и да уоче настале промене које се свакодневно догађају, између осталог, и као последица измењених услова живота у савременом друштву. У том смислу пажњу привлачи и трансформација годишњих (календарских) празника и обичаја који из различитих разлога мењају своју некадашњу форму/садржај и прилагођавају се времену и сваковрсним променама у друштву. Промене су некад врло уочљиве, па је стога од изузетног значаја запазити нове појаве у већ постојећим обрацима живота и рада, а самим тим и пратити промене које

настају у форми и структури различитих прослава, као резултат друштвених, културних, економских, медијских и других утицаја, у новијем времену и као резултат потрошачких навика. То је од нарочитог значаја у случају обичаја који као сегмент наслеђене културе су подложнији различитим утицајима, што доводи до промена, а временом и до њиховог нестајања. Ипак, код очуваних празника тежи се очувању празничног садржаја који се прилагођава променама у друштву и тиме им се продужава трајање. У том смислу је неопходно поменути и нове облике комуникације који су се „умешали“ у празнични садржај и представљају само једну од могућности проучавања савремених облика празновања, укључујући и обичајну праксу. У питању су нови начини празничног честитања и употреба мобилног телефона у ту сврху. Мобилни телефон је последња карика у ланцу празничног честитања и паралелно постоји и с ранијим облицима празничне комуникације, првенствено *штампаних честитки* које су уведене у масовнију употребу после 1945. године и тзв. *личног честитања* које је било преовлађујуће у нашем друштву до времена након Другог светског рата. Поменути начини честитања у садашњем су времену заступљени у знатно мањем обиму у односу на слање и примање СМС и вибер порука.

Оправдано се стога може поставити питање да ли је могуће, и на који начин, поређење СМС и вибер честитки са честитањима која су била позната током 20. века? Раније начине честитања празника има смисла поредити са садашњим само у појединим сегментима. Пре свега се то односи на функцију коју празнична честитка у основи има. Код свих облика честитања основна и најважнија функција честитке јесте жеља за благостањем, срећом чланова заједнице, као и жеља да чланови заједнице буду здрави. У бити, то су најважније жеље које се упућују и у честиткама које се шаљу као СМС или вибер порука. Различито је то што недостаје разговорни део који је био доминантан у традиционалној заједници, а који се с развојем технологије готово уопште не користи код упућивања честитки.

Поруке које се шаљу употребом мобилног телефона су, у ствари, врста писане комуникације која је масовно прихваће-

на у последње две деценије овог века. Ако их упоредимо с другом врстом писане комуникације – *писмима* (донедавно најраспрострањенијим начином међусобног саопштавања различитих вести), лако је уочљиво да су писма била знатно дужа и садржајнија у односу на писану комуникацију мобилним телефоном, односно порукама. Писмо и његова садржина нису се сматрале делом фолклорне комуникације, иако је садржај писаног текста понекад представљао животне приче у малом. За разлику од писама, која се у неким случајевима могу сматрати писаним извором од значаја за разумевање одређених дешавања у друштву (писана преписка познатих личности, на пример), СМС и вибер поруке су део фолклорног жанра који у основи својом краткоћом и ефектношћу задовољава потребе пошиљалаца и прималаца и све више нагињу све прихваћенијој популарној култури.

Како је наговештено у уводном делу овог текста, празничне честитке као врста упућивања жеља за напредак појединца, породице и заједнице нису специфичност нашег времена. Али, оно што јесте посебност времена у којем живимо, а што се све више огледа и у садржају и начину празничног честитања, јесте уплитање технологије и у област духовне сфере живљења. У суштини, како у прошлости, тако и данас, основни смисао празничног честитања јесте да се упуте жеље да време које следи за празником, или је можда боље рећи – између два празника, буде успешније за заједницу и појединца у односу на време које је претходило честитаном празнику. То је у основи нешто што се није, историјски посматрано, битно променило до нашег времена.

За етнологе-антропологе свакако да је занимљиво разматрање значаја нових врста комуникације, али и питање односа традиционалних и савремених садржаја, па и СМС и вибер комуникације као вида упућивања празничне честитке. Важно је и сагледати шта је у све популарнијим порукама заиста ново у смислу да у празничним обичајима раније није постојало, а шта представља само трансформисане и новим условима живота прилагођене елементе одговарајућих традиционалних културних садржаја. У том смислу важно је нагласити да у односу на форму у којој се изводе, СМС и вибер

поруке представљају, за наше услове, потпуно нов феномен који је директно повезан с развојем нових технологија. Стога је потпуно јасно да такав начин комуникације није био могућ пре ширег прихватања масовних медија, односно мобилног телефона као средства масовне комуникације. Како се из наведених примера у тексту може приметити, садржаји који се преносе путем мобилних телефона се у основи везују за различите теме које су од значаја за живот појединца. У том смислу, празници су само згодна прилика да се драгим особама пожеље здравље, срећа и напредак. Оно што се у складу с овде одабраном тематиком може сматрати као новина односи се пре свега на садржај празничних честитки које се шаљу као СМС и вибер поруке, а резултат су, пре свега, савременог начина живота, слично садржају усмених честитки приликом празничног посећивања – жеље за срећан празник, добро здравље, напредак у послу и сл. Такође, увидом у њихов садржај намеће се закључак да је он, и у случају да је мало смелији, ипак прилагођен не само времену живљења, него и претпостављеним потребама примаоца честитке, по мишљењу онога ко поруку/честитку шаље. Резимирајући речено, а имајући у виду да је један део обредне праксе која је постојала у патријархалном друштву имао важну функцију, којом се, како се замишљало, омогућава испуњавање различитих друштвених потреба, па и оних повезаних с истицањем особина у чијој је основи интеграција породичне заједнице, може се рећи да великим делом опстаје и данас, само у нешто измењеној форми. То би значило да ова врста порука у одређеним сегментима прати потребе чланова заједнице. Међутим, неопходно је напоменути да празничне поруке, бар за сада, немају велику могућност да утичу на мењање устаљених празничних потреба, а поготово на њихово нестајање, али зато отварају могућност да се уоче проблеми и скрене пажња на њих. Управо је то једна од битних одредница порука чији се садржај прилагођава времену, актуелним проблемима и ситуацији у друштву. То што ће неко из породице примити или послати СМС или вибер поруку уопште не значи да се неће одржати пратећи обичаји који су препознатљив садржај одређеног празника. Другим речима, празни-

ци се на овај начин обогаћују, пошто нови садржаји, бар за сада, не замењују постојећу обредну праксу, нити посебно утичу на њену промену, већ само појачавају једну од основних функција коју честитање подразумева, а то су, на првом месту, добре жеље појединцу/заједници за наступајући период.

У смислу новог у овом начину примања и слања честитки, значајно је напоменути да се последња декада 20. као и протекло време 21. века сматрају временом техничких иновација које представљају и својеврсни детектор за регистровање промена у постојећим друштвеним односима. Наиме, појединац, као део заједнице (грађанског друштва), с појавом модерних средстава комуникације, све се више окреће једној новој форми комуникативног процеса. Својим учешћем у оваквом процесу појединац и несвесно постаје део популарне културе. Наиме, слање и примање порука постаје део потребе и свакодневнице све већег броја људи. Како истиче Џон Фиск: „Да би нашла себи место у популарној култури, одређена роба мора делом и да се поклапа са интересима људи. Популарна култура није потрошња, већ је култура – активан процес стварања и преношења значења и задовољстава унутар одређеног друштвеног система: култура ма како индустријализована била, никада се не може на прави начин описати кроз призму куповине и продаје робе“ (Fisk 2001, 31). Јер, „популарну културу стварају људи, њу не производи индустрија културе. Све што индустрија културе може да произведе јесте репертоар текстова или културне грађе коју ће различите формације људи користити или одбацити у трајном процесу стварања властите популарне културе“ (Fisk 2001, 32). Од када је установљена пракса честитања празника прво СМС, а касније и вибер порукама, може се слободно рећи да, посебно за Нову годину, готово да нема особе која у току ноћи – 31. децембар / 1. јануар, као и у данима празновања, не прими на десетине порука од рођака и пријатеља с најбољим жељама у наступајућој години, исто као и кад су се слале папирне честитке. Свакако да се у мноштву озбиљних „провуче“ и понека шаљива или еротска.

Честитка се од своје појаве показала као једноставна и универзална форма комуникације, па је стога релативно бр-

зо и масовно прихваћена. Поменута њена особеност највероватније је допринела њеној дуговечности – опстаје, иако у значајно мањем обиму него раније, и у садашњим условима и у све већој конкуренцији нових „јачих“ медија који су „покрили“ тржиште комуникација. Поред чињенице да је послата честитка доказ љубави, поштовања или пријатељства, она се доживљавала и као драг предмет од којег се није лако одвајало, па је годинама чувана. Тако су њихови „чувари“ омогућили да их данас доживљавамо као део друштвено-историјске прошлости народа, али и као могућност да пратимо промене у њиховом визуелном изгледу, те да сазнамо уобичајене текстове празничне комуникације. Последњих година празнично честитање подржано је од готово свих познатих медија. Тиме је празнична честитка постала део популарне културе, јер се поклопила с интересима људи који је стварају и путем ње комуницирају (уп. Fisk 2001, 30–33), задовољавајући тиме своје и потребе својих ближњих за празничном комуникацијом.

Честитање – слање и примање честитки, не само за одређене празнике током једне календарске године, већ и у ситуацијама битним за живот појединца, опстају поред значајних друштвено-историјских и културно-економских промена. Чини се да слање честитке у време новогодишњих, божићних, ускршњих и других празника претежно коришћењем дигиталних медија указује на то да људи имају потребу за комуникацијом и дружењем, али је такође показатељ све веће отуђености условљене обавезама и недостатком времена за друге облике комуникације. Дакле, честитка претрајава и „проналази“ начине да очува актуелност и тиме не падне у потпуни заборав.

СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ И ЖИВОТНИ ЦИКЛУС

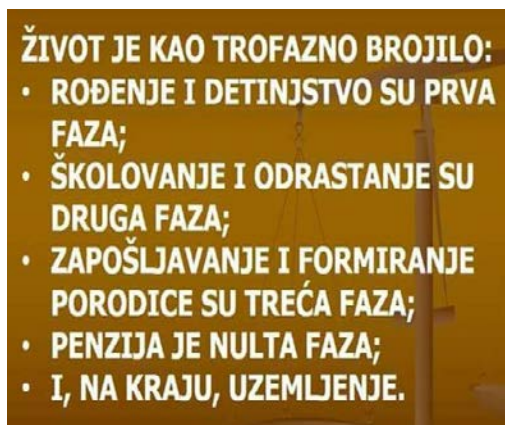
Овоземаљско постојање сваке живе јединке обележава животни ток који започиње рођењем, а завршава се умирањем. Другим речима, живот човека представља круг чији почетак и крај спајају одрастање – детињство, зрелост – девојаштво/момаштво, заснивање породице – брачна заједница, проширење породице – деца и старост – приближавање крају животног пута. Све поменуте етапе животног тока су у традиционалној, као и у модерној заједници обележене бројним обредно-обичајним радњама, с циљем да се појединцу олакша прелазак из једне животне етапе у другу под најповољнијим условима за њега и његово окужење. Поред различитих обичаја који су испуњавали поједине фазе животног пута, готово у свакој тој прилици обавезно је била упућивана и нека врста честитке као жеље за здравље, плодност и напредак појединца, али и његове ближе околине, односно породичног окружења.

Nemojte se plašiti
starenja...
I dalje možete
raditi razne
gluposti
samo malo
sporije.

**Starost je čudna.
Kad misliš
konačno si sve
naučio, onda
počneš
zaboravljati ono
što znaš** 🧓 🧓

Обичаји животног циклуса обично се посматрају у теоријском оквиру обреда прелаза који је у науку увео Арнолд ван Генеп, 1909. године. Требало је да ови обреди у суштини означе најважније фазе промена статуса појединца, па у том смислу он примећује да се „живот појединца састоји из сукцесивних етапа чији се крајеви и почеци спајају у један низ: рођење, друштвено сазревање, брак, очинство, успон на друштвеној лествици, специјализација у послу, смрт“ (в. Ван Генеп 2005, 7). Обреди прелаза одговарају свакој од наведених етапа и „имају заједнички циљ да појединца спроведу из једног одређеног стања у друго, исто тако одређено стање“ (в. Ван Генеп 2005, 7).

У садашњем времену поред различитих обичаја један од начина исказивања добрих жеља за успехом и напретком јесте и слање СМС и вибер порука које употпуњују одраније успостављени протокол слања добрих жеља у одређеним приликама/догађајима који прате животни ток појединца и у неку руку му одређују будућност.

Рођење, крштење, први рођендан. Као што је напоменуто, у животном току појединца три догађаја се издвајају и обележавају његов животни век – рођење, склапање брака и одлазак из света живих (смрт). Рођење детета је догађај од великог значаја за брачну заједницу. „Рођење детета је вели-

ки празник, значајан догађај не само за родитеље већ и за породицу и за читаву заједницу [...]. Бројност и разноврсност обичаја, веровања и ритуала који прате рођење говоре о великој важности овог догађаја и о бризи родитеља и читавог друштва за живот новорођенчета“ (Требјешанин 1991, 95). Бројне обичајно-обредне радње код рођења детета имале су за циљ пружање неопходне стабилности родитељима, а обредима којима се „дочекује принова, обезбеђује се повратак у стање друштвене равнотеже која је у заједници постојала“ (Требјешанин 1991, 95), пре доласка новог члана. Рођење детета пропраћено је доношењем поклона породиљи и детету, што је представљало и врсту честитке. У традиционалној заједници сматрало се грехом ако се догоди да дете умре пре крштења. Стога родитељи, нарочито ако је дете слабог здравља, пожуре с крштењем. Чином примања Свете тајне крштења, односно по обављеном обреду крштења, дете постаје припадник хришћанске заједнице и бива заштићено, како се веровало, од нечистих сила. У дечјем одрастању први рођендан представља важан догађај, који се поред осталог обележава и пригодним честиткама упућеним родитељима. Као што је било у прошлости, тако и у садашњем времену за младе брачне парове важне догађаје представљају рођење детета, његово крштење и обележавање првог рођендана. Поменути догађаји су значајни и због тога што их прати слање СМС и вибер порука као један од видова честитања поменутих важних и срећних догађаја за породицу.

Честитке за рођење детета.⁶⁵

- Драгој мами и њеној девојчици шаљемо искрене честитке. Честитамо поносним родитељима!
- Драгој мами и њеном сину шаљемо искрене честитке. Честитамо поносним родитељима!
- Честитамо како вама, тако и беби на рођењу! Нека вам унесе радост у живот и улепша дане!
- Добили сте најлепши поклон од Бога! Нека ово мало биће одраста у вашој љубави! Честитамо!

---

⁶⁵ Честитке преузете с: <https://cestitke.rs/cestitke-rodjenje.html> (преглед: 10. август 2022).

- Нека ваша беба буде здрава и радосна, нека ваши животи буду испуњени срећом и љубави!
- Носила те је 9 месеци, 20 сати те је рађала, није спавала 6 месеци. А, ти бебо? Након свега личиш на тату?
- Честитамо на рођењу вашег детета! Пуно среће, здравља и свега осталог што живот нуди желе вам од срца...
- Најлепши дан сваког човека је рођење његовог детета. Наша породица жели пуно среће у животу вама и вашој беби!
- Честитке поносним родитељима! Срећни смо због новог члана породице. Уживајте у сваком тренутку!
- Нема веће радости од доласка на свет новог анђела. Поздрав родитељима!

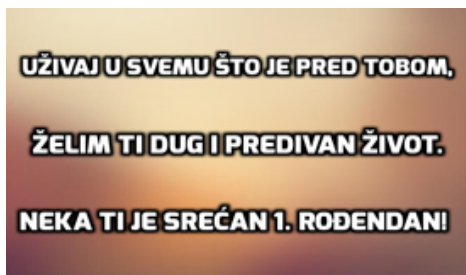
Честитке за крштење детета.⁶⁶

- Нека те Бог прати и благослови на путу твог одрастања! Данас си ближи Богу него икада до сада! Срећно ти крштење!
- Најлепше честитке за ово предивно путовање путем вере! Нека те Бог чува данас и заувек!
- Нека те Божја милост коју си данас примио прати кроз читав живот! Данас је твој дан, срећно ти крштење!
- Данас си постао Божији миљеник и примио благодати живота и хришћанства! Срећно ти крштење!
- Нека те господ чува! Ти си данас постао још један Божји анђеоло. Срећно ти крштење!
- Од свег срца упућујемо честитке на крштењу вашег детета! Живите у срећи и радости!
- Најлепше жеље из наших срца шаљемо малом анђелу за његово крштење!
- Срећно крштење и нека је све срећно и радосно!

Jedini moji prijatelji, oduvek ste hteli da budete roditelji i u vama je uvek bila zelja da odgajate vaše dete. Kao vaš prijatelj želim vam sve najdivnije i najlepše. čestitam vam krštenje!

⁶⁶ Честитке преузете с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-krstenje.html> (преглед: 15. август 2022).

Честитке за први рођендан детета.⁶⁷

Склапање брака / свадба. Одлука да се ступи у брачну заједницу је одлука да се радикално промени начин живота којим је појединац пре тога живео. Склапање брака, односно свадбено весеље као потврда брачне заједнице, најважнији је и садржински најбогатији обред животног циклуса. У традиционалним заједницама свадбено весеље је представљало врхунац у низу догађајних сегмената који су му претходили – почев од просидбе, па до црквеног/грађанског венчања. Свака од етапа уласка у заједнички живот (брачну заједницу) представља јединствену обредну целину, а све оне заједно, када се заврше, представљају почетак заједничког живота двоје младих људи. Прослава Младенаца (22. март) означава и крај (пред)свад-

⁶⁷ Честитке преузете с <https://porukica.com/najlepse-rodjendanske-poruke-za-prvi-rodjendan/> (преглед: 1. септембар 2022).

беног циклуса, када наступа заједнички живот испуњен обавезама друге врсте, а пре свега проширењем породице.

„Према својим карактеристикама, свадба представља прелаз преко социјалне 'провалије', која настаје одлуком да члан заједнице ступи у брачну везу, што је преломни моменат у животном циклусу појединца, али и шире друштвене заједнице у којој, тим чином, долази до прегруписавања. Услед прегруписавања (једна особа губи члана, а друга га добија), нарушава се равнотежа у постојећем поретку. Млада најрадикалније мења своју социјалну позицију, па су атрибути свадбе као обреда прелаза концентрисани око ње, али ланчано захватају и остале учеснике ритуала, у зависности од њиховог положаја у структури сродничке и шире друштвене заједнице. Млада мења део свог имена које означава припадност сродничкој заједници, породицу, територију и улази у низ нових односа и улога – супруге, снахе, домаћице“ (Златановић и Павићевић 2017, 104).

Свадба је одраз друштвене стварности – економске с једне, али и сродничких и родних односа с друге стране. Савремена свадба је по својој форми, садржају и значају приватни обред на јавној сцени, веома разуђен и разрађен и стога је постала погодна да се „посредством ње тематизују различити облици идентитета (етнички, верски, локални, родни...), као и друштвеног и економског статуса (Златановић и Павићевић 2017, 105). Један од елемената свадбеног садржаја су и честитке које се упућују младенцима за срећан и дуг заједнички живот, прво у виду благослова или наздрављања, да би у деценијама након Другог светског рата била упућивана радио-честитка с музичком подлогом, а у годинама после двехиљадитих као свадбена честитка се шаље и СМС или вибер порука.

Честитке за венчање.⁶⁸

- Нека вам заједнички живот буде испуњен лепим тренуцима и нека ваш живот краси љубав и радост. Желим вам сву срећу у вашем заједничком животу.
- Мили моји, у овим свечаним тренуцима нека ваша срца буду препуна лепих осећања и нека вам сваки тренутак буде посебан. Честитам вам на свадби!

---

⁶⁸ Преузето с: <https://porukica.com/zelje-i-cestitke-za-mladence-cestitke-za-svadbu/> (преглед: 20. август 2022).

- Драги моји младенци, желим да ваша будућност увек иде путем који креира ваша љубав, јер то је једини и прави пут у животу. Довољно је само да се препустите вашим осећањима и све је после тога неважно. Честитам вам на свадби!
- Искрено желим да радост завлада вашим животима и да сваки заједнички тренутак постане узбудљива и бескрајна авантура која зрачи својом ведрином. Честитам вам на свадби!
- Колико год да живот буде испуњен проблемима, знајте да само заједно можете победити све што стане на пут вашој срећи. Честитам вам на свадби!

Годишњица брака. И раније је прва годишњица брака за млади брачни пар била значајна, па је стога и посебно обележавана. Један од начина обележавања прве године заједничког живота су Младенци, када родбина и пријатељи посећују млади брачни пар и доносе поклоне. Ове посете могу се схватити и као вид честитке за успешан брак. С појавом мобилних телефона, и годишњица се, као и венчање, честита слањем СМС или вибер порука.

- Ви и даље настављате да показујете свету да права љубав постоји! Срећна вам годишњица!
- Заједно чините савршени пар. Све најбоље за вашу годишњицу!⁶⁹
- Волим те као и првог дана када смо се упознали! Хвала што си ме увек волео и подржавао у свему! Срећна ти годишњица, највећа љубави моја!
- Наша је љубав као бајка. Волим те као и првог трена када сам те угледао! Срећна ти годишњица!
- Срећна нам годишњица, љубави! Заједно смо се изборили за нашу љубав! Волим те!
- Нека нам је сваки тренутак посебан као и до сада! Нека наша срећа и љубав потраје до вечности!
- Драги наши пријатељи, још једна година је иза вас, а ваша љубав не бледи и из дана у дан је све већа и већа. Још много лепих година нека буде пред вама, желимо вам срећну годишњицу брака!⁷⁰

⁶⁹ Поруке преузете с: <https://cestitke.rs/cestitke-godisnjicu-braka.html> (преглед: 15. август 2022).

⁷⁰ Поруке преузета с: <https://porukica.com/cestitke-za-godisnjicu-braka/> (преглед 25. август 2022).

- Нек вам сунце сија нека вам љубав цвета, нека вам брак и даље прија, срећна годишњица брака!
- Нашим најдражима поводом годишњице брака желимо да поручимо да увек буду насмејани једно поред другог и да их увек штити и греје њихова љубав! Срећно вам било!
- Кажу да љубав у браку почне да бледи, а ви сте доказ да то уопште није тако, зато вам желим да увек будете и останете складни као и до сада, да се увек волите и штитите! Нека вам је срећна годишњица брака!

Niste se ni okrenuli, a već je godina prošla, zato vam želim da sve ide lako i proleće kao prva godišnjica, ali oni najlepši trenuci, trenuci ljubavi i sreće neka vam traju večno!

Смрт. Крај животног пута сваког појединца завршава се смрћу. Бројне обредне радње које су биле у традиционалној сеоској заједници познате назначавале „значај“ који се придаје одласку члана заједнице из света живих. Ови обреди „имају двоструки смисао – да самртнику, а затим и покојнику, обезбеде достојанствен прелазак у свет мртвих и да поново успоставе ред у свету живих – ред који је привремено нарушен смрћу блиске особе“ (Златановић и Павићевић 2017, 105). Обичајно-обредне радње које се обављају кад неко умре у сштини имају функцију да одржавају везу мртвих и живих, односно везу покојника и његових сродника. Обичаји који су повезани са смрћу су и у садашњем времену у значајној мери очувани, иако је српско друштво после Другог светског рата прошло кроз интензивну модернизацију и секуларизацију, међутим, овај домен људског трајања и у садашњем времену, у поређењу с другим областима традиционалне културе, чини се да је понајмање захваћен суштинским променама. То је видљиво и у готово потпуном изостанку СМС и вибер порука ко-

јима би се обележио тужни догађај. Поруке које се могу пронаћи/видети су конвенционалног садржаја и подсећају на изјаве саучешћа које су се слале или се још увек шаљу класичним телеграмом. У овом погледу машта и креативност престају да се исказују – поштују се приватност и губитак који рођак, пријатељ, познаник доживљава.⁷¹

⁷¹ Вибер поруке за изразе саучешћа преузете с: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&sxsrf=AP> (преглед: 30. јануар 2023).

СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ ЗА ПРИГОДНЕ ПРИЛИКЕ

У традиционалној култури готово сваки сегмент живота појединца пратиле су одговарајуће обредно-обичајне радње које су унапред утврђене симболичним понашањем као одразом друштвено-културног система у коме постоје. Обред је, с једне стране, у симболичкој форми требало да пренесе основне информације о друштвеном животу и друштвеним односима у заједници и притом да утиче на учеснике у обреду кроз поруке које се шаљу и које имају за циљ да изазову одређене жељене ефекте на извршиоце обреда. У традиционалним заједницама обично се под обреде прелаза убрајају обичаји животног циклуса – рођење, крштење, склапање брака, погребне радње. Међутим, живот у савременом друштву такође „уређују“ различити обреди прелаза, попут матурирања, запошљавања или одласка у пензију. „Модерни ритуали афирмишу секуларни поредак и његове вредности, али разрешавају и амортизују различите противуречности које одређује савремени живот“ (Трубарац Матић и Томашевић 2017, 270).

Животни ток појединца/заједнице испресецан је различитим обредима који прате његово одрастање и сазревање. У заједницама традиционалног типа преовладавали су обреди који су били део магијско-религијског понашања. Од средине 20. века почињу да преовладавају обреди који су лишени ових примеса и који се обично препознају као секуларни (види о томе: Мур и Мајерхоф 1984, 117–139). Реч је, заправо, о друштвено прихватљивим обрасцима симболичког понашања који су карактеристични за одређене прилике кроз које појединац, а с њим и његова ужа/шира заједница, пролази током свог животног пута, од рођења до старости. Ради се о различитим пригодним приликама које представљају значајне дога-

ђаје који се обележавају самостално или окупљањем у мање/веће заједнице. Чини се да је на овај начин компензовано смањено негдашње прослављање годишњих (календарских) празника и одржавање одговарајуће обредно-обичајне праксе. Прослављањем рођендана, одласка у војску, завршетак средње школе/факултета, пунолества, изградња нове куће и усељење, куповина аута, оснивање фирме, одлазак у пензију, само су неки од примера који се обележавају мањим/већим окупљањима и прилике када се шаљу честитке с најлепшим жељама слављеницима. Поруке које се у тим приликама шаљу настале су у циљу већег повезивања људи и исказивања емоција у виду различитих жеља за успех који је остварен, али и учествовање слањем одговарајуће честитке у време када породица обележава за њу или појединца важне догађаје. То су понекад прилике да се међусобно повежу и особе које се мало познају, а такође су то понекад и прилике за боље међусобно упознавање рођака и пријатеља. У садашњем времену честитка за постигнут успех се врло често шаље као СМС или вибер порука. Често су пригодне прилике повод да се и кроз сопствену креативност у осмишљавању СМС или вибер поруке појеле срећа, радост и успех драгим особама.

У свакодневном животу једне породице, поред празничних дана у години, од значаја су и разна славља друге врсте. У овој групи се издваја прослава рођендана. Када се усталио у прослављању, рођендан је постао значајна породична светковина и прилика да се слављенику упуте добре жеље за здравље и благостање. Иако је дан рођења у принципу дан као и сви други, ипак се помало и разликује од уобичајених свакодневних дана јер, осим честитки слављенику, рођендан се обележава и мањим или већим окупљањима. Међу рођенданским данима као посебно значајни издвајају се први, осамнаести и, наравно, рођендан који означава престанак радног века и одлазак у пензију – у садашњем времену је то шездесет пети рођендан. Дан рођења, осим „власнику“ рођендана и породици, све више је битан и пријатељима. Од времена кад су рођендани прихваћени као посебни дани за одређену особу, понајпре су обележавани у кругу породице, да би јачање потрошачког друштва рођендане извело из приватног у јавни простор – посла-

стичарнице, кафане, кафиће, разне клубове, тржне центре, а децу у играонице. Рођендани су се уселили и у виртуелни свет – свет комуникационе технологије, па се масовно честитају слањем СМС, а у новије време и вибер порука, стога се умножавају и његови називи који прелазе у жаргонизме – *рођенданица*, *рођус* и сл. Све ово почиње с првим рођенданом и допуњава се рођенданом који обележава пунолество – време симболичног преласка у свет одраслих и одговорних.

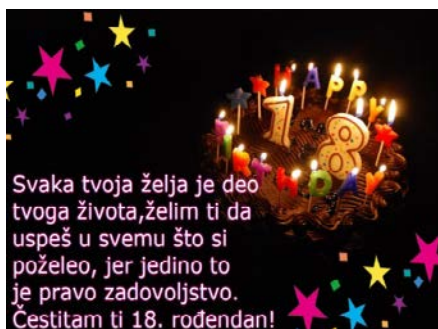
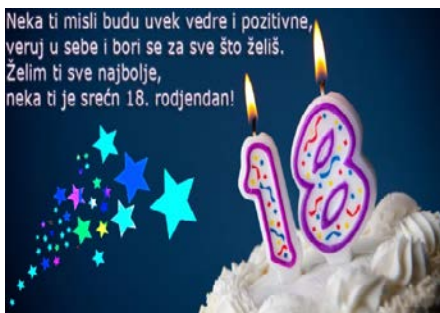
У прошлости је црква давала предност обележавању имендана, а не рођендана, „будући да се оно везује за обележавање имена светитеља који се, према црквеном календару и именованости светих, празнује у одређени дан и по коме је новорођени члан заједнице понео своје крштено име“ (Милетић 2016, 15). Као и за рођендан, тако се и за имендан слављенику шаљу честитке с добрим жељама.

Рођенданске честитке.⁷²

- Живи, певај уживај и плеши јер човек је рођен да греши. Потроши дане, продивљај ноћи јер једном се ни то неће моћи! Срећан рођендан!
- Љубав и здравље, радост и срећу стављам све у исту врећу и шаљем хитно јер је врло битно! Све жеље твоје и најлепши сан нек ти донесе овај дан! Срећан рођендан!!!
- Нека ти туга не буде друг и пут среће нек`ти је бескрајно дуг, да оствариш сваки сан и да ти с`осмехом прође сваки дан!
- Док ти славиш свој рођендан, ја славим наше пријатељство које делимо тако дуго. Прелепо је имати тебе за друга.
- Ако заиста постоји срећа, и у њој уткано све оно што живот чини лепшим, моје су искрене жеље, да сва та срећа буде упућена теби за рођендан.
- Никада више нећеш бити млађи... Искористи време пусти проблеме. СРЕЋАН РОЂЕНДАН!!!
- Нека те точкови живота одведу само на најлепша места, СРЕЋАН РОЂЕНДАН!
- Пuteви ће се укрстити, спајати и раздвајати. Путоваћеш метroom сопственог живота. И кад будеш најјача и најслабија и кад изгубиш све и добијеш превише, увијек ћеш на некој станици, на некој клупи, пронаћи слике нашег пријатељства и имаћеш мене кад год ти то буде требало. СРЕЋАН РОЂЕНДАН:)

⁷² Поруке преузете с: <https://www.porukice.info/cestitke-za-rodjen-dan.html> (преглед: 30. јануар 2023).

- Нека ти све оно у прошлости буде само бледа сенка за оно што те чека у будућности! Срећан рођендан!
- Најлакше је пожелети: “да будеш срећан, да нађеш љубав“. Ја ти желим првенствено да будеш здрав, а затим насмејан, самоуверен, задовољан собом, да волиш живот! А кад се тако будеш осећао, доћи ће и љубав, срећа, успех. СРЕЋАН РОЂЕНДАН!!!
- Данас је леп дан, а ја ти желим океан љубави, море пријатељства, језеро среће, реку задовољства, поток нежности и ниједну кап боли. СРЕЋАН РОЂЕНДАН!!!

Честитке за имендан ⁷³

- Желим ти најлепши имендан! Да радост и срећа те прате и да ти се увек добро добрим врати! Све најбоље!⁷⁴
- Колико се Земља око Сунца креће толико ти желим успеха и среће! Срећан ти имендан!
- Да на овај дан заборавиш на све лоше тренутке из прошлости и да се спремиш за оне најлепше који те чекају у будућности! Срећан ти имендан!
- Нек ти живот само најлепше ствари донесе, а душа остане вечно нежна и млада. Нек све што пожелиш буде твоје! Срећан ти имендан!
- Желим ти да увек будеш добар и осећајан човек и нека твоја породица крај тебе буде срећна и безбрижна! Данас је твој имендан и од срца ти желим најбоље!
- Све што пожелиш да ти се оствари! Здравља и љубави што више! Срећан ти имендан!

⁷³ Поруке преузете с: <https://porukica.com/cestitke-za-punoletstvo/> (преглед 25. август 2022).

⁷⁴ Поруке преузете с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-imendan.html> (преглед: 20. август 2022).

- Насмејан/а да заспиш, са осмехом да се будиш! У најбољем расположењу да проведеш овај дан! Срећан ти имендан!
- Данас је твој имендан. Надам се да ћеш уживати у овом посебном дану до максимума. Желим ти срећан имендан.
- Кад улицом ноћас прођеш, завири у прозор мој. У чизмицу напуштenu тихо стави поклон свој. Не могу те чекат`више јер ми очи склапа сан. За дар хвала! И још нешто: честитам ти имендан!

Пензија. Када је старост у питању, „пре се ради о социо-културној категорији која је у константној мени, у зависности од општих друштвених померања, али и способности интересних група, које њоме баратају да је уклопе у означене токове. Због тога, о старости можемо говорити као о конструкту, који се везује за одређени временски период и поједине популационе групе или поједине карактеристике тих група“ (Milosavljević 2018, 60). Старије особе обично поистовећујемо, ако су биле у радном односу, с његовим престанком, односно одласком у пензију и препуштањем времену без устаљених обавеза. Наравно да не значи да је особа која користи пензију и незапослена особа, али она у јавном дискурсу има измењен статус у односу на запослене. Одлазак у пензију чини преломни тренутак у којем особа прелази из средовечне у старију. То је свакако један од разлога да се одлазак у пензију обележава и честитањем које се може обавити и слањем СМС или вибер поруке. Поруке којима се честита одлазак у пензију шаљу се рођацима, драгим особама, пријатељима, колегама. У порукама се жели да се пензија дуго прима, да се ужива с породицом и пријатељима, наглашава се да је то време заслуженог одмора и томе слично.

- После вишегодишњег боја / Пријаће ти мало спокоја / Доста је било тешког рада / Нек ти душом мир влада – Срећан одлазак у пензију.⁷⁵
- Прелистај албум стари / Не дај да живот ишта квари / Цео век си вредно радио / Куле и градове саградио / Време је да се одмориш / Посветиш онима које волиш – Срећан одлазак у пензију.
- Да примиш много пензија / Живот да буде без тензија / Пуно здравља / Што више славља / Да те нико не смара / Што даље од лекара – Срећно.
- Нек ти бог радост даје / Да ти пензија дуго траје / Да се сваки дан радујеш / Да баш уживаш и путујеш – Срећан одлазак у пензију.
- Своје унуке загрли / Живот даље хрли / Небо је ипак фер / Коначно и ти си пензионер – Срећно!
- Кад све године / Пролете кроз главу / И кад схватиш славу / Спреман буди за нови лет / Живот је на други начин леп... – Срећан одлазак у пензију.
- Пусту да мисли лутају / Ружне дане да прогутају / Памти само лепе тренутке / Са осмехом и ћутке... – Срећан одлазак у пензију!
- Остави трактор и њиву / Узимај афричку шљиву / Гурај напред без страха / Као кад играш партију шаха... – Срећан одлазак у пензију!
- Одлазак у пензију честитам / И само ћу једно да те питам / Дал има нешто што си хтео / А да у томе ниси успео / Нек сад то буде тебе део / За радост никад није касно / Ваљда ти је сад то јасно / - Срећно и дуговечно –
- Најлепшу хаљину обуци / На лице осмех навуци / Нек твоје очи уморне и плаве / Засијају опет на врх главе / Срећан одлазак у пензију!

⁷⁵ Поруке преузете с: <https://najcestitkezarodjendan.com/sms-poruke-i-cestitke-za-odlazak-u-penziju/> (преглед 20. август 2022).

⁷⁶ Порука преузета с: <https://porukica.com/najlepse-poruke-za-odlazak-u-penziju/> (преглед: 20. август 2022).

Život je dovoljno dug i čovek može da ostvari sve svoje želje i snove, važno je samo da čovek duboko u svojoj svesti i u svom srcu čuva te želje i te snove. Sada, kada si otišao u penziju, imaš puno vremena da se posvetiš sebi i svojoj porodici i da uradiš sve ono što nisi mogao dok si radio. Znam da će ti biti teško da se navikneš na sve promene koje ti donosi penzija, ali sve će vremenom doći na svoje mesto i sve će biti kako treba. Ne očajavaj i ne budi tužan, buđi srećan i svoju radost deli sa svima. Želim ti srećan odlazak u penziju.

Kuћа. Где ћу живети? – питање је које је вероватно сваки човек себи поставио некад у животу. Оно је неизбежно и саставни део егзистенције појединца и(ли) породице. Одговор на постављено питање садржан је у жељама и могућностима оних којима је потребан дом. Можда су различите могућности за њену изградњу временом утицале на то да кућа од неопходне потребе да се породица заштити и очува своју самобитност прерасте у неку врсту статусног симбола (в. Bratić i Malešević 1982, 144–152). Кућа од свог појављивања представља најрепрезентативнији вид градње, а за то је вероватно разлог и тај што појединац у њој проводи највећи део дана и свог свеукупног живота. Одувек је кућа представљала материјални објекат од изузетне важности за организацију породичног живота, јер је то простор у којем се обитава, простор који је „симбол породичног благостања и богаства, простор славља и простор туговања“ (Ивановић Баришић 2021, 215). Кроз историју је кућа имала и дубок симболички смисао, па је то и вероватни разлог што се у традиционалној култури посвећивала изузетна пажња при њеној градњи. Пре него се крене с градњом куће примењиване су бројне предрадње од којих се очекивало да омогуће сигуран боравак породице у њој. Садашње претежно текстуалне (СМС) поруке које се шаљу за уселење представљају на неки начин наставак честита-

ња познат и у традиционалној заједници. У питању је честитка која се упућује породици код градње куће, односно пре него се почне с њеним покривањем (тзв. *рогови*), када се домаћинима доносе дарови и присуствује ручку. Раније, при самом усељењу у породични дом (кућу), није било честитања, јер је то у ствари био породични обред уласка у нови дом.

Честитке за усељење у нову кућу

- Честитамо усељење у нови дом!⁷⁷
- Волите се још више у својој новој кући!
- Кућа је направљена од крова, а дом од љубави и слоге. Желим да и ваш нови дом буде управо такав!
- Имате властито гнездо! Све најбоље за усељење!
- Нека у вашој новој кући увек живе мир, љубазност, богаство и међусобно разумевање!
- Желим да је ваша кућа тако топла, удобна и добродошла!
- Желим да су врата вашег новог дома отворена за све светло и добро – сунце, срећу, успех, пријатељство, богаство и љубав!
- „Кућа“ је једна од најтоплијих речи. Нека буде топла, удобна, мирна!
- Нека ова кућа не види тугу! Да у њој владају само радост, љубав, срећа и добро расположење! Честитам!

Следе примери пригодних прилика у којима се у садашњем времену рођацима, пријатељима, познацима шаљу честитке као СМС или вибер поруке.

Поруке за завршетак школовања

- Успео си! Браво! За оцену нећу да питам, само ћу да честитам!⁷⁸
- Тако сам срећан због тебе! Честитам! Сада ти желим да добијеш посао какав желиш и заслужијеш!
- Честитамо и шаћемо најбоље жеље! Достигни све своје циљеве!
- Желимо ти сјајне прилике у будућности! Честитамо диплому!
- Напорним радом диплому си заслужио! Нека је са срећом!

---

⁷⁷ <https://cestitke.rs/cestitke-za-kucu.html> (преглед: 30. јануар 2023).

⁷⁸ <https://cestitke.rs/poruke-za-diplomski.html> (преглед: 30. јануар 2023).

Поруке за успех

- Желим ти да увек будеш задовољан и спокојан! Када год ти је потребна помоћ, слободно се обрати мени.⁷⁹
- Опустите се и удахните свежину свог успеха! Желим ти да твоја срећа буде увек крај твоје идеје! Све што си постигао је плод твоје упорности.
- Ти си наш понос и наша дика, желим ти да стално напредујеш и да увек будеш на правом путу!
- Желим ти пуно добрих радних дана, нека ти је срећно све!
- Напорним радом се могу постићи велики и цењени успеси. Ти си мој пример за то!
- Друже мој, успео си да дођеш до самог врха у окружном свету. Ти си човек који се одликује најбољим особинама. Честитам ти на успеху!
- Ти си зарадио своју победу и награде за то су пред твојим вратима. Уживај у свему!
- Нека ти сваки дан донесе безброј повољних ситуација! Честитам ти на успеху!
- Твој успех ме радује и срећан сам што си најзад остварио свој сан. Честитам ти!
- Ти си највреднији човек кога познајем у свом животу и твој пословни успех је заслужен. Из свег срца ти честитам!
- У свему се ти одлично сналазиш, а као резултат тога дошли су ти у сусрет велики успеси. Честитам ти!

Пословне поруке

- Успех не долази сам. Ми морамо ићи према њему. Само напред! Честитам!⁸⁰
- Свака ти част! Најачи људи се никад не предају.
- Иза тебе је пут присут трњем, пуно труда и рада, који су резултирали успехом. Опустите се и удахните!
- Нови посао увек ствара нове шансе и прилике. Желим ти пуно успеха и среће са радом.
- Да будеш задовољан и опуштен, баш као и твој посао. Срећно!
- Да мало радиш, а много зарадиш! Честитам!
- Све честитке! Ово је велики дан и за тебе, јер започињеш посао који волиш. Само напред!
- Знао сам да ћеш успети! Настави да верујеш у себе и своје снове! Честитам!
- Пуно успеха како на пословном, тако и на приватном плану. Да наша сарадња буде још чвршћа и боља!

---

⁷⁹ <https://cestitke.rs/poruke-uspeh.html> (преглед: 15. август 2022).

⁸⁰ <https://cestitke.rs/poslovne-cestitke.html> (преглед: 15. август 2022).

- Уз жеље за наставак наше успешне сарадње! Уз нове идеје и про-сперитете! Срећно у даљем раду!

Честитке за купљен аутомобил

- Кад частиш? Чуо сам за нова кола. Свака част, вредно си радио и заслужио да се почистиш таквим колицима! ⁸¹
- Видела сам те у нови колима! Морам ти рећи да добро изгледају и да ти још боље пристају. Хоћемо ли ових дана на кафу, да прославимо!
- Нек пут увек буде гладак и са аутомобилом – све у реду!
- Дуго очекивана жеља испуњена је! Честитамо на куповини аутомобила!
- Нека вам свако ваше путовање даје само задовољство! Честитам вам куповину аутомобила из душе!

---

⁸¹ Поруке преузете с: <https://cestitke.rs/cestitke-za-auto.html> (преглед: 30. јануар 2023).

СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ О ЉУБАВИ И ЕРОТИЦИ⁸²

Као што је у претходном делу текста наглашавано – у последње две деценије послати писану поруку путем мобилног телефона постало је уобичајено за скоро све животне ситуације и готово све генерације. Акцент се у овом поглављу ставља на поруке с љубавним/еротским садржајем.

Појава и развој средстава масовних комуникација обележили су другу половину прошлог, као и прве две деценије овог века. Како је спомињано, масовније прихватање и коришћење мобилних телефона створило је услове за специфичан вид телефонске комуникације – путем СМС и вибер порука. Такође је наглашено да се поруке ове врсте могу посматрати као модеран вид *вербалне, експресивне и симболичке комуникације* (Антонијевић 2006, 282) у којој се користе посебан језик, устаљени обрасци и наративне схеме да се искажу схватања, размишљања, осећања, ставови на различите теме, па и на тему љубави и еротике. Кроз садржај ових порука читалац се упознаје с одређеним „погледом на свет“ и културним вредностима, али и преокупацијама оних који поруку стварају или су само део ланца у комуникацији.

Љубав и еротика, било да су јасно исказане или се само наговештавају, често су део садржаја порука које се шаљу у различитим приликама – као празнична или рођенданска честитка, а врло често и као вид свакодневне комуникације. За разлику од садашњег времена, у прошлости су се у ову сврху најчешће користиле песме, слике или музичке мелоди-

---

⁸² Ово поглавље представља прерађен и допуњен рад: „Телефонске поруке: савремен начин исказивања љубави и еротике“. 2015. *Традиционална естетска култура – ерос*, ур. Драган Жунић, 195–205. Ниш: Центар за научноистраживачки рад – Универзитет у Нишу.

је. Ови, како бисмо данас рекли, претежно уметнички изрази, представљали су специфичне начине да појединци сами (или неко у њихово име) искажу своју „отворену“ или „скривену“ љубав и страст према њима драгим особама – према узвраћеној или неузвраћеној љубави.

Развој технологије, а посебно оне у сфери комуникација, значајно је утицао да свакодневица изгледа додатно испуњено различитим садржајима. „Спуштањем“ различитих технологија у народ, што је нарочито видљиво током последњих двеју деценија, значајно су се прошириле могућности исказивања различитих мисли на, чини се, једноставнији и релативно „безбеднији“ начин, у смислу да је упућени садржај углавном доступан само примаоцу. Поруке су намењене и користе се у многим ситуацијама које љубав може да подстакне, па стога садржаји варирају од „озбиљних“, јер је и љубав озбиљна ствар кад се догоди, па до врло забавних. Ове поруке, осим што понекад насмеју примаоца/читаоца, могу да упуте и на скривене жеље оних који их шаљу, а исто тако и на потајна промишљања њихових најчешће безимених стваралаца. Вероватно да је њиховој изузетној раширености допринела и чињеница да су ствараоци СМС и вибер порука углавном непознати, јер се најчешће примају или преузимају од некога и шаљу даље, тако да ономе ко поруку прима или шаље најчешће и није важно ко ју је осмислио, већ је једино важно да има одређену функцију. Наиме, у савременој комуникацији једино је важно да порука има задовољавајућу функцију и да у датом тренутку задовољава потребу за одређеним видом комуникације, а то је у овом случају исказивање скривених емоција, што у суштини и јесте битна особина исказивања љубави и еротике на овакав начин. То је можда један од битних разлога што нам понекад ове поруке откривају колико „мало“ може да буде велико кад је љубав у питању.

За ову прилику одабране поруке треба да пруже само делимичан увид у њихов садржај, али и да покажу на који начин

их користи садашња претежно млада генерација за исказивање емоција:⁸³

- Верујеш ли у љубав на први поглед или хоћеш да се прошетам још једном испред тебе.⁸⁴
- Неки дани су дужи од других дана, неко време је боље од другог времена, неки снови су лепши од других, али мој најлепши и једини сан управо чита ову поруку.
- У овом граду препуном лажних осећања, граду у којем има пуно лоших људи, ја само тражим неког да са мном сања и искреним осмехом ме буди – а да то будеш ти.
- Има седам светских чуда, шест континената, пет кракова звезде, четири листа детелине, три светска океана, два ока... али само једна си ти.
- Понекад ми се чини да немам разлога за живот, да ми се све руши... Али, онда станем на трен, осмехнем се, сетим се тебе, и схватим да имам све што ми је потребно за дуг и сретан живот... Волим те!
- Ја нисам знала како је тешко остати сам. Ја нисам знала да љубав може имати крај. Ја нисам знала да душа плаче, ал` видим да на крају пута ситнице живот значе. Ти си та ситница која ми највише значи...
- Неко чудо воли те лудо, цима те стално, мисли на тебе, шаље ти поруке луде где год да буде, ако знаш ко је то чудо, можда га некад и ти заволиш лудо...
- УПОЗОРЕЊЕ! Ноћас ће се десити злочин из страсти! ВРЕМЕ: око поноћи! ЖРТВА: ти! МЕСТО: твој кревет! ПОЧИНИТЕЉ: нека остане мала тајна до вечерас!
- Посадићу две руже, нека се друже. Једној даћу име своје, другој даћу име Твоје... У знак љубави међу нама, нека цветају годинама!
- Ти си моја љубав, јава и сан, хоћу да те волим најлепше што знам, хоћу да гледам твоје очи и видим осмех твој, волећу те љубави цео живот свој!!!
- Ја научих десет божијих заповести и нађох се у великој беди, јер последња каже не пожели ништа туђе, а ја пожелех срце твоје да заувек буде моје!
- Не веруј никад једној ружи, она лепо мирише па увене. Не веруј никада једној звезди, она сјаји па сјај скрене. Веруј увек само себи, јер само ти знаш да волиш мене!

---

⁸³ Због њихове бројности, није могуће све СМС и вибер поруке представити на једном месту, мада и приступ теми то не захтева. Заинтересоване читаоце за више информација упућујем на у тексту поменуте сајтове који се односе на љубавне поруке.

⁸⁴ Поруке у овом делу текста су преузете из: Ивановић-Баришић 2015, 197.

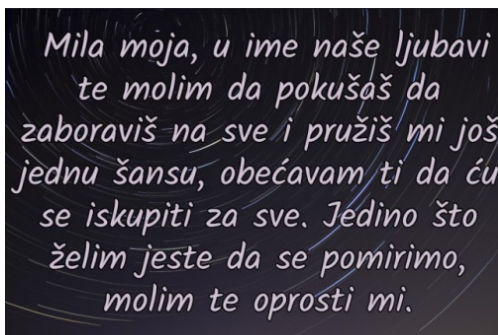
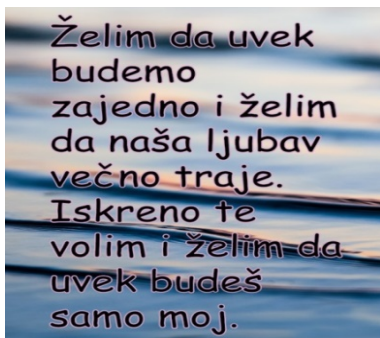
- Ако икад схватиш да те волим и пожелиш да ме видиш потражи ме јер душа те воли, а срце чека!
- Ваш годишњи хороскоп за 2008: ЗДРАВЉЕ: звезде вам се смеше, ПОСАО: звезде вам се смеше, ЉУБАВ: звезде вам се смеше, SEX: звезде умиру од смеха! (Новогодишња честитка)⁸⁵
- Ако појам среће није илузија и ако човек заиста може бити срећан, онда желим да ти овај дан буде леп као нежност, као младост, као љубав... Срећан ти Дан заљубљених! (Дан заљубљених)
- Најлепше је очима кад се твог лика сете, кад заплаче душа као мало дете. Још је теже срцу кад рана заболи кад му се не јавља неко кога срце воли! (Дан заљубљених)
- Поезија за дан заљубљених: сунце је распиздило своје зраке, врапци се деру ко коњи. Мене пичи депресија, у души ми опсесија. Јебо матер, ако те не волим! (Дан заљубљених)
- Чудно је како је живот празан... Када једна особа није ту... Или када живиш међу толико људи... А мислиш само на њу...⁸⁶
- Што више чекам то те више желим, само тебе волим овим срцем врелим, дане бројим дуге јер умирем од туге, и волим те све јаче слатко моје маче...
- Зашто затварамо очи када плачемо? Када сањамо? Када се молимо? Када се љубимо? Зато што знамо да најлепше ствари не можемо видети него их осећамо срцем!
- Живот каже – „преболи је!“ ...а срце каже – „не могу, ВОЛИМ ЈЕ“
- Ако ме икад будеш оставила, остави ме на киши... Да не плачем сам
- Некада мораш отићи, да видиш ко ће доћи за тобом. Некада мораш причати тише, да видиш ко те слуша. Некада се мораш потући, да видиш ко је на твојој страни. Некада мораш доносити погрешне одлуке, да видиш ко ће их исправити. НЕКАДА МОРАШ ВОЉЕНОЈ ОСОБИ ДОПУСТИТИ ДА ОДЕ, ДА ВИДИШ ДАЛИ ТЕ ДОВОЉНО ВОЛИ ДА СЕ ВРАТИ!
- Ако ти једном кажем да те не волим... ако те заборавим... ако престанем да ти пишем... и кажем да ми не значиш више... ПРОБУДИ СЕ ЈЕР САЊАШ
- Ти си моја илузија, ти си моја стварност, ти си моја опсесија и моја реалност, ти си моја маза мала и прелепо зрачиш, ти си моје мало срце и много ми значиш!!!
- Ја имам једног малог анђела који лети около и удара људе чекићем. Сваког ког удари добија мало моје љубави. Надам се да ће те пребити кад те види...)

⁸⁵ Ове СМС поруке послате су као празничне честитке током 2007 и 2008. Зхваљујем мени драгим људима који су ми поруке уступили на коришћење.

⁸⁶ Поруке које следе преузете су с: <https://www.porukice.info/ljubavne-poruke.html> (преглед: 15. октобар 2022).

- Не јури за дечком нећеш га стићи окрени му леђа сам ће ти прићи!!!

Порука за њу и њега:

Према једном од релативно скорашњих истраживања међу тинејџерима установљено да су најпопуларније, па самим тим и најзаступљеније у телефонима тинејџерки управо љубавне поруке, а слично је и с интернет сајтовима. „Читав корпус текстова емотивних порука покрива широк дијапазон могућих осећања, жеља, потреба и ситуација које прате интимне међуљудске односе. (...) Љубавне СМС поруке су често формулисане као нека врста кратког електронског љубавног писма вољеној особи. При томе се нарочито ослања на специфичну особину СМС комуникације да успостави тренутну везу између пошиљаоца и примаоца, што се често одражава и у самом тексту“ (Цвјетичанин 2006, 118).

Поруке за „мување“:⁸⁷

- Кажу да је пољубац најлепши сусрет... хајде да се нађемо
- Мислим на тебе, / медено моје, / тужне ме мисли ноћас море, и зато те цимам / у ово глуво доба – да те питам волиш ли СУЊБЕР БОБА?
- Ова порука има задатак, да ти на лице стави осмех сладак... ако није успела одмах је се реши, а ако јесте опет се насмеши...

⁸⁷ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/poruke-za-muvanje.html>(преглед: 15. октобар 2022).

Шаљиве поруке:⁸⁸

- Пустићу те да ми скинеш панталоне... Мајицу и на крају доњи веш... Али те молим да ми штисаљке оставиш на жици!!!
- Хоћемо ли ти и ја, мало? Нико не мора да зна, лепо мени, лепо теби и обоје страсно уживамо! Пристајеш ли да се ја и ти, а да нико не сазна мало... ДОПИСУЈЕМО.
- Кад се вртиш он се диже, свака цура њега лиже, а мушкарци све би дали кад би га пробали... почиње на слово К, сладак је и фин... ма, не пали се, то је КАРМИН!
- Чујем да ти је добра, лепа и феноменално се развучи... чујем да ти је чупава, на отвору уска и да тешко пролази глава... кажу ролка ти је страва
- Ноћу без тебе спавати не могу а кад сам с тобом обараш ме с ногу! Полако те узимам, диже ми се ниво – ово је реклама за НИКШИЋКО ПИВО!
- Хоћу да спавам с тобом, да уђеш у мене па да ме грејеш. Воли те твоја пицама
- Волим те кад ме дереш, скидаш све са мене, ломиш ме на комаде, лагано ме лижеш и грицкаш... Ово нема везе са сексом воли те твоја милка са кексом...
- Замишљам тебе и себе далеко од свих, чује се цвркул птица, осећа се мирис покошеног сена, сунце неуморно пржи наша тела, а ми и даље ОКОПАВАМО КРОМПИР!
- Ако желиш осјетити тело уз тело, врели дах на врату, разне позе испробати, улазити спреда и отпозади, чути уздахе, онда уђи у градски аутобус.

Најлепше изјаве љубави:⁸⁹

- Моја љубав тебе тражи, ти си радост и лепота, рећи ћу ти, ал` без лажи, ти си љубав мог живота. Хиљаду речи много је, а једна мало је, ал` две говоре све: ВОЛИМ ТЕ...
- Колико те волим то ти нећу рећи, одговор је тежак па ћу га избећи. Рећи ћу ти само да је близу неба, види је ли доста ил` још више треба?!
- На овом екрану плаве боје, не могу стати све жеље моје, ал` могу стати 24 слова ИСКРЕНО ТЕ ВОЛИМ ЉУБАВИ МОЈА.
- Волим једне очи, волим њихов сјај. Волим само тебе, и то већ једном знај.
- Ти си субјекат мога предикта. Заборави на перфекат мог живота јер императив мојих суперлативних осећања наглашава да ћемо имати срећан футур!

⁸⁸ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/dvosmislene-poruke.html> (преглед: 15. октобар 2022).

⁸⁹ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/volim-te.html> (преглед: 15. октобар 2022).

- Твоје очи обарају, / твоје усне очаравају, / твој поглед леди, / твој пољубац злата вреди. / Кад те видим добијем крила, / кад те сањам постанем вила, / кад те љубим ја од среће горим, / то је зато што те ВОЛИМ...
- Читај сада ово полако, нико као ја те не воли оволико јако, и да те још више желим то ти сада пишем, јер без тебе не могу више да дишем
- Не постоји срце које не воли, / Не постоји душа која не боли, / Не постоји око које не плаче, / Не постоји неко ко те од мене воли јаче!!!
- Волим те као патуљак висину, вајар глину, Бред пит Анђелину, љубавници постељину. Волим те као Карлеуша хирургију, верник литургију. Волим те као дете чоколаду, певачица естраду, волим те као мушкарац секс, трезан пиће на екс, црвенкапа плазма кекс. Волим те као мусав салвету... ма волим те највише на свету!

Поруке за недостајање:⁹⁰

- Написаћу на свим циглама НЕДОСТАЈЕШ МИ и молићу Бога да те бар једна тресне у главу, па да видиш како боли кад ти недостајеш неком ко те воли
- Нема те мило моје, секунде бројим до поруке твоје, ал телефон ћути као да хоће да га молим, не зна да си ми све на свијету и да те бескрајно волим!
- Дођи, јер ако умре љубав, умиру и снови, јер чамац без воде не може да плови! Ко небо без сунца, месец без ноћи, ноћас ни ја без тебе нећу моћи...
- Јеб* пољупце преко телефона... дођи да се љубимо ко људи...)
- Бели голуб на прозор слетео и шапнуо ми да је од тебе долетео. Пољубац му дадох да га преда теби јер никога сада радије пољубио неби
- Слушај! Ово стварно никуда не води! Можда није лијепо овако да ти кажем, али вријеме је да сазнаш! Глупо је то овако писати, али ја без тебе немогу дисати!
- Ноћас небо на тебе мирише, душа са уздахом поруку ти пише, ноћас шапућем све тише и тише, јер ми недостајеш све ВИШЕ И ВИШЕ...!

Љубавне поруке за девојку:⁹¹

- Ти си једна ненормална девојка...! Јел знаш зашто...?? Сада ћу ти рећи: Имаш тако лепе очи у које сам се заљубио, имаш тако слатке усне које би љубио, имаш тако лепо лице које би мазио и имаш срце које би можда до смрти волио...!!!

⁹⁰ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/nedostajes-mi-ljubavi.html> (преглед: 15. октобар 2022).

⁹¹ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/ljubavne-poruke-zanju.html> (преглед: 15. октобар 2022).

- Немој ме оставити, не могу те преболети... / знам да на свету има много жена... / АЛО!!! КО ЈЕ ЛУД ДА ОБИЛАЗИ ЦЕО СВЕТ ДА БИ НАШАО ДЕВОЈКУ КАО ТИ!!!
- Да могу да бирам између њене љубави и дисања, изабрао бих последњи уздисај да јој кажем `ВОЛИМ ТЕ`
- Дечко: јел знаш где желим да те пољубим? / девојка: у уста? / дечко: не. / девојка: у образ? / дечко: не. / девојка: па где онда? / дечко: у цркви, поред наших родитеља, када обоје кажемо `да`
- Истина, лијепо је видети лијепу жену у шармантној хаљини и високим штиклама / Али много је љепше видјети босог и рапчупаног анђела у пиџами. / Док се мешкољи у кревету. У твојој загрљају
- Моја љубав тебе тражи, ти си радост и лепота, рећи ћу ти, ал`без лажи, ти си љубав мог живота. Хиљаду речи много је, а једна мало је, ал` две говоре све: ВОЛИМ ТЕ...

Поруке за момка:⁹²

- Сви ми кажу да сам луда јер дуго спавам. / Будале не знају да тебе сањам.:)
- Хвала ти што си тако добар према мени, што си ме научио да праве вредности ценим, што трпиш ако сам некада досадна и тешка, за нас никад нећу рећи да смо грешка... Хвала ти на свему лепом што си ми пружио, и никад не питај, ни како, ни зашто, ВОЛИМ ТЕ јер си то заслужио.
- Где год да ме пут одведе, ја увек остајем твоја, увек сам ту за тебе ако ме желиш једина љубави моја...
- Волела те јесам зато дат ћу те, / на дну сам те нашла тамо опет враћам те. / Ето како све за једну ноћ се окрене, / био си мој живот сад си мртав за мене
- Леп си, шашав си, слadak си, волим те такав какав си!!!
- У свом животу желим 3 ствари: / Сунце, Меду и Тебе. / Сунце за дан, / Меду за ноћ, / и Тебе ЗАУВЕК!

Љубавне поруке за добро јутро:⁹³

- Један пољубац за добро јутро ја ти сада шаљем, ти га на усне стави јер од срца га дајем, топлину његову осети, јер има задатак да те на мене подсети.
- Буди се, устај хитро, заиста је врло битно, морам нешто да ти саопштим, добро јутро ти желим и много те ВОЛИМ!

⁹² Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/ljubavne-poruke-za-njega.html> (преглед: 15. октобар 2022).

⁹³ Поруке су преузете с: <https://opusteno.rs/knjizevni-kutak-f21/sms-poruke-za-dobro-jutro-t17709.html> (преглед: 15. фебруар 2022).

- Добро јутро ја сам човек који вам је поставио бомбу у кревет, ако сте још у кревету не устајте... а ако сте уморни вероватно сте мртви и ја сам анђео.
- Шта бих све дала да могу ја да те пробудим... ЧАШОМ ХЛАДНЕ ВОДЕ!
- Рано је јутро и теби се спава трљаш окице и пада ти глава није ми жао што те баш ја будим јер желим цео дан да те љубим... ДОБРО ЈУТРО.
- Добро јутро, добар дан, устај драги раздраган. Цвркул птица са гране се чује, твоје лепо драго биће жељно те ишчекује.
- Добро јутро! Подсећамо вас да за ову поруку дугујете један пољубац... Камате су велике зато измирите своје камате на време!
- Додирни ме погледом и узвратићу ти, полако ме скидај очима, допустићу ти, нежно ми врелим уснама тело узбуди, а сад се лепо пробуди...
- Гледаш ме... прилазиш ми... љубиш ме... е јбг-а онда ми зазвонио аларм и пробудила сам се...
- Рецепт за данашњи дан: један смешак за доручак, обиље смеха за ручак, брдо веселја за вечеру. Добро јутро и уживај!
- Ако спаваш, пробуди се. Ако си тужан, насмеши се. Ако те неко осваја и за љубав моли... ти му реци да постоји неко ко те већ јако воли. ДОБРО ЈУТРО!

Поруке момка девојци за лаку ноћ:

- Погледај у ноћно небо и пронађи звезду. То је моје срце које се попело у висину да види твој осмех. Испружи руку и узми га, јер је припало теби!
- Ево сада наговарам месечину да у твоју собу завири и да те уместо мене загрли и пољуби. Нека те грли нека те љуби нека ти она прича кад не могу ја!
- Моје очи су тужне јер те не виде, моје руке су празне јер те не грле, моје усне су хладне јер те не љубе, моје срце је усамљено јер није уз твоје, само што могу је овом поруком зажелети ти лаку ноћ љубави моја...
- Све је ноћас за љубав створено, само су твоје усне далеко, далеко... и зато склопи очи, а ја ћу анђеле мој у твој сан доћи, и у том сну љубити те целе ноћи.
- Била бих постеља у којој спаваш и јастук на којем се будиш, звезда коју сањаш, суза када плачеш, осмех кад се смејеш, учинила бих све само да сам уз тебе!
- Ово је слатка порука писана слатким словима у слатком тренутку једног слатког дана са слатком намером и може је добити само слатко слатка особа као што си ти! Лепо спавај и слатко сањај.

- Једино што желим у овој ноћи је да покрај тебе склопим очи, да спавам крај тебе, а свет да нестане, да време стане и да никад сване.
- Доћи ћу ти ноћас у сан, на образ ћу ти ставити длан, нежно ћу те миловати по лицу, нећу пустити сузу издајицу. Пољубит ћу те у снене очи и онда тихо нестати у ноћи.
- Волио бих да сам ноћас суза, да лагано потечем низ твоје лице, зауставим се на твојим уснама и уз пољубац нежно ти кажем... Лаку ноћ љубави...
- Ево сада наговарам месечину да у твоју собу завири и да те уместо мене загрли и пољуби. Нека те грли нека те љуби нека ти она прича кад не могу ја!⁹⁴

Поруке за лаку ноћ:⁹⁵

- Желим да видим очице твоје да ми улепшаш ноћне боје. У њима има чудна моћ, шаљем ти пољубац за лаку ноћ.
- Вечерас ћу као месечев зрак стићи до тебе тихо кроз мрак, ставити пољубац на образ твој, лепо ми спавај анђеле мој.
- У тамној ноћи док киша тихо пада, кад ти се изгуби и последња нада, кад ти тужна постане ноћ, сети се да неко мисли на тебе и љуби те за лаку ноћ!
- Ноћас за тебе стихове пишем, ноћас за тебе звезде бројим, допусти да те пољупцем успавам, допусти да ти кажем колико те волим.
- Овом поруком шаљем малог анђела. Ноћас ће те чувати од ружних снова. А кад сване сешће ти на раме и чувати од свег ружног што доноси дан. Лаку ноћ!!!
- Док ноћ тихо пада и ветар нежно пири, желим ти лаку ноћ и нек те чувају вампири... Дракуле нек се с тобом сладе јер спаваш без мене, слатки мали гаде...
- Беба је беба, беба је моћ. / Беба се прави за једну ноћ. / кревет је мали а нас је двоје, / за 9 месеци биће нас троје!
- Кад се по небу распу звездице и једна провири кроз прозор твој, затвори твоје уморне очице и лепо спавај анђеле мој!
- Једино што желим у овој ноћи је да покрај тебе склопим очи, да спавам крај тебе, а свет да нестане, да време стане и да никад не сване.
- Мирно спавај, јер Бог ми је дао диван задатак, да чувам управо тебе!

⁹⁴ Примери љубавних порука за лаку ноћ преузети су с: <https://objektiv.rs/vest/718613/poruke-za-laku-noc/> (преглед: 20. децембар 2022).

⁹⁵ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/ljubavne-poruke-za-nju.html> (преглед: 15. октобар 2022).

За жене се сматра да су емотивније и романтичније у везама. Примери порука које девојка шаље момку за лаку ноћ:

- Сви моји снови су се остварили од како сам са тобом. Чак ми је и стварност лепша од снова које сам сањала, а то све због тебе, због мене и наше љубави. Лаку ноћ.
- Наша љубав је најлепше што ми се могло догодити. Ни сањати нисам могла да могу толико некога волети као тебе. Лаку ноћ љубави моја!
- Тргла сам се из сна, а тебе нема ту. Спавам загрљена са тобом, а нажалост имам те само у сну.
- Желим да видим очице твоје да ми улепшаш ноћне боје. У њима има чудна моћ, шаљем ти пољубац за лаку ноћ.
- У тамној ноћи док киша тихо пада, кад ти се изгуби и последња нада, кад ти тужна постане ноћ, сети се да неко мисли на тебе и љуби те за лаку ноћ!

У ову групу спадају и оне поруке којима се жели добро јутро девојци или дечку. Неколико примера за илустрацију:

Духовите љубавне поруке:⁹⁶

- Ако случајно видиш неко срце како трчи по улици, сместа га пошаљи кући! То је моје срце, замисли побегло од мене да потражи тебе!
- Љубав је као кад се упишкиш! Сви то виде, али само ти можеш да осетиш ту топлину....
- Замисли нас двоје сами, птице цвркућу осећа се мирис жита, сунце обасјава наша врела и знојава тела, а ми и даље окопавамо кукуруз.
- Ноћу када легнеш и када ти буде хладно по целом телу сети се мене и само мене јер ја шверцујем ћебад из Турске у пола цене...

Тужне љубавне поруке:⁹⁷

- Чудно је како је живот празан... Када једна особа није ту... Или када живиш међу толико људи... А мислиш само на њу...
- Не питај за мене и за моје боли... Јер сви ће ти исто рећи: Још увек те воли...

---

⁹⁶ Поруке су преузете с: <https://duhoviti.com/sms-poruke/ljubavne-poruke/lepe-sms-poruke.html> (преглед: 15. октобар 2022).

⁹⁷ Поруке су преузете с: <https://www.porukice.info/tuzne-ljubavne-poruke.html> (преглед: 15. октобар 2022).

- Срела сам га када га нисам тражила, упознала кад сам се најмање надала, заволела сам га кад то нисам смела и изгубила кад сам га највише волела
- Немој плакати, он не плаче због тебе. Немој га волети јер он воли само себе. Немој га молити, он не моли друге, пожели му да воли јер ЉУБАВ ЈЕ ГОРА ОД ТУГЕ!
- Сломиш ми срце па онда очекујеш да те волим???... Извини, а чиме...!
- Живим јер су они то хтели, волим јер судбина то свима дели, патим јер гледам очи твоје, умирем јер волим оно што никад неће бити моје:(
- Тешко је чекати неког, у чији повратак ниси сигуран... Сањати неког док он сања друге... Бити ништа, у очима које ти значе све!!!

Чини се да је емоција прво и најважније осећање које се јавља при помињању љубави или размишљању о њој, што се види и у наведеним примерима СМС порука. Осећање наклоности и привржености изражено је најчешће кроз страст, потребу или тежњу ка духовном сједињењу два бића. Љубав представља израз личних схватања, а њен унутрашњи доживљај исказује се у зависности од тога којој врсти објекта је усмерена, као и према каквим садржајима.⁹⁸ Да ли је љубав умеће – пита се Ерих Фром – и наставља своје размишљање тако да, ако је одговор потврдан, онда се за њу вреди помучити, јер она *захтева знање и труд*. А можда је љубав само пријатно осећање, које човека „обузима“ случајно и уколико има среће? За људе љубав није неважна, јер да је тако, они не би чезнули за њом, гледајући безброј филмова о срећним и несрећним љубавима, слушали стотине песама о љубави, читали поезију о неоствареним љубавима (From 1999, 9).

Љубав, мада на специфичан начин, потпомаже да се задовољи потреба људског бића да се повезује с другима истих или сличних жеља и схватања. Мада љубав у принципу подразумева потчињавање, неопходно је напоменути да се у овом процесу све више уочава потреба ка очувању идентитета личности. Појачаном еманципацијом женске популације појачана је и тежња ка равноправности и једнакости и у овом домену међусобних мушко-женских односа. Међутим, чини

⁹⁸ Постоје различите врсте љубави: према деци, према родитељима, пријатељима, граду, месту рођења, земљи итд.

се да је и даље важно да љубав подразумева и укључује осећање привржености према драгој особи, заокупљеност добрим (ређе лошим особинама), заинтересованост за потребе другог, показивање брижности за лепо / мање лепо које се догађа драгој особи и сл., што све заједно чини да се особа не осећа усамљеном, већ да развија осећање да је неком потребна и да тај неко ужива у исказивању таквих осећања.

„Супротно симбиотичком сједињењу, зрела љубав је сједињење под условом очувања сопственог интегритета, сопствене индивидуалности. Љубав је активна човекова моћ; моћ која руши зидове што раздвајају човека од његових ближњих, која га сједињују с другима; љубав помаже човеку да превазиђе осећај изолације и издвојености, а ипак му допушта да буде свој, да задржи свој интегритет. У љубави се догађа парадокс да два бића постају једно, а да ипак остају два“ (From 1999, 32).

Да ли су најважније компоненте љубави које се могу наслутити у размишљањима писаца, филозофа и др., па и у бројним СМС порукама – исказивање, давање, брижност, поштовање – довољне, или је потребно још нешто што треба да их сједини и учини да кад се две особе нађу једна поред друге, осете сједињење и заједништво? Чини се да реч *љубав* подразумева много више од поменутог, осећај задовољства и тешко речима исказане пријатности која се осећа поред драге особе, а подразумева и то да када се у животу нешто изгуби, љубав и даље траје. То је осећање које се, по правилу, појављује у сваком ко је осетио праву/искрену љубав.

Тесно повезана с љубављу је еротика. У свакодневном говору више се помиње/чује реч љубав, а ређе еротика, мада их је тешко раздвојити, јер оне проистичу једна из друге. То што љубав ипак терминолошки преовладава можда је последица тога што је еротика у народној култури обично имала негативни предзнак у смислу да ју је срамота јавно исказивати/показивати.⁹⁹ Без обзира на схватања и однос

---

⁹⁹ Љубав је била ближа „обичном“ свету, јер се поистовећивала с бригом о деци и пажњом према њима, родитељима, браћи, сестрама и сл., а

према њој, еротика је веома значајна компонента унутрашњег доживљавања емоција и начин њиховог исказивања. Стога је можемо посматрати и као животни нагон (Markuze 1985, 32), односно као жудњу за потпуним стапањем, за сједињењем с другом особом. Еротска љубав – како је назива Фром – по својој природи је искључива и није универзална. У неку руку се може сматрати да је најварљивији облик љубави који постоји (From 1999: 68). Природа Ероса је у вечитој жудњи, љубавном заносу, али и несавладивој чежњи ка откривању и сазнању, јер свака људска душа по природи својој гледала је да буде оно што јесте, иначе не би дошла у тај облик живота. Мало је њих у којих је снага довољно јака да се, кад виде лепоту, „жестоко не узбуђују и нису више при себи, а не знају шта им се дешава, јер довољно не разбирају“ (Јеротић 1983, 175).

Еротика је у свакодневном животу присутна (видљива) на различите начине, ретко отворено, чешће прикривено и кроз инсинуације, а често и у садејству с другим компонентама које је додатно ублажују или прикривају. Стога,

„разнородност у јављању и обликовању овог феномена произилази из његове везе са другим карактерима и структурним компонентама личности, [...] чиме се истовремено указује да сложеност еротских веза са другим структурним деловима личности представља најширу психолошку подлогу за могућности преображаја еротског у друге видове и феномене психичког, емотивног и духовног живота“ (Глушчевић 1985, 1).

еротика, која свакако није била непознаница, односила се на интиму двоје одраслих о којој се у свакодневној комуникацији избегавало говорити не само пред непознатима, него и међу најближима. Ипак, не може се порећи да је о њој увек било наговештаја у свакодневици и скоро целокупној обичајно-обредној пракси. Често је и одевна пракса скривено слала еротске поруке. Наиме, подразумевало се да одећа наглашава одређене еротске атрибуте. „Подразумева се да одећа својим изгледом побуђује код гледаоца специфично осећање наклоности (...), јер лепота одеће увек побуђује пажњу, а понекад и 'специфичну' врсту размишљања“ (Ивановић Баришић 2017, 103). Исто тако је познато да је, на пример, прегача стидни хаљетак и да га она у комбинацији с другим деловима одеће (као што је, на пример, кошуља), истовремено, обавијањем тела, заправо открива, тако што скривањем полних сфера жене управо привлачи погледе у том смеру (Антонијевић 2001, 288).

Колико је предметна проблематика битна за људски род показује и чињеница да су еротиком прожета многа уметничка дела, као и дела класичне и савремене литературе. Почев од антике, па до савременог доба, љубав и еротика биле су инспирација за ствараоце различитих опредељења – писце, сликаре, вајаре, филозофе и друге. Еротско се неретко јавља само у сфери жеље или замишљеног. Често се еротско доживљава као нешто тешко оствариво, а и када се оствари, о томе се прича на такав начин да није сасвим извесно да ли је реч о нечему што се стварно догодило, или је то само производ еротске маште ствараоца одређене врсте уметничког дела.

„Ерос се, дакле вишеструко везује, и са силама које су у самом субјекту, које га подстичу ка слободи или га прикривају и ограничавају ауторитетом, колективним Над Ја, а са силама које су ван субјекта, које се надносе над њим као спољна препрека, забрана, табу, дакако преображен као лична забрана, као терор који врши Над Ја. Његова игра и обликовање зависи од карактера тих спојева. У свом типском, колективно, родовско-патријархалном обрасцу она је резултат споја спољних околности и субјективног реаговања, [...] може се говорити о једној специфичној [...] врсти или типу еротског темперамента...“ (Глушчевић 1985, 4).

Љубав и еротика нису биле непознаница ни „обичном свету“ који је проналазио начине да искаже љубавну и еротску страст на свој начин – кроз тзв. народно стваралаштво које се преносило усменим путем (са старијих на млађе).¹⁰⁰ У питању су најчешће тзв. ласцивне песме које су се певале у различитим приликама – прела, посела, мобе, приликом одређених празничних окупљања, али и у сличним приликама у којима је долазило до „лабављења“ атмосфере. Увид у ово стваралаштво показује нам да машта неописмењених прегалаца није била ограничавајући фактор за стварање и у дому предметне проблематике. Наиме, Ерос је у суштини одраз темперамента бића, заправо у њему нагомилане еротске енергије која се у одређеним околностима ослобађа и испољава у свој својој снази кроз различите врсте стварања. Ако

---

¹⁰⁰ За илустрацију тога колико је свакодневни народни живот био прожет еротиком наводим као пример збирку песама *Црвен бан* коју је сакупио Вук Ст. Караџић.

бисмо претходно речено пренели у садашњост, онда би се могло видети, поготово код омладинске популације, да се писањем (преузимањем) и слањем СМС или вибер порука, поред осталог, излива донекле и еротски набој, који се у овом случају, у потпуности или у одређеној мери, скрива од околине тако да поступци с еротском позадином не наилазе увек на директну осуду средине која не мора бити, а најчешће и није упућена у садржај ове врсте комуникације. Поготово стога што садржаји у овој врсти комуникације знају да буду врло слободни, тако да би и за садашње време, у којем је слобода изражавања на далеко вишем нивоу у односу на традиционалне заједнице, садржаји појединих порука које се могу пронаћи на појединим сајтовима с еротским садржајима били исувише смели за јавно саопштавање.

Еротски покрети препознају се у многим људским (женским и мушким покретима) и у готово свим људским радњама. Еротика мање или више прожима свакодневицу, као и поједине празничне обредно-обичајне радње, било да су у питању годишњи циклус празника и обичаја, или делови животног циклуса (брак и брачни односи рефлектовани пре свега у циклусу свадбених обичаја). Еротика је повезана с готово свим представама људског живота, било да је испољена кроз телесно или духовно у човеку. У СМС и вибер порукама еротика често подразумева мноштво описа мушке и женске лепоте, покрета, размишљања и сл., затим узбуђења, немира, „љубавне патње“, које они треба да подстакну приликом читања. Крајњи емотивни исход послате поруке (позитиван или негативан, свеједно је) остављен је примаоцу и његовом личном укусу и расположењу при пријему „љубавне изјаве“ (под условом да се порука посматра на тај начин).

- Пружићу ти руку кад осетиш самоћу, даћу ти загрљај кад осетиш хладноћу, за сву твоју бол, пронаћи ћу ти лек, бићу поред тебе заувек.
- Није љубав само онда када су заједно двоје, ни кад се њихове усне споје. Љубав је тежина срца која зна да боли. Зато буди срећан/а јер постоји неко ко те воли.

- Да сам птица, летео бих за тобом. Да сам пас, трчао бих за тобом. Да сам риба, ишао бих на копно за тобом. Пошто сам човек, једино што могу волети те!
- Волим да те дирам, да те гледам, да те нервирам, да ти мозак испирам. Волим да те мазим, пазим, размазим, да те заразим, не волим да те молим, али ВОЛИМ ДА ТЕ ВОЛИМ!!!
- Научићу ветар да шапуће твоје име, цвеће да мирише на тебе, научићу сунце да милује као твој длан, звезде да сјаје као твоје очи. Тада бићеш свуда око мене...
- Ако постоји сјај (онда је у твојим очима) ако постоји срећа (онда је то живот с тобом) ако постоји туга (онда је живот без тебе) ако је ко вољен (онда си то ти)!!!
- Нездраво, несхватљиво, тотално, незамисливо, немогуће, ненормално, лудо, чаробно, крајње, неодољиво, фамозно, искрено ТЕ ВОЛИМ.
- Тако мале ствари чине живот мој, али оно што ми фали пољубац је твој, тако мале ствари чине живот мој, дај понекад се јави-исти ми је број!!!
- Чоколадна бомбона. Не. Цветни мед. Не. Сладолед од лешника. Не. Шећер. Нема шансе. Јеби га и даље не налазим ништа што је слађе од тебе.¹⁰¹

За разлику од певача епских/лирских песама који увек теже да оно о чему певају има сврху, дотле ствараоци/пошиљаоци СМС или вибер порука могу, али и не морају размишљати на исти начин. Посматрано из тог угла, у односу на ранија времена када је жена, како се веровало, углавном била прималац љубавних/еротских изјава, јер је ретко имала прилике да јавно искаже своја осећања, чини се да су нове комуникације омогућиле значајно одступање од ранијих правила. Поруке с љубавним/еротским садржајем сада не само да жене примају, већ их и оне шаљу другима. Оно што се можда у ранијим временима сматрало за неприкладно, данас је, рекли бисмо, уобичајено – поруке се шаљу свима, не само симпатијама или вољеним бићима, већ и друговима и другарицама.

У том смислу, увид у садржај порука, барем и делимичан, разоткрива креативност аутора поруке. Сама чињеница да је комуникација порукама део свакодневних активности међу млађом популацијом указује на то да би примање и слање СМС

---

¹⁰¹ Поруке преузете са: <https://crazy-girls-club.forumsr.com/t120-ljubavne-sms-pоруке> (преглед: 1. март 2023)

и вибер порука требало посматрати и као вид популарне културе коју у одређеној мери поспешују развој комуникационе технологије, али и потрошња. У том контексту посматрано, а полазећи од чињенице да је медиј средство за пренос поруке, онда „одабир мобилног телефона за пренос оваквих текстова говори и о томе да се њиховим слањем истовремено семантизује и сам медиј, у складу са посебним статусом који ужива међу својим корисницима“ (Цвјетићанин 2006, 116). У нешто више од последње две деценије СМС поруке с еротским садржајем део су комуникације младих у скоро свим ситуацијама – почев од „обичне“ свакодневне до комуникације у посебним приликама (током празника, за рођендане, дружења и сличне прилике). Популарности ове комуникације, посебно међу младима, допринела је свакако и чињеница да је данас мали број оних којима је из неког разлога недоступан мобилни телефон.

С појавом и омасовљавањем СМС комуникације текстови порука, слично као и код празничних честитки, много су „смилији“. У поређењу с временом када је нашим друштвом доминирала традиционална/патријархална заједница, време у којем ми живимо можемо посматрати знатно „опуштенијим“. Можда је један од разлога за насталу ситуацију тај да се раније знало, или се бар тако веровало, шта је дозвољено/примењено, односно шта је било забрањено/непримерено понашање, како у свакодневљу, тако и у времену изван њега. У том смислу посматрано, у традиционалној заједници „опуштајући“ садржаји нису „оптерећивали“ свакодневицу, резервисани су били углавном за празнично време. Разграничавање празничног и непразничног времена у последње две деценије у значајној је мери поремећено и значајно „олабљављено“. Самим тим и садржај комуникације у садашњим условима добија другачију димензију у односу на раније друштвене норме.

У овом поглављу представљени примери СМС порука¹⁰² указују како на разноликост садржаја, тако и на маштовитост и креативност њихових аутора. Садржаји ових порука су у складу с временом, али и с њиховим ауторима и крећу се од

---

¹⁰² Не треба изгубити из вида чињеницу да је порука с еротским и љубавним садржајем знатно више него што је овде представљено.

класичних с не превише израженом еротиком, затим шалтих еротских порука, па до порука с израженијим ласцивним (еротским) садржајем. Како мобилни телефон омогућава директну комуникацију, то чини да и садржаји порука буду „смелији“ и „опуштенији“, а исто тако и да у комуникацији дође до ослобађања стега које су постојале у ранијој комуникацији међу појединцима. Ако ове поруке упоредимо с раније познатим фолклорним врстама, треба рећи да поређење није без основа, али, при томе, не треба превидети чињеницу да је „афирмација телесног, посебно еротски доживљај, некада имао другачија значења од оних која му придаје човек модерног доба“ (Карановић и Јокић 2009: 5).

Као важно у разматрању проблематике нових врста комуникације етнолозима-антрополозима намеће се питање њиховог садржаја – да ли има нових елемената који у ранијој сличној комуникацији нису постојали? Чини се да има новог, али се некако више намеће констатација да су у оптицају прекомпоновани ранији садржаји, што опет упућује на то да се у неким областима људског живота мало тога може радикално променити. Одабрана тема овог поглавља то само донекле илуструје, јер због мноштва порука које круже – можда је боље рећи – постоје (међу младима или су похрањене на специјализованим сајтовима) – није могуће остварити у потпуности увид у њихов садржај и извести закључак који би у потпуности одговарао реалности. Али, као врста закључка намеће се то да поруке у основи представљају трансформисане и новим условима живота прилагођене елементе одговарајућих традиционалних културних садржаја, као и чињеница да су поруке и њихов садржај одраз нове друштвене реалности, па су самим тим и подложне вредностима које из постојеће реалности проистичу. Наравно да тема љубави и еротике у СМС и вибер порукама не би била повод за настанак овог поглавља да комуникација ове врсте не постоји и самим тим није широко прихваћена. Како се из наведених примера примећује, садржаји који се преносе путем мобилних телефона у основи се вежу за различите теме које су од значаја за живот јединке, а делом су резултат и савременог начина живота и убрзане глобализације. Стога се и чини да је садржај порука прилагођен

не само времену у којем се живи, него и претпостављеним потребама прималаца овакве врсте порука, али ипак у складу с мишљењем онога ко поруку шаље.

У складу с претходно реченим, намеће се питање шта телефонске поруке с еротским садржајем представљају у савременој свакодневној пракси. Исто тако и – шта можемо схватити, или једноставније – шта су поруке порука које круже међу корисницима мобилних телефона, да ли нам њихов садржај заиста открива скривене намере, или се њима само жели скренути пажња на себе или неку занимљивост? Ово су само нека од питања која се намећу промишљаоцу ове врсте комуникације! Понекад се заиста чини да пошиљаоци порука и не очекују да се баш све у стварном животу оствари, баш као што то нису очекивали ни писци лирских песама или сликари, сликајући платна инспирисана не само еротским нагоном, већ и неоствареном љубављу. Можда разлог томе лежи у чињеници да се љубав

„не постиже и не достиже јер се недовољно снажно тражи, а не тражи се снажно, не само због недовољне страсти онога који воли, већ и због унутарњих забрана различитог порекла које и саму страст нагризају (...) услед страха од одбијања због сујете која буде јача од љубави, затим страха од губитка вољеног, али и оног дубљег страха: од ишчезнућа љубави“ (Јеротић 1983, 175).

Можда ће се ствари променити ако успемо, или се бар потрудимо да схватимо да је „афирмација човековог сопственог живота, среће, раста слободе, укореењена у човековој способности да воли, то јест у бризи, поштовању и знању“ (From 1999, 76). Само у том случају постаће јасније зашто је љубав неопходна, као и чињеница који су разлози да је љубав покретач и још увек насушна потреба сваке једнике као „једини здрави и задовољавајући одговор на проблем људског постојања“ (From 1999, 160). А, поруке... Па, оне су само један од начина да се појединцу укаже на специфичан начин да постоји, да је пожељан, да жели да воли и да буде вољен. Дакле, појединцу се даје могућност да на неубичајен начин покаже да воли и да је вољен...

СМС И ВИБЕР ПОРУКЕ У ВРЕМЕ КОРОНЕ¹⁰³

Управо у време настајања поглавља о СМС и вибер порукама које се односе на хумор у телефонским порукама у време короне прошле су три и ушло се у четврту годину тзв. „нове нормалности“. Као и у многим другим приликама у којима се физичка и психичка издржљивост стављају на испит, тако су се и у овој ситуацији показали виспреност и дух народа који је на шаљив начин покушавао да дâ снаге себи, својим ближњима, а у појединим случајевима и даљој околини, да се одупру пошастима о којој се у тренутку појављивања није знало готово ништа, како су нас о томе са званичних инстанци обавештавали – политичари и здравствени радници. Од како се корона појавила у свету и променила свакодневицу, постали смо, поред званичних медицинских и сличних обавештења о токовима болести и последицама које она изазива, сведоци и експлозије стваралаштва у чијој основи је био корона вирус. Од саме појаве вируса и проглашења епидемије појавиле су се и различите реакције

„отпора и експлицитних критика у вези начина управљања здравственом и последично социоекономском кризом која је неумитно уследила у земљи, као и духовитих садржаја који су осликавали готово сваки аспект тзв. 'нове нормалности', радикално измењене свакодневице проведене у условима пандемије. Реч је о јединственом фолклорном изражају који обухвата све домене експресивне културе – вербални, невербални и обичајни фолклор“ (Banić Grubišić 2022, 95–96).

---

¹⁰³ Ово поглавље представља допуњен и донекле измењен рад: Милина Ивановић Баришић. 2022. „Нова нормалност’ – ковид 19 и хумор у телефонским порукама“. У: *Јавни говор Ниша у условима пандемије ковида 19*, ур. Софија Милорадовић и Марина Јањић, 225–240. Београд: Српска академија наука и уметности: Огранак у Нишу – Институт за српски језик САНУ.

Сама појава вируса изазвала је спонтану реакцију стварања хумористичних садржаја, иако ситуација није изгледала нимало хумористично, али се и у овој прилици исказала исконска потреба човека да на кризе и страх реагује хумором. У суштини су реакције забележене на готово све апсекте „кризе“ – здравствену, друштвену и економску, затим су ту реакције које се односе на неизвесност и страх од заразе, потом узнемиреност због ограничавања међусобних контаката и томе слично. У том смислу сагледано, пандемија и криза настала поводом ње испољиле су се у стварању различитих жанрова фолклора: „личним наративима, савременим легендама, жаргону, гласинама, лажним вестима, пословицама и изрекама, песмама, шалама и вицевама, графитима, народној медицини и веровањима и (пост)модерним облицима дигиталног фолклора“ (Banić Grubišić 2022, 96). Фолклорни садржаји који су у фокусу пажње у овом поглављу прикупљени су путем мобилног телефона – СМС и вибер порука. Једна од карактеристика актуелне пандемије јесте да су се хумористички садржаји дистрибуирали углавном коришћењем нових технологија комуникације.

„Епидемиолошком терминологијом речено, како се пандемија у земљи представљала и пратила у такозваним 'таласима', исто тако су се и вернакуларни садржаји на тему корона вируса ширили у таласима и достигали 'пикове' – од периода затишја и успорене трансмисије до битних догађаја кад су се ови материјали умножено и брзо стварали и делили. То посебно важи за оне садржаје које одликује хумористички садржај“ (Banić Grubišić 2022, 98).

Управо ће на ове садржаје бити усмерена ауторска пажња. У време настајања овог поглавља (почетак 2023. године) скоро да нема помена о корони у медијима – јавном дискурсу, што је свакако утицало и на то да престане стварање и слање СМС или вибер порука ове тематике. Узрок – пандемија, свакако да је утицала на последицу – стварање и слање хумористичких порука, па, условно речено, ишчезавање пандемије из јавног дискурса, односно њена тренутна медијска неактуелност, одразила се на свакодневицу у смислу да изостаје реакција, односно престаје масовна комуникација хумористичким садржајима. Друго је питање – када би се пандемијска си-

туација актуелизовала, да ли би постала инспирација за поновно масовно слање „корона“ СМС и вибер порука.

Познато је да су међу битним карактеристикама модерног доба информације којима се у савременом свету врло често обликује стварност. Имајући то у виду, информације се у одређеним околностима могу употребити и као специфични механизам усмеравања људи ка, на пример, неком догађају или појави, што је у овом случају епидемија ковида 19.¹⁰⁴ Као што је познато из ранијих епидемија, које су уједно и ванредне ситуације за читаво друштво, значајно се увећава праћење информација, чији се број и врста такође драстично увећавају, па може представљати и механизам одбране у кризном периоду (Стајић, Жикић и Пишев 2021: 595). У том смислу су различите непознанице повезане с епидемијом, као и „лутања“ званичника, инспирисали у бази друштва (у народу) специфичан хумор који је настао као реакција на, како се често у протеклом времену говорило, „нову нормалност“. Међутим, судећи по свему што се догађало у претходећем времену, пре би се могло рећи да је за већину становништва ситуација представљала „ненормалност“, него „нову нормалност“! Узрок томе је чињеница да се у неуобичајено кратком времену већина становника Србије, али и већег дела света, морала одрећи многих свакодневних навика које су до почетка марта 2020. године биле за многе уобичајена дневна рутина – дружење, шетње, одлазак на посао, у продавницу, посећивање различитих културних, музичких и спортских догађаја (позоришта, концерти, биоскопи, утакмице, итд.), путовања у иностранство различитим поводима, летовања итд. Онда – у кратком времену (у непуних месец дана) – многима је ранија свакодневица постала недоступна или значајно садржајно измењена, јер су постали кућни „заточеници“ вируса – старијима од ше-

---

¹⁰⁴ Прописе, уредбе, законе и др. који су донети у Републици Србији, који се односе на спречавање ширења болести ковид 19 (вирус корона), видети на: <https://www.paragraf.rs/svi-propisi-uputstva-za-sprecavanje-sirenja-korona-virusa-covid-19.html> (преглед: 5. април 2022).

здесет пет година забрањени су изласци из стамбеног простора, млађима је понешто било и дозвољено (углавном одлазак у различите набавке), док се радно способно становништво морало навикавати да ради од куће, а ученици и студенти да наставу „похађају“ у тзв. онлајн режиму.¹⁰⁵

Свакако да је новонастала ситуација као „нова нормалност“ учинила да пређашња организација живота и рада више не буде применљива и да се, стицајем околности, морала стварати нова, прилагођена датим околностима. У том смислу је, почев од марта 2020. године, „нова нормалност“ постала једна од често употребљаваних синтагми којом се желело указати на измењене услове живота, а на коју је утицала и скоро је у потпуности диктирала пандемија вируса ковид 19. Синтагма „нова нормалност“ требало је да укаже на то да су свакодневни живот захватиле суштинске промене, које у одређеној мери обликују свакодневицу, што се тек делимично изменило почев од марта 2022. године. Живот се јесте у последњих годину дана прилично унормалио, али се још није вратио у старе оквире јер епидемија још увек траје, међутим, о њој се много мање говори у медијима, а државни званичници готово да су заборавили да постоји, једино лекари повремено подсећају на њено трајање и потребу вакцинације, поготово старијих суграђана и хроничних болесника. Ипак, треба се подсетити да

„избијањем ковида 19, појам 'нова нормалност' се преноси и укључује у свакодневни говор широм света, (...) захваљујући медијима који су се посебно фокусирали на пандемију придајући јој значај изузетног догађаја – што она и јесте. Наиме, иако је пандемија по дефиницији пре свега глобална здравствена криза, током ње су врло брзо постале видљиве и њене опште политичке, економске и социокултурне импликације“ (Трифунковић и Ђорђевић 2021, 523).¹⁰⁶

Једна од појава тзв. „нове нормалности“ била је увођење физичке дистанце на којој се изузетно инсистирало, мада је

---

¹⁰⁵ О мерама за спречавање и сузбијање ковида 19, у периоду од марта 2020. године до маја 2021. године, видети: Попадић 2021, 77–92.

¹⁰⁶ „Време које наступа или је наступило након појаве те болести и првих организованих државних одговора на њега широм света већ је почело да се назива 'новом нормалношћу' – у медијима, пре свега“ (Жикић, Стајић и Пишев 2020, 950).

светска здравствена организација у њеним почецима препоручивала одржавање социјалне дистанце имајући у виду физички размак особа у групи. На погрешну интерпретацију тренутне потребе, физичког, а не социјалног удаљавања, указали су социолози и антрополози, као и на чињеницу да „појам социјалне дистанце, у наведеном случају, није адекватан јер (...) физички смо се одвојили и затворили у своје домове, али нисмо прекинули са одржавањем социјалних односа“ (Радуловић 2021, 111). Коришћење модерне технологије помогло је да се испоштује захтевана физичка дистанца, али и да се сачувају готово сви видови комуникације.

У складу с новонасталом ситуацијом упућиване су небројене јавне поруке о томе шта нам се догађа и шта треба радити у датим околностима. Наиме, креатори политике јавног понашања – политичари и здравствени радници, као чланови Кризног штаба, путем саопштења и конференција које су медији уживо преносили, саопштавали су одлуке којих је требало да се придржавају, без изузетка, сви грађани. „Правно донете мере проистекле из увођења ванредног стања довеле су до значајне промене свакодневног живота, како у сферама привређивања и образовања, тако и у сферама културе и слободног времена“ (Жикић, Стајић, Пишев 2020, 957). Суштина јавних оглашавања односила се на опасности које вирус проузрокује, ризике смртности чији је узрочник вирус, ко спада у ризичне групе, мере које би требало предузети у кућним условима и на јавним местима, медицинска средства која треба или не треба користити и томе слично. Појава вакцина усмерила је јавни говор политичара, здравствених радника, али и медијски дискурс, на апеле да се што више становика вакцинише, јер су вакцине, како се наглашавало у жеку пандемије, једини ефикасан начин супростављања последицама болести коју изазива ковид 19, иако је у суштини не спречавају – могућност личног заражавања, али и преношења заразе, и даље је могућа.

Као и у многим другим приликама у којима се физичка и психичка издржљивост стављају на испит, тако су се и у овој

ситуацији исказали виспреност и дух људи који су на шаљив начин покушавали да дају снаге себи, својим ближњима, а у појединим случајевима и даљој околини, како би се одупрли пошасту о којој се у тренутку њеног појављивања, како су нас о томе са званичних инстанци обавештавали здравствени радници и политичари, није знало готово ништа. Почеци суочавања с новонасталом ситуацијом и поприлично несналажење државних руководстава и здравствених радника широм света указали су на видљиву „успаваност“ готово свих по свом друштвеном положају задужених за стварање услова за нормалан ток важних животних процеса, као и доношења валидних одлука у новонасталој ситуацији повезаној с пандемијом вируса корона.¹⁰⁷ Мада су епидемије увек изазивале страх и пометњу, што је и разумљиво, јер се из корена ремети животни ток, овога пута, поред оправданог страха за будућност, појавиле су се групе стручњака и институција које су насталу ситуацију схватиле као могућност да за будуће генерације оставе трагове и другачије врсте – културне, а не само да се у аналима могу читати медицински и политички извештаји о пошасту која је захватила свет. Наиме, помало неочекивано насталу ситуацију искористиле су, како се могло прочитати на појединим порталима, поједине културне институције које су озбиљно схватиле да су догађаји с ковидом прилика да „обогате“ посао који раде, па тако сазнајемо – „корона вирус заразио је и хумор”, а „лек може да буде и један од подтипова ковида 19 – то су шале на његов рачун. Тај ’вирус’ кружи друштвеним мрежама и шаље се СМС порукама по целој планети – од статуса, коментара, видео-клипова, вицева. Док се поједини питају где је граница и треба ли се

---

¹⁰⁷ Свако ко је пратио телевизијске програме или читао дневне новине у првој години (2020), а нарочито у првим месецима од њеног појављивања, лако је могао уочити мање или више изражену неспремност државних званичника широм света, као и њихову неприпремљеност на суочавање с проблемима око набављања заштитне опреме (маске, рукавице, визири, респиратори, заштитна опрема и др.), средстава за хигијену (изражена несташица алкохола, асепсола, сапуна и др.), али и одређених лекова за које се говорило да могу помоћи у случају заражавања и болести.

шалити у оваквим ситуацијама, 'корона хумор' нашао је у Словенији место и у музеју.¹⁰⁸

Бројни стручњаци различитих занимања осврнули су се на појављивање, трајање и последице појаве ковида 19. Свој допринос дали су и поједини етнолози-антрополози у Србији, који су обавили различите врсте истраживања на тему ковида 19 и његових посредних и непосредних манифестација (Јаковљевић-Шевић 2020, 55–68; Žikić 2021, 391–420; Пишев, Жикић и Стајић 2021, 845–877; Антонијевић и Банић Грубишић 2021, 397–134; Ердеи 2021, 123–134; Радуловић 2021, 109–121; Banić Grubišić 2022, 95–117; Blagojević 2022, 80–85; Ивановић Баришић 2022, 225–240, Krel i Trubarac Matić 2022, 259–283; Trubarac Matić i Krel 2022, 697–715 и др.).¹⁰⁹ Занимљиво је напоменути да су готово сви радови у Србији о пандемији ковида 19 у које је аутор имао увид углавном засновани на грађи прикупљеној у првим месецима од њеног појављивања, а слично је и с радовима који су објављени изван Србије (нпр: Hadžić & Baralić 2021), што само указује на то да је почетак нечег новог и непознатог био надахнуће за „лов на грешке” одговорних као примамљив и надахњујући садржај шаљивих порука, мимова или клипова.

Хумор је одувек био један од механизма очувања стабилности друштва, па стога није неуобичајено да је и један од битних интеграционих чинилаца како у традиционалним, тако и у савременим заједницама. Иначе, хумор је само један од начина „сагледавања света на смешан начин“ (Роровић 2007, 272). „Хумор (духовитост, комичност), [је] комплексан когнитивни процес који подразумева стимулисање, опажање, схватање и комуницирање онога што

¹⁰⁸ <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/3148/zivot-u-vreme-pandemije/3928858/koronavirus-umor-vicevi-korona-humor.html> (преглед: 20. фебруар 2022).

И други европски музеји формирали су збирке предмета и наратива повезаних с пандемијом, о чему видети: Јаковљевић-Шевић 2021, 55–68.

¹⁰⁹ Пандемији је посвећена и трећа свеска *Гласника Етнографског института САНУ* за 2021. годину, у којој је објављено десетак прилога којега из Србије и иностранства (ур. Весна Трифуновић и Иван Ђорђевић).

се сматра смешним, али и задовољство и веселост као коначне психолошке исходе, најчешће изражене у виду смеха. Комплексност ове појаве огледа се у интелектуалној игри идејама, која захтева одређен ниво језичког развоја, апстрактног мишљења и способности брзе манипулације представама о објектима, односно о симболима“ (Трифуновић 2017, 441).

Такође, један од врло заступљених видова хумора, заправо његов антипод, је тзв. *црни хумор*, који у ствари представља вид отпора или побуне, па се и пандемијски хумор може великим делом сврстати у ову категорију. Обично се користи да се о уобичајеним стварима или догађајима говори с горчином, а неретко и с иронијом. Често се употребљава да се њиме изразе апсурдност ситуације, безосећајност, парадокс или, пак, окрутност савременог света (Роровић 2007, 113). У том смислу је појава опасне болести која нам се догодила у марту 2020. године, за појединце често с непредвидивим исходом, постала предмет црнохуморних садржаја у телефонским порукама и представљала је начин превазилажења проблема или његовог лакшег подношења.

Познато је да сâм чин смеха доприноси јачању заједништва, нарочито у кризним ситуацијама, а пандемија ковида 19 то свакако јесте. У ситуацији кад је излазак из куће за многе био мисаона именица, компјутер и мобилни телефон постали су за већину једино средство контакта с другима, тако да слање и примање телефонских порука не би требало посматрати само као начин прекраћивања времена у ванредним околностима, па самим тим у то време и једино доступном „забавом“, већ и као начин да се кроз незваничне канале осветли и донекле „улепша“ туробна свакодневица. У том контексту могу се посматрати и употреба *шале* која у српском друштву има бројне функције. Тако се, на пример, у шали може уочити критички однос према друштву, колективно промишљање живота као и лични став према животним појавама. Шала се, такође, може посматрати и као медиј за преношење „широког спектра друштвених порука“ (Trifunović 2016, 371).

Вероватно је да су бројне непознанице повезане с ковидом 19 утицале да у самим почецима пандемије хумор и сатира добију неочекивану прилику да „режу“ реалност својом бритком оштрицом и испољавају се као вид отпора и не-

задовољства. Њихов садржај указује, па га тако треба и прихватити, на специфичан одговор „немоћних“ на одраније непознату појаву која је из корена пореметила свакодневни живот људи. Сама појава претежно сатиричног хумора свакако је и доказ да исконска потреба људи ка шаљивом исказивању неслагања са ситуацијом и даље живи у нашем народу, али и у народима широм света, о чему сведоче и различите поруке које су кружиле у дигиталним медијима и на друштвеним мрежама.

У овом смислу су се телефони новије генерације у и даље актуелној пандемији показали веома корисним, јер су омогућили да се на различите начине садржајно употреби вирус корона као један од видова комуникације порукама. „Као културни феномен, о чему је антропологија заправо најкомпетентнија да говори, процес планетарног ширења инфекције вирусом ковид 19 – а отуд и вирус сам по себи – могуће је посматрати у својству вишезначног симбола помоћу којег се колективни доживљај стварности доживљава и комуницира” (Пишев, Жикић и Стајић 2020, 847). Стога је и разумљиво да су поруке постале, условно речено, једно од средстава „борбе“ против „невидљивог“ непријатеља, али и одговорности у доношењу и спровођењу мера у циљу заштите становништва. У том смислу, поруке су послужиле и као средство за указивање на „неправилности“ у односу власти према вирусу, али и становништву у датим околностима.

Наводимо примере у вези с тим како су појединци схватили и у виду порука исказивали неке од мера и предлога давањих од стране надлежних за пандемију:

**Opet zatvaraju
kafane i
kafiće !!!
Pa jel vi nas
lečite od
alkohola ili od
korone!**

Bolji život
Sada na televiziji kaže
jedan virolog da je
najbolje oružje protiv
korona virusa zdrav
razum!
Najebali smo!
Većina od nas je
nenaoružana!

Уколико изузмемо новинаре, који су имали могућност да постављају питања која се односе на актуелну ситуацију, може се рећи да је комуникација у досадашњем току пандемије, а нарочито у њеним почецима, била углавном једносмерна – лекари → становништво, без могућности обрнутог процеса, па самим тим и с много дилема и недоумица код становништва као примаоца ових обавештења и апела. Бројне непознанице биле су, а чини се да је још увек тако, у вези с пошасте која је захватила читав свет, а чини се да је тако и остало јер пандемија још увек није јавно окончана, али није више ни у центру јавног дискурса, нити је више окосница медијског извештавања. Дакле, постали смо сведоци само још једне у низу глобалних појава с превише непознаница које још увек то и остају, без видљиве жеље надлежних на глобалном нивоу да се у том погледу нешто промени. Хумористички коментари који су се одмах по избијању пандемије појавили широм света, па их не можемо сматрати само нашом специфичношћу, покривали су различите теме свакодневног живота у новонасталој ситуацији.

„Смишљање и размењивање, прослеђивање великог броја духовитих порука имало је свакодневну улогу вентила у регулисању и ношењу са негативним осећањима неизвесности, беспомоћности, усамљености и љутње. Поруке кроз које се на духовит начин сагледава ситуација у којој смо се сви нашли и деле заједничке муке из живота у ванредном стању, пружале су осећај припадања и имале ефекат социјалне подршке, што је свима живот у доба короне учинило подношљивијим“ (Кнежић 2020, 24).

Примери који следе представљају коментаре непознатих аутора који се односе на различите ситуације у време пандемије (нарочито у њеним почецима) и односе се углавном на свакодневну рутину у измењеним животним околностима („новој нормалности“)!

– Корона је од самог појављивања постала предмет шаљивих коментара:

- Заспали смо у једном свету а пробудили се у другом
- Можемо ли деинсталирати 2020-ту и поново је инсталирати? Ова верзија има вирус...

- Овај корона вирус мора да су жене измислиле / само мушкарци умиру / укинут фудбал / не смијеш ићи у кафане / мораш бити кући са женом. / Куд ћеш горе казне.
- Овај вирус личи на шарену сланину, ред вируса ред политике / ред вируса ред политике.
- Прича се корона вирус обилази куће и ко нема 50 кг брашна и 10 литара уља, одмах га зарази.
- Кажу: један од симптома короне је губитак апетита. У мојој фамилији дефинитивно нема заражених.
- Нови специјалитет од роштиљ у Лесковац / корона уштипци.
- Донекле је добро што овај вирус, напада слаба плућа!!! Замислите који би то био помор, да напада слаб мозак!!!
- Исповест сретног човјека. Вирус корона је нешто најбоље што се икада догодило у мом животу. Моја супруга више не жели путовати. Више не купује ништа јер све долази из Кине. Не иде у тржне центре и избјегава гужву. Проводи све вријеме у кући у маски са затвореним устима. Ово није вирус. То је благослов.
- Прво су рекли да алкохол убија вирус. Па онда да сунчање помаже у борби против вируса... Е, ако ме видите пијаног и голог у дворишту, на сунцу... Онда знате да вршим веома озбиљан здравствени експеримент... И немој да ми неко приговара...
- Први пут у историји сви пасоши исто вриједе. Ни са једним не можеш нигдје...
- За тачно две недеље биће две недеље како су нам две недеље у борби против короне најважније две недеље.
- До јуче, беж од негативних људи... Сад, беж од позитивних...
- Читајући колико шала има на рачун ове короне, веселије пандемије до сада није било.

– С обзиром на то да се у јавном дискурсу, пре свега у медијима, од самог почетка говорило да је вирус настао у Кини – граду Вухану, и да се одатле проширио на читав свет, одмах су се појавиле и хумористичне поруке које су то на свој начин објасниле:

- Какве сам све планове имао за 2020. И онда лик поједе шишмиша.
- Због супе од шишмиша блокирано пола света а ми се бојали нуклеарног рата. Дакле срање какво једна домаћица може да направи из кухиње не може ни један научник никад.
- Не дозволите да вам било ко каже да не можете као појединац да промените нешто. Један Кинез који је јео супу од слепог миша је успео да усере економију преко 60 земаља и зарази и убије и стави у карантин и стање панике милијарде људи. Не одустајте од својих снова.
- Добро је што је вирус Кинески, замислите да је оригинал.

– Страх је део живота људи и један је од верних пратилаца непознатог, неизвесног, несигурног... Стога не треба да чуди страх који је пандемија изазвала код људи широм света. Иако ова садашња пандемија нија прва у историји која је захватила цивилизацију, ипак је изазвала страх и зебњу због неизвесности и несигурности које су се изродиле из непознавања узрока и последица њеног деловања. Стога је и страх од короне био једна од првих тема порука у почецима пандемије:

- Више нико никог не пита гдје си био 1941. 1991. Сви питају гдје си био задњих 14 дана.
- Правда за пушаче и никотински кашаљ. Подависмо се суздржавајући се да не препаднемо народ.
- Кијам и убеђујем себе да је амброзија процветала.
- Јуче сам отишао раније с посла глумећи да имам грип. Данас шест колега није дошло на посао. Кажу да сам их заразио!
- Шаљете ли и ви у продавницу онога кога вам је најмање жао?
- Кад сам био мали, кад кинем говорили ми „пис мацо“. Кад сам порастао „наздравље“. Задњих десет дана кад кинем кажу „ид у п. м. шта кијаш црко дабогда“.
- Молим све који ме знају да ако ме виде у хитној помоћи доктору кажу да се гушим од хране а не од короне.
- Логика Ковид 19: 1. Ако имаш симптоме, претпоставља се да га имаш. 2. Ако немаш симптоме, највјероватније га имаш. 3. Ако је тест позитиван, имаш га. 4. Ако је тест негативан, тестирају те док није позитиван. 5. Ако га имаш, имаш га. 6. Ако га немаш, као да га имаш. 7. Ако се не може доказати, свеједно га имаш.
- Свињски грип / Луде краве / Птичји грип / Корона вирус / Када ће / Епидемија љубави.
- Имам толико информација о корони на мом телефону да умјесто да звони почео је да кашље.
- Главна поента корона вируса је да сиротиња пере руке, а мафија и тајкуни паре!!!

– С увођењем ванредног стања у земљи кренуле су и забране кретања у одређеним дневним интервалима. Већина становника суочила се с вишедневним, па и вишенедељним боравком код куће због забране изласка. Овом забраном били су обухваћени старији од шездесет пет година, који су били и најугроженији део популације, јер им је безмало два месеца био забрањен излазак у јавни простор. Као одговор на изолацију у хумористичним порукама садржаји се односе на карантин, полицијски час, кућне љубимце, (не)кретање:

- Ванредно стање: март 1991, март 1999, март 2003, март 2020 – да ми лепо избришемо март из календара?
- Први месец изолације је најтежи. После се навикнеш.
- Изолација дан VI. Играм са женом тржног центра... извадио све ствари из ормара које је купила, никад у животу није обукла и продајем јој поново, ништа јој се не свиђа.
- Остајем у кући јер се не догађа сваки дан да спашавам земљу у пицама!
- Ја сам и тренерку заменила пицамом, сад имам пицаму за спавање и пицаму за по кући.
- Три пута сам спавао, шест пута јео и још је данас.
- Последњи пут сам овако дуго био кући кад су ме донели из породицишта.
- Како је живот чудан... Имали смо људе око себе. Али нисмо имали времена. Сада имамо времена, али немамо људе...
- Хороскоп за остатак године: Посао: Сви ћете седети код куће! љубав: нема. Здравље: Боже помози!
- Балканци су зајебан народ, ајд из ИНАТА да седимо код куће док не ЦРКНЕ вирус.
- Осећам се као да имам 16 година. Имам дугу косу, бензин је јефтин и забрањен ми је излазак.
- Сад сам изашла и позвонила сама себи... ејесам се обрадовала у пм...
- И тебе сам сит терасооооо...!
- Ко преживи два месеца у изолацији са женом и таштом, Држава му гарантује инвалидску пензију.
- Ушла зунзара, фалим те боже, откад нам нико није у кућу ушао.
- Хало полиција, неколико криминалаца и менталних болесника држе нас као таоце! Полако, смирите се, ко сте ви и колико вас има? Срби, око 7 милиона!
- Из карантина ћу изаћи: А) Дебља 10 кила Б) Трудна В) Разведена Г) Алкохоличарка Д) Зрела за психијатрију Ђ) Како год, само да изађем, да ме не изнесу.
- Размишљам кад све ово прође, сједнем једно 2-3 дана код куће и мало дођем себи.
- Кад сагледах све обавезе од данас... враћам се у самоизолацију...
- Ово са короном испало ко кад снимају серију, па им нестане лове. Само крај, без било каквог објашњења.
- 2020: January, February, Lockdown, December
- На крају карантина, желим да се захвалим свима који су ми донели ОСМЕХ на лице! Ти си међу њима и зато... Велико хвала!
- Драги грађани Србије, сада наступа пауза због избора. Наставићемо са програмом разбољевања и умирања после 21. јуна.
- Песма „дођи у 5 до 5“ напоскон има смисла.

- Шта ти је живот, до скоро смо живели за викенд, а сада за понедељак.
- Питам мужа да шетамо 20 мин... каже, може, али се морамо договорити ко лаје...
- Да не заборавите, од 29 марта померамо време, можете остати сат времена дуже код куће.
- Кинези тапшу: браво Србија 60 сати полицијски!
- Добро вече добили сте полицијску станицу, изволите? Еее шта има по граду?
- „Ко не заврши у карантину, завршиће на психијатрији због друштвених мрежа и телевизије“.
- Кад би нас тестирали на лудило видели би шта је пандемија.
- Хоћемо ли ми изаћи нормални из овога? Нисмо ни ушли нормални.
- Психијатри свих земаља уједините се... Ускоро излазимо.
- Први пут у повијести можемо спасити човјечанство лежећи спред ТВ-а и не радећи ништа. Ајде људи да и то не зајебемо.
- Окупао сам се, обријао и намирисао па ћу мало на прозор!
- Апликација за мерење корака пита ме: ДА ЛИ САМ ЖИВ?
- Каже водитељка временске прогнозе поподне могући плъускови, понесите кишобране. Где да га понесем, у шпајз?

– Старији од 65 година највише су времена провели у изолацији, јер су имали потпуну забрану кретања у јавном простору. Једном недељно им је било дозвољено у раним јутарњим сатима да оду у набавку неопходних намирница. Ситуација са старијима изазвала је бројне коментаре с дозом хумора, мада је реалност била далеко од хумористичне:

- Ово је прави тренутак да сад ви кажете родитељима: хоћеш да ми милиција долази на врата због тебе?
- Дошла нека чудна времена... викенд, четири сата ујутру, омладина спава, пензионери лудују у граду.
- Сада је најбитније да сачувамо пензионере... Децу је лако направити нову, Али како направити пензионера.
- Власт апелује на Пензионере: Издржите још мало, нећете још дуго!
- Влада Србије попустила: старији од 65 година од 8. 4. 2020 у времену од 8-10 сати могу шетати у пратњи оба родитеља!
- МАТУРА 2020: Куче се шета сат времена и до 200м, а пензионер пола сата и 300м. Колико дуго и далеко сме пензионер с кучетом?
- Неће мене убити корона него кућа.
- Дођеш тако у неке године, а није ти се ни долазило...
- Сада је прилика да се ове рибе од 20 година одуже за све покло-не, летовања, зимовања својим момцима од 65+година, и да им доносе кући храну, воду, лекове...

- Комшија, 75 година: „Не идем више у шетњу за време полицијског часа. Све неке бабе на улици“
- Кад се заврши ванредно стање, нема уступања места пензионерима у аутобусима! Доста су седели!!!

– Кредитне обавезе код банака биле су предмет разматрања државних органа и одлуке да се обавезе клијената репрограмирају на одређено време. Ситуација с банкама се такође нашла у корона порукама:

- Ко је дужан рату кредита а зову га из банке, нека каже да је у Италији и да ће доћи да уплати за пар дана кад се врати!

што је представљало алузију на пандемијску ситуацију која је погодила Италију, пре свега њен север, односно, било је великог броја преминулих и хоспитализованих.

– Ријалити програми нису изостали из корона порука:

- Да корона уђе у ријалити укуцајте ДА на 9090!

– Од саме појаве мобилних телефона, како је у првом поглављу показано, празници су у порукама заступљени с различитим садржајима – углавном као врста честитке. Оне нису

изостале ни у времену короне, само што су неке од њих биле с примесом тренутне пандемијске ситуације – страх да ће се све одужити и да се неће испоштовати важни сегменти празновања наслућује се из порука које су слате:

- Људи! Ко зна докле ће ово да траје. Ја сам и бадњак данас узео...
- За Васкрс ћемо се Поздрављати са: „Сви смо кући“ / „Ваистину кући!“
- Пошто морамо да будемо удаљени 2 метра изгледа за Ускрс уместо да се туцамо ми ће се гађамо са јаја.
- Хоће ли се ове године спајати 1. мај и Нова година?
- Пооштрене мере за први мај: ћевапи на роштиљу морају бити размакнути барем 20 цм.
- За Ђурђевдан прича се да ће домаћин јести а гости на скајпу жвакати.

Novogodišnja čestitka:

Svakome želimo da:
CORONA ponovo postane samo
 brend jednog piva!
 Da reč **POZITIVAN** ponovo
 znači nešto lepo!
 Da se **TESTOVI** pišu
 samo u školama!
 Da se **MASKE** nose samo
 na maskenbalu!
 Da se **DISTANCIRAMO** samo
 od zla, a ne međusobno!

**Ако на Сретење
мечка изађе из
рупе без маске,
још 6 месеци
карантина! 😊**

**Novi Pozdrav Za
Srbiju
Pomaže Maska
Domaćine
Maska Ti Pomogla**

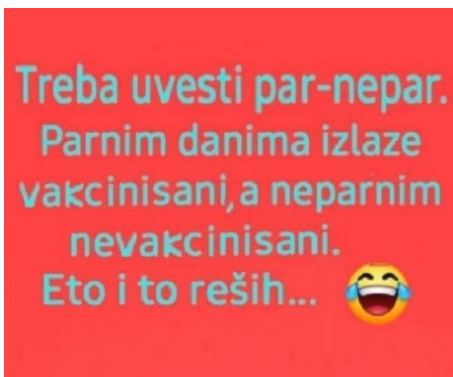
– У порукама се осећа и критика потрошачког друштва, јер се купују ствари за које није сигурно да ли ће се уопште и употребити:

- Ал' најјаче ми је што купују брашно Београђани. Нису умесили хлеб у последње две генерације!

– Порукама се најављује и несташица готовог новца, поклон од 100 евра од српске владе, естрада и др.:

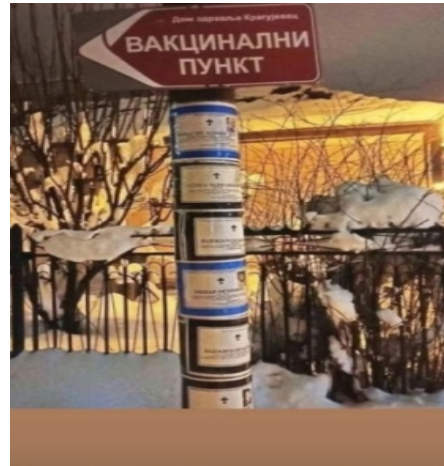
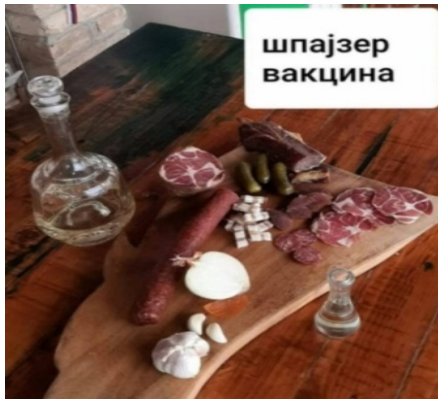
- Још мало издржите, долази нови вирус БЕЗКИНТОС 2020!
- Ако буде други талас вируса да ли ће бити други талас по 100 евра? Питам за комшију.
- Естрада која за један сат заради више хиљада евра, не плаћа порез, која живи у вилама, вози скупа аута, има кућне помоћнице које плаћа 1000 евра, тражи да им држава помогне, јер не раде. Срам вас било шљаму, народ ради за 250 евра!

- Баба ми каже – Мики осећам да нећу још дуго. Издржи легендо док не узмемо 100 еура!
- У порукама се алудира и на „срећом“ избегнуто ограничење комуникације:
- Могло би бити и горе... могло се догодити пре 15 година... затворени у кући с Нокијом 3310, доступним 50 смс-а и 10 сати за разговоре!
- Корона хумор обухватио је и поједине трговачке ланце:
- Против короне се намажите Матијевић паштетом!
- Једна од неизбежних тема телефонских порука биле су и вакцине:
- Онај Врађанац што је примио и Пфајзер и кинеску вакцину изгледа да ће једини моћи да путује и на Исток и на Запад.
- Заговорници и противници вакцина такође су били честа тема телефонских порука:

hocel bit dozvoljeni brakovi
izmedju vakcinisanih i
nevakcinisanih znal se sta

Такозвани антиваксерски став добио је свој одговор и у шаљивим телефонским порукама које су се односиле на вакцине – неретко је поред хуморних било и црнхуморних примера:

Како су примери бројних порука показали, нарочито у првим недељама од почетка здравствене кризе, „народ овог поднебља није ни овај пут дангубио нити оклевао са духовитим идејама унетим у масовне поруке и без било какве задршке, несебично и искрено покушао да задржи осмех на сопственом и лицу других. А шта човек у таквим околностима може дати више и лековитије од осмеха“ (Кнежић 2020, 17). Осим у телефонским порукама, хумористични садржаји запајају се и на интернету, јер

„кризне ситуације свакако ће наћи одраз у фолклорном стваралаштву на интернету, али ће за различите особе такви материјали имати другачије функције и значења: за неке ће то бити (...) стратегија суочавања са траумом, за друге вид отпора, за треће начин изградње солидарности, за четврте оне ће представљати коментар на јавни дискурс о катастрофичном догађају, итд.“ (Антонијевић и Банић Грубишић 2021, 398).

Иако мобилни телефони новије генерације и интернет сајтови повремено преносе исте или сличне кратке хумористичне садржаје, ипак их је неопходно посматрати као два одвојена медија, имајући у виду да садржаји на интернет порталима дуже остају, за разлику од телефона, где их корисници чувају много краће. Осим поменутог, битно је нагласити и да садржаје телефонских порука појединац не тражи, него их добија од познаника и пријатеља, док на интернету поједи-

нац сâм одређује садржаје који су му занимљиви и којима ће посветити своју пажњу и време. Свакако треба имати на уму да садржаји порука које су се слале током пандемије имају своју поруку. Могло би се рећи да

„свака комуникација, чак и лажна, садржи бар зрнце истине. Можда је претерано тврдити да је хумор лаж, али хумор може бити (често и јесте) искривљавање стварности. Стога, полазећи од чињенице да је свака комуникација порука, циљ овог истраживања је да се уочи које су промене у свакодневном животу биле предмет шаљивих порука и како се обрађују теме хумора“ (Hadžić & Baralić 2021: 3076).

У смислу поменутог могу се навести следеће теме:

– Одржавање хигијене:

- Ако ускоро не објаве да треба опрати још нешто осим руку, ја ћу се вала цео окупати!
- Да виш кад се испостави да смо цаба прали руке!
- Ових дана толико перем руке да ми се на длану појавила таблица множења још из основне школе.
- Перите руке млаком водом и тврдим сапуном, а за испирање мозга користите и даље ТВ.
- Ко преживи корону живеће сретно до краја живота са реумом у зглобовима од прања руку.
- Свима који се жале да се укус ђевапа променио: То је зато јер радници сада перу руке. Молимо вас да имате разумевања!
- Апокалипсу сам замишљао са зомбијима и наоружан до зуба, а не да стојим дома и перем руке.
- Вирус је мутирао! Сада ћемо морати да перемо и ноге.
- Лала Соси асепсола носи кад се мазу да се не заразу.
- Ја од данас престајем са прањем руку. Дошао ми рачун као да делфине узгајам.

– Забрана кретања у јавном простору:

- Кад ми се једе – једем, кад ми се лежи – легнем, кад ми се излази напоље – једем па легнем!¹¹⁰
- Пријатан викенд, жели вам МУП уз песму, изађи на 5 минута!
- Кратка порука мом поштару – остани код куће!

---

¹¹⁰ Ове три поруке преузете су с портала: <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3145/zivot-u-vreme-pandemije/3928855/ko-ronavirus-humor-vicevi-koronahumor.html> (преглед: 10. април 2022).

– Кризни штаб је такође био предмет бројних порука:

- Основни разлог што код нас има тако мало заражених је што је неко провалио тестове.
- Како вршите ретестирање? Једноставно, назовемо зараженог након 20 дана. Ако се јави, оздравио је. Ако се не јави, онда је умро.
- Под хитно да се уведу мере заштите од кризног штаба!
- Сад кад попусте све те рестриктивне мере. Па одем у природу, покупим пар крпеља и умрем као сретан човек од менингитиса. Ј....а вас корона.
- Драги кризни штабе: радо бих се вакцинисао, али то нећу учинити да не бих после живео у страху од невакцинисаних. Није ми потребан такав стрес!

**A da ostavite otvorenu
bar jednu
kafanu...Ono kao
dežurnu za hitne
slučajeve**

– Од самог почетка кризе и проглашења пандемије стручњаци и политичари су инсистирали на држању дистанце. Ова наредба такође није прошла незапажено и без порука прожетих хумором:

- Уз доручак, ручак и вечеру по једна шљивовица и 3-4 чена белог лука. Не лечи корону, али помаже за дистанцирање.

- Због социјалне дистанце од 2 м, свадбе се праве на Маракани. Младожењини на Север, младини на Југ, старији од 65 год. на Исток; младенци у ВИП ложу на Запад; музика на центар и ките је дроном; поп у свлачионицу, кумови, старојко и деверуше на голове; коло на атлетску стазу...
- И када се све ово заврши не заборавите да наставите држати социјалну дистанцу од људи који црпе вашу енергију.

– У телефонским порукама опседнутост храном и стварање залиха хране, као и хигијенских средстава, били су неизоставна тема:

- Овима што су покуповали сво брашно желим да кажем да сам купио сав квасац... „Ђераћемо се још“.
- Шта радиш? Једем. А што иначе радиш? Једем. А што радиш кад не једеш? Тражим шта ћу да једем.
- Имам питање... ово што смо све купили, да ли једемо или још чекамо?
- Ако се ово стање настави, ће изедемо и бомбоњере што шетају по славе.
- Најбоље је да маске носите по кући, по кухињи нарочито, да не поједете све што угледате.
- Једем здравије, мање оброке, / Али чешће: предјутрак, зајутрак, / Појутрак, доручак, међухасак / лајт, мезетак, штрп-штрпак, / предручак, ручак, последремак, / поручковани доједак, неуроужина, / двозалогјник, вечера, повечерњи прегризак, / поноћник, ноћни крчицревњак.
- Немој да је неко смршао у изолацији... Па да нам се смеје цео свет, како нисмо имали шта да једемо.
- Панда у просеку једе дневно 12h. човек у карантину једе као панда. зато се зове пандемија.
- Што се тиче исхране пазим само да се не уфлекам.
- Слободно једите лето је отказано.
- Ново правило у изолацији; „2м од фрижидера“.
- Отворим фрижидер све ми паше, Отворим ормар ништа ми не паше.
- За само један дан мој фрижидер има 675 прегледа.
- Била би фора да сад кажу да неће бити струје па да ови што су потрпали храну у замрзиваче крену да једу док се не просеру. Залихе тоалет папира да добију сврху!
- Сад ваља ићи у госте, свима су пуни фрижидери!
- Овија што купују тоалет папир на гомиле изгледа да несу чули да корона не удара на гузицу него на плућа!
- Објава – момак (22) са залихама брашна, уља, тестенине, упознао би девојку са залихама сапуна и тоалет папира!

- Не зна се шта је данс страшније: Измјерити температуру или Стати на вагу.

– Односи у браку су од самог почетка били предмет различитих порука:

- Ееее чуј колико сам се зближио са женом за вријеме изолације, секунда ми фали да јој кажем за швалерку.
- Знате шта је баксуз? кад добијеш корону од љубавнице а мораш у изолацију са женом.
- Швалерација драстично опада, зато што епидемиолози стално истражују ко је с ким био у контакту, као да немају паметнијег посла.
- Опет смо ми мушки пуно горе прошли... нема спорта, кафића, пивнице. А жене могу све као и прије: кухање, прање, чишћење...
- Напољу је Вирус. Унутра је жена. Где ћу ја сад?
- Јуче је мој муж видео бубашвабу у кухињи. Све је темељно очистио и дезинфиковао! Данас сам бубашвабу преместила у купатило.
- Невероватна љубавна прича: Током изолације муж се заљубио у своју жену и раскинуо са љубавницом.
- Жене, не плашите се климакса, рок трајања истиче јајима, а не коки.
- Први пут у историји човечанства жена зна где јој је муж... до скоро су то само удовице знале.
- Љут мушкарац направи разне глупости... Али љута жена зато не направи ништа! Ни доручак, ни ручак, ни вечеру, ни каву... ништа.
- Паметан мушкарац жени забрани да иде на изборе, јер да је знала да бира удала би се боље.

– С обзиром на то да су и школе релативно брзо по проглашењу пандемије прешле у онлајн или комбиновани режим похађања наставе, нису их мимоишле телефонске поруке.

- Година 2034. У коју си школу ишао? У БНТВ 1 / Ја у РТЛ 2.
- Не идите на РТС 3... тамо је контролни из математике.
- Сине сјутра нема школе тата није платио рачун за кабловску.
- Да ли дете сад уписати на РТС или Б92? Ако буде испод црте мораће на Пинк или Хепи.
- Ко не плати кабловску дете ће да му понавља!
- Дође време да учитељицу гасиш на даљински. Ово ни Тарабићи нису могли да предвиде.
- На којем програму ће бити родитељски?

- Моле се посланици који нису завршили основну школу да од понедељка прате наставу на РТС!
- Сви купују дипломе правника или лекара и играју се туђим судбинама и животима. Буди фрајер купи диплому електричара!!!
- „Некоме је Кант филозоф, а некоме начин отварања прозора“.
- Мегатренд ће забранити предавања и одмах ће поделити дипломе!
- Каже један наш политичар: „Нема везе што деца не иду у школу, нисам ни ја ишо, па сам министар!“

– Током корона су и политичари били тема порука:

- Кажу да корона неће на политичаре зато што се преноси с човјека на човјека.
- СТРИПЉЕЊЕ МОЛИМ Уздајмо се у нашу власт, све су уништили можда ће и корону.
- Кажу, јавни превоз најризичнији за корону. Нас у Бгд боли ђока, нас чува Весић. Метро? Нема. Трамвај? Укинут. Тролејбуси? Само понекад. Аутобуска станица? Срушена. Железничка станица? Срушена Бог урбанизма и превенције.
- Само се ви зезајте с председником. Буде ли њему нешто, врховни командант нам је Маја Гојковић.
- Ај гледајте да данас будемо добри да не мора председник поново у 20h да виче на нас.
- Одлично изгледа скупштина са овим преградама, као суђење за организовани криминал.
- Питам колегу из Аустрије како се они боре са короном. Каже све је на Курцу, како он одлучи. Кажем му, исто је и код нас!
- Сваку вечер после Дневника погледам један хорор да се смирим.
- Ја сам против Параде Победи на Криму! (Ангела Меркел) Хоћете ли у Берлину? (Владимир Путин)
- Стигла корона и у Русију и Путин сазвао прес конференцију; Грађани Русије имате 2 опције: 15 дана изолације или 5 година затвора. Довиђења. Крај прес конференције.

Карактеристике готово свих у одређеном тренутку доступних порука (текстуалних и(ли) оних сликовних), од којих су неке представљене у тексту су, пре свега, кратка форма и јасноћа текста који их чини, што донекле подсећа на афоризам, чија је основна карактеристика лапидарност и бриткост текстуалног изражавања.¹¹¹ Поруке које чине основу разма-

¹¹¹ О афоризму видети рад: Ивановић Баришић 2011, 171–179.

трања у овом поглављу представљају комбинацију слике и текстуалне поруке – тзв. *вибер поруке*, или су, пак, у питању само текстуалне поруке на различите теме, без сликовног прилога као допунског објашњења – класичне СМС поруке, чиме је читаоцу остављена могућност сопствене визуелне имагинације.

У клими страха, неизвесности, али и неприпремљености на изазове с којима смо се суочавали дошло је до несташица средстава за дезинфекцију (асепсол, алкохол, хируршке маске и рукавице које су препоручиване као обавезне при изласку из куће, при уласку у продавнице, апотеке итд.), али и средстава за одржавање хигијене (тоалетни папир, антибактеријски сапуни, гелови и др.).

„Колика је у наведеном периоду била потражња за овим производима у Србији говори и податак да су многе домаће фирме преоријентисале њихове основне делатности на производњу средстава за дезинфекцију и превенцију и преусмериле њихову дистрибуцију на куповину путем интернета. На пример, текстилне фирме су почеле да праве вишекратне заштитне маске, фирме које су производиле алкохолна пића, као и фирме у хемијској индустрији почеле су да праве средства за дезинфекцију“ (Антонијевић и Банић Грубишић 2021, 403).

Стога не треба изгледати чудно што је ситуација с набавком средстава за хигијену и дезинфекцију, односно њихова несташица по увођењу ванредног стања у земљи, постала предмет хумористичких садржаја који су се ширили дигиталним медијима. Иако су и они били у одређеној мери показатељи страха, ипак су постали предмет „забаве“, као на пример:

- Овија што купују тоалет папир на гомиле изгледа да несу чули да корона не удара на гузицу него на плућа!

„Истовремено, такви шаљиви садржаји представљали су увијену 'тиху' критику политичких и економских околности које су је у првом реду и проузроковале“ (Антонијевић и Банић Грубишић 2021, 404).

Као што је познато – ратови, епидемије, природне и друге катастрофе из корена ремете устаљени живот и навике, притом изазивајући разарања, бол и патњу људи. У том смислу,

„атмосфера која се развија у вези са драматичним догађајима, онима који из основа мењају свакодневицу, производећи ефекте кризне ситуације (ратови, природне непогоде, велике економске кризе и сл.), показује се као контекст погодан за формирање и циркулацију нарочитих наративних садржаја, од којих неки теоријски могу бити концептуализовани и као фолклор катастрофе (енгл. *disaster folklore*). Осим мобилизаторске, пропагандне и функције колективног алармирања, такав тип фолклора има и улогу хронике, катализатора у суочавању са трауматичним искуствима...“ (Ђорђевић Белић 2021, 49).

С друге стране, кризне ситуације су погодне за стварање услова за настанак сатире, шале, црног хумора, а све с циљем да се лакше одговори на друштвену, политичку, здравствену кризу (в. Smyth 1986; Oring 1987). То су ситуације, а слично је показала и криза с ковидом 19,¹¹² када видно расте неповерење становништва према институцијама задуженим за управљање кризом, али и лични страх спрам изазова које криза намеће. У исто време су то и прилике у којима

„фолклорно стваралаштво представља један од начина да се разумеју новонастале околности и један од начина суочавања са текућом или надолazeћом опасношћу. Различите савремене легенде, гласине, приче обликоване конспиративним мишљењем, али и шале и уопште хумор пружају психолошки одушак и емотивну потпору приликом суочавања са новим и непознатим претњама“ (Антонијевић и Банић Грубишић 2021: 398).

У том смислу можемо слободно рећи да је корона инспирисала и шале. Међутим, иако су шале постале озбиљно „заразне“, углавном није сматрано да могу негативно утицати на

---

¹¹² „Осим ванредних стања, кризе, панике и карантина, корона је донела и много шала на њен рачун. Што саркастичних, што ироничних, што оних које служе само зајави. На друштвеним мрежама врви од клипова, статуса, коментара и група које се на хумористичан начин баве ковидом 19” – 4. 4. 2020. <https://oradio.rs/sr/vesti/drustvo/intervju/humor-u-dobakorone-8979.html> (приступ: 2. април 2022).

психу читаоца. Напротив, већина их је радо читала и прослеђивала другима, да би и себи блиске особе орасположила. У овом смислу друштвене мреже одиграле су немерљиву улогу. Њихова „помоћ“ у ширењу хумористичних садржаја у току пандемије била је од изузетног значаја, што је истовремено ублажавало појединцима осећај страха, отуђености и усамљености.¹¹³ Много тога што је повезано с пандемијом било је предмет „обrade“ и свакако да нас је мање или више насмејало и(ли) орасположило у последње три године: чланови кризног штаба, представници политике, изолација, храна, полицијски час, недостатак хигијенских средстава, односи међу супружницима, понашање на улици и сл.

Временским одмицањем пандемије и доласком мера којима се омогућио повратак „ранијем“ животу, хумор повезан с пандемијом губио је на интензитету. Неизбежно питање, које се намеће, али истовремено остаје без одговора је: зашто су се уморили аутори пошалица на рачун ковида 19 и пандемије и који је тренутак био кључан да отпочне јењавање хумористичних порука? У сваком случају, одмицање пандемије и упорно одржавање мера различитих ограничења, како у нашој земљи, тако и у свету, испровоцирали су јавно испољавање грађанске непослушности¹¹⁴ у односу на прописане пандемијске мере. После две године, многе земље су током марта 2022. године смањиле или у потпуности укинуле ограничења која су до тада постојала.¹¹⁵

---

¹¹³ Друштвене мреже су у протекле две деценије овог века одиграле значајну улогу у многим светским догађајима, а само један од примера „њихове моћи“ су тзв. обојене револуције.

¹¹⁴ Различите врсте протеста у европским земљама и Америци постале су део свакодневних новинских и телевизијских извештаја – <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-53961052> (приступ: 10. март 2022).

¹¹⁵ Српски кризни штаб је почетком марта 2022. године донео одлуку о попуштању појединих мера уз образложење да се оне ионако нису поштовале! 10. март 2022: „Кризни штаб донео је данас одлуку о ублажавању ковид мера, па се од суботе [12. март] укида важење ковид пропусница, али и ограничење броја људи у затвореним просторима“ – <https://www.tvmost.info/post/od-subote-bez-kovid-propusnica> (преглед 30. март 2022); Истом одлуком маске су надаље постале само препорука, иако СЗО упозорава да је пандемија далеко од краја – <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-59555897> (преглед 30. март 2022).

Овде треба скренути пажњу на интригантност чињенице да су најновија дешавања у Евроазији, односно рат у Украјини који је започет у фебруару 2022. године и још увек траје, нашла своје место у црном хумору повезаним с ковидом 19 – тако је дошло до својеврсног преклапања корона порука и ратних дешавања у Украјини: *Најсмешнији рат у историји! Идите у шопинг у Чернобил!* – алузија на изјаву једног од чланова кризног штаба у почетку пандемије (2020. године) – *Најсмешнији вирус! Жене идите у шопинг у Милано!*

У нешто више од протекле три године у околностима пандемије која званично још увек није окончана ни на локалном (Србија) ни на светском нивоу, из корена је уздрман свакодневни живот, а добрим делом је још увек и измењен.

„То би се стање могло дефинисати као стање *закочености живота*, будући да га карактерише осећај продужене анксиозности, опште несигурости, егзистенцијалног страха и неизвесности, одлагања (па и немогућности) креирања дугорочнијих планова. Суочавање са тзв. 'новим нормалним' испоставља се, из актуелног тренутка посматрано, не као могућност о којој би се дало преговарати, већ као једини, нужни избор“ (Ђорђевић Белић 2021, 42).

У фокусу пажње у овом поглављу биле су поруке које се односе на актуелну ситуацију повезану с пандемијом ковида 19 – првенствено поруке које су слате путем мобилног телефона. Свакако треба напоменути да се исте или сличне поруке могу пронаћи сачуване на појединим интернет сајтовима, с којих су многе од њих вероватно и преузимане, па потом

прилагођене телефонској комуникацији. Увид у садржај телефонских порука само је један од начина да се сагледа стварност у време епидемијских мера, и то онако како су је видели и доживели аутори порука. Стварност у порукама можемо посматрати као вид комуникације која има за циљ да опусте, разведри и бар накратко утиче на то да се „утиша“ страх који је верни пратилац сваког човека, нарочито у ситуацијама када је смртност велика и када постоји реална опасност од „губљења“ блиских људи – рођака и пријатеља. Исто тако, колико год суморна свакодневица била, кроз историју посматрано увек се тежило томе да се живот посматра и с ведрије стране, па чак и онда када примљене поруке нису забавног/ведрога садржаја. У сваком случају, хумор је веома важан, јер је у функцији повезивања и зближавања људи, што је у кризним временима веома значајно како за појединца, тако и за мању/већу групу. У време изолације и ограничених међусобних контаката, ова комуникација је за појединца била од изузетног значаја. Стицајем околности, хумор је на специфичан начин добио функцију, бар и привидно, олакшавања ситуације, смањења бриге и ублажавања страха.

Изолација једних од других, самоизолација, карантин за оне који су били у контакту с онима који су се разболели – била су правила понашања у мање-више свим земљама света у борби с пандемијом. У тој ситуацији је за многе контакт с дигиталним медијима, као и комуникација путем различитих, мање или више шаљивих садржаја у вези с актуелном ситуацијом, у протеклом времену био од велике важности за очување менталне равнотеже. Слање хумористичних садржаја путем мобилног телефона и интернета поспешено је увођењем ванредног стања у земљи. Бројност порука и увид у њихов садржај указују на то да су хумористичким коментарима били обухваћени готово сви најбитнији аспекти епидемије ковида 19. С обзиром на бројност ових порука, немогуће је остварити увид у сваку од њих и сазнати какви су све садржаји чинили комуникацију међу појединцима у пређашњем времену. Стога су у тексту посвећеном корони употребљене само неке од порука које су слате аутору овог текста, а прегледане су и неке од оних које су похрањене на сајтовима по-

свећеним телефонским порукама и ковиду. Приложеним примерима тежило се да се епидемија представи кроз шири спектар хумористичких порука њихових стваралаца, односно кроз оне сегменте живота и рада који су некада били свакодневна рутина, али су од проглашења епидемије постали „нова нормалност“. Дакле, поруке су се односиле на готово све домене свакодневног живота, што је делом кроз примере и показано – на поједине особе, предмете и појаве око којих се „вртео живот“ у протеклом пандемијском времену: кризни штаб, изолација, вакцине, средства за хигијену (тоалет-папир понајвише), средства за дезинфекцију, поремећени односи у породици (супружници међусобно, родитељи → деца), куповина, полиција, однос према Кинезима и др.

Временско продужавање пандемије и ублажавање мера ограничења утицали су и на смањење интересовања за стварање хумора – па и СМС и вибер порука, чији је „главни јунак“ ковид 19. Изгледа да је хумор „окончао“ пандемију, јер готово да нема порука с корона садржајем, или их барем аутор у последњих неколико месеци није добијао. Одлука да се пажња усмери ка прикупљању порука које су настале у пандемијској кризи и да се оне представе широј научној/стручној јавности само је још једно подсећање на оно што је свако од нас на свој начин проживео у претходне три године. Сачињавање збирке порука чији је „главни јунак“ пандемија свакако је специфична врста теренског рада при чему се истраживачка пажња усмерава на телефонске поруке и њихове садржаје. Свакако да су сакупљање порука и стварање личне збирке први корак у прављењу селекције садржаја и одлуке о томе шта је важно да буде сачувано. Стога је и одговорност на истраживачу, јер је он тај који доноси одлуку шта сачувати као сведочанство датог времена. Притом не треба превидети ни чињеницу да ће се наша садашњост једног дана посматрати као прошлост, а пандемијско време постаће део сећања. У том смислу теку и размишљања како направити прави избор хумористичког садржаја повезаног с пандемијом ковида 19, који је неопходно сачувати као вид сећања, између осталог, и кроз представљање у овом поглављу. Жеља аутора била је да укаже на духовну снагу појединаца и њихову

жељу да се издигну изнад ситуације у којој су се нашли и на себи својствен начин осигурају њено лакше преживљавање, и то у ситуацији која ни по чему у својим почецима није деловала нити хуморно, нити духовито. С обзиром на то да аутору није био циљ да се бави трауматичним делом пандемије, већ хумором као видом отпора на појаву короне и проглашење пандемије, ово поглавље се завршава порукама које се издвајају од овде приказаних, али и других које се могу видети на појединим сајтовима посвећеним корона хумору а у бити су усмерене ка будућности, али су ипак и у духу предмета обраде.

- Кад би се барем доброта ширила као корона вирус
- Свет треба заразити вирусом доброте.

ЗАВРШНИ ОСВРТ

Истраживачи су још осамдесетих година прошлог века уочили да се појављују нови облици стваралаштва који се могу посматрати као савремени изданци раније фолклорне традиције. У том смислу се издвајају новинске тужбалице, епитафи/натписи на надгробним споменицима, вицеви, и сл. Од деведесетих година прошлог, а нарочито после две хиљадитих година овог века интернет комуникација (првенствено имејл поруке), а затим слање и примање прво СМС, а нешто касније и вибер порука путем мобилног телефона представљају наставак ранијег стваралаштва само прилагођеног новом времену и присутним технологијама. Како је указано, ово су само неки од примера из домена свакодневне културе на чије су прихватање и одржавање у значајној мери утицали и медији. Радио и телевизија од средине 20. века, а интернет и мобилна телефонија у нешто више од последње две деценије, укључени су у преношење, па самим тим и ширење, а донекле и осмишљавање стваралаштва које можемо сматрати и специфичним процесом ширења и чувања, „старе“ уз истовремено стварање „нове“ традиције.

У овој монографској студији пажња је била усмерена на примање и слање порука уз посредовање мобилног телефона. У тексту је указано на то да поруку може, а то и пракса скоро у потпуности потврђује, да пошаље свако свакоме и у свакој прилици, под условом да особа има одговарајући телефон. С обзиром на то да је од појаве ове врсте међусобне комуникације осмишљен велики број класичних СМС, а потом и вибер порука, наравно да није било могуће „завири-ти“ у сваку од њих. Међутим, како интересовање аутора за ову врсту стваралаштва сеже готово у саме почетке њихове

појаве, прегледан је прилично велики корпус ових порука, тако да се стекао сасвим солидан увид у њихов садржај и врсте. Важно је нагласити да опстајање порука на различите теме и појаве у свакодневном животу свакако да не зависи од појединаца који су битни за њихово настајање, пошто сâм стваралац не може да утиче на њихову дуговечност. На дуговечност ових порука превасходно утиче њихов садржај, а вероватно много више тренутна или актуелност на дуже стазе, а можда понајвише спремност људи да прихвате ову врсту комуникације и уврсте је у неку своју рутину. Према томе, стваралац је пушта у етар, а „маса“ је та која је даље (не) одржава у животу. Када се погледају прилике у којима се поруке највише шаљу, уочљиво је да су то углавном прилике које су и у времену доминације традиционалне културе имале исти или сличан садржај. Данас се поруке у виду честитке шаљу за празнике повезане с народним годишњим календаром, као и за неке од државних празника – понајвише Нову годину, затим за догађаје повезане са животним циклусом (рођење/крштење, склапање брака / венчање), као и у бројним другим пригодним приликама – прославе рођендана / имендана / пунолества, куповине куће, а у новије време и аутомобила, за завршетак радне каријере (пензија), за различите пословне и образовне успехе (дипломирање, запослење, оснивање фирме). Поруке се шаљу и када се жели пријатељима и познаницима добар и успешан дан – то су поруке за добро јутро, добар дан, лаку ноћ. Поруке које се шаљу у садашњем времену поклапају се с бројним приликама из прошлости у којима је била обавезна честитка (тзв. благослов). И у прошлости су се честитали поједини календарски празници, младенцима су упућивани благослови за срећан заједнички живот испуњен заједништвом и напретком, код завршетка градње куће када су доношени дарови домаћину, и сл. Пандемија корона вируса показала је да потреба за хумором (и иронијом) у народу није нестала с потрошачким друштвом, већ му је само био потребан подстицај, а појава корона вируса – испоставило се – била је прави окидач да покрене стваралачку машту.

У поглављу *Празничне СМС и вибер поруке* указано је на то да је празнична честитка „прошла“ пут од личног честитања, које још увек опстаје различитим поводима, преко слања писаних празничних честитки, до празничног честитања путем мобилног телефона, односно слањем кратких писаних порука – СМС-а или сликовних – вибер порука. Развојни пут празничне честитке завршава се, за сада, у другој деценији овог века, с можда помало и неочекивано популарним порукама-честиткама, које се шаљу мобилним телефоном у виду класичне СМС или вибер поруке. Различити начини празничног честитања показују спремност људи да прихвате ново, али исто тако, и прилагодљивост овог дела обредно-обичајне праксе код српског народа реалном животу. Честитка или благослов у старијој традиционалној форми, само су један од начина исказивања добрих жеља појединцу или заједници. У поглављу је указано и на то у ком празничном времену су честитке неизоставне, као и на које начине су „уграђене“ у обредно-обичајну праксу календарских празника.

У поглављу *СМС и вибер поруке о љубави и еротици* акценат се ставља на поруке с љубавним/еротским садржајем. Као што је познато, љубав је најлепши вид исказивања емотивног расположења, па су и начини којима је људи испољавају различити – од погледа, уздаха, слањем прозних или стиховних порука и бројни други начини које само љубав и чежња могу да подстакну. У последњој деценији осећања љубави, недостајања, чежње, патње итд. исказују се најчешће употребом мобилног телефона и слањем порука које треба да укажу на наклоност пошилиаоца према ономе коме се шаље порука. Садржаји послатих порука, с обзиром на то да средство комуникације то захтева, морају бити кратки, али реалност ових порука указује понекад и на изузетну маштовитост. Поруке с љубавним (еротским) садржајем указују на невероватну креативност њихових стваралаца. Комуникација која подразумева слање и примање порука с љубавним (еротским) садржајем углавном је карактеристична

за припаднике млађе генерације, али ни старији нису на њу имуни, мада је не користе у обиму као што то чине млађе особе које тек закорачују у свет одраслих и откривају чари које нуди одрастање.

Слање и примање СМС и вибер порука обележава и животни циклус, пре свега рођење и крштење, а потом склапање брака (венчање). Све фазе животног пута обележене су карактеристичном обичајном праксом која поред других елемената садржи и неку врсту честитке за срећу, здравље, напредак онима којима је упућена. Поруке које се путем мобилног телефона шаљу рођацима и пријатељима одишу љубављу и топлином, односно жељама за здравље, срећу и напредак појединца или читаве породице. СМС и вибер поруке које се шаљу као вид честитке употпуњују одраније обликовану обичајну праксу која се односи на честитање срећног догађаја из корпуса обичаја животног циклуса.

Сличне порукама које покривају фазе животног циклуса су поруке које се шаљу поводом одређених животних прилика које појединца прате од фазе одрастања до касније животне доби. Наиме, СМС и вибер поруке се шаљу појединцу или његовој породици код прославе рођендана, посебно се издвајају први и осамнаести, код поласка у школу, касније на факултет, стицање дипломе, затим запослење или започињање сопственог посла итд. Када су у питању поруке које се односе на читаву породицу, најпознатије су оне које се односе на усељење у нову кућу. Одувек је кућа представљала породичну оазу мира и радости, одраз економске моћи породице, па је њена градња увек била пропраћена великом пажњом како оних који је граде, тако и окружења – рођака и пријатеља. Стога су СМС и вибер поруке само савремени наставак традиционалне праксе честитања на новом дому и усељењу.

Година 2020, као и године које следе (2021, 2022, 2023), остаће упамћене по епидемији заразне болести – ковид 19,¹¹⁶

---

¹¹⁶ Одлука/наредба о проглашењу епидемије заразне болести ковид 19 у Републици Србији објављена је у Службеном гласнику, бр. 37/2020: <https://www.paragraf.rs/propisi/naredba-proglasenje-epidemije-zarazne-bolesti-covid-19.html> (преглед: 20. децембар 2022). Пандемија званично још увек није укинута.

која је у кратком времену зауставила читав свет. Из тог својеврсног заустављања изродила се „нова нормалност“ која се одразила и на свакодневни живот готово сваког човека не само у Србији, већ и на планети глобално посматрано. Затварање и ускраћивање физичког контакта ипак није људе у потпуности отуђило. Томе је свакако допринело „присуство“ већине људи у неком од дигиталних медија, чиме је умањен притисак „нове нормалности“ да у потпуности угаси међусобну комуникацију. Но, и поред свега је новонастала ситуација учинила да се свакодневне активности, по сили закона,¹¹⁷ прилагоде новој реалности. У поглављу *СМС и вибер поруке у време короне* се на основу садржаја порука које су током пандемије слате аутору овога рада путем мобилног телефона као СМС и вибер поруке указује на однос становника и њихово мирење/немирење с актуелном ситуацијом. У тексту се указује на духовну снагу људи у насталој ситуацији и потребу за хумором који је био више сатира и иронија него прави хумор. Протекло време пандемије, нарочито у почетку, није изгледало нимало ведро и хуморно, али је ипак изнедрило обиље изванредних порука као реакције на новонасталу ситуацију у друштву. Поруке су претежно биле вид реакције на мере надлежних државних и медицинских представника укључених у тзв. кризни штаб. Телефонске поруке у корони, којима је доминирао хумор, биле су само један од начина супротстављања епидемији ковида 19.

Као што је у тексту наглашавано, развој технологије учињено је да размена порука из писане фазе пређе у дигиталну и на тај начин, иако и даље у домену приватног, ипак постаје на неки начин и јавна, па самим тим и мање присна, јер се порука не задржава само за себе, већ се шаље другима. За разлику од дигиталних, писане поруке су остајале у власништву онога коме је порука и послата. У порукама је примет-

---

¹¹⁷ Почетак проглашења епидемије пратило је увођење ванредног стања и ограничавање кретања одређеним групама становника (старији, ученици, студенти).

но, нарочито у почетној фази њиховог настајања, да се није превише водило рачуна о придржавању правописних правила што се у каснијим порукама делом променило. У порукама које се шаљу мобилним телефоном се, поред осталог, на специфичан начин продужава трајање некадашњим фолклорним творевинама (пословице, загонетке, афоризми и сл.) које се могу уклапати у текстове СМС или вибер порука. Слање и примање порука данас су прилагођени технологији која подразумева и неопходна прилагођавања текста који се размењује. Важно је истаћи чињеницу да потреба за комуникацијом личним порукама и посветама променом медија којим се порука шаље није престала. Када се говори о прошлости, садашњости или будућности овог стваралаштва, честа су неслагања у јавном дискурсу која се тичу сврхе његовог постојања, као и тога да ли је уопште вредно спомињања. Истраживачко искуство указује на то, не спорећи језичке недостатке, да ово стваралаштво представља драгоцен истраживачки материјал и велика је штета што није побудило веће интересовање за његово проучавање, па тиме и вредновање. Прошлост је у огледалу садашњости готово увек присутна и само зависи од сопственог избора да ли ћемо је пројектовати у будућност и на који начин. СМС и вибер поруке су само један од начина да се прошлост пребаци у садашњост/будућност. Дакле, развој средстава масовних комуникација, а као тренутни врхунац – мобилна телефонија, створили су услове да се појави специфичан вид комуникације, коју су започели млађи, међу којима је овај вид међусобних контаката још увек знатно раширенији него међу старијима. Комуникација слањем/примањем СМС и вибер порука, осим што утиче на „зближавање“ саговорника, свакако да утиче и на стварање посебне културе у комуникацији. У садашњем времену послати писану поруку путем мобилног телефона уобичајено је за сваког појединца и за скоро све животне ситуације.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори

SL 1955: Službeni list FNRJ.

Литература

- Антонијевић, Драгана. 2006. „Антрополошки приступ модерним облицима комуникације: графити и формулативне SMS и имејл поруке“. Зборник радова: *Свакодневна култура у постсоцијалистичком периоду у Србији и Бугарској – Балканска трансформација и европска интеграција 22*, ур. Драгана Радојичић, Зорица Дивац, 279–297. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Антонијевић, Драгана и Ана Банић-Грубишић. 2021. „Само сапун Србина спасава – хумористичке по(р)уке о хигијени током ковид-19 пандемије у Србији“. *Савремена српска фолклористика IX*, ур. Биљана Сикимић, Бранко Златковић, Марија Думнић Вилотијевић, 397–418. Београд: Удружење фолклориста Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ – Лозница: Ценар за културу „Вук Караџић“ – Тршић: Научно-образовно културни центар „Вук Караџић“.
- Антонијевић, Драгослав. 2001. „Саракачанска прегача“. *Зборник Етнографског музеја у Београду*, ур. Јасна Бјеладиновић-Јергић, 279–297. Београд: Етнографски музеј.
- Бандић, Душан. 1991. *Народна религија Срба у 100 појмова*. Београд: Нолит.
- Благојевић, Гордана. 2011. „Интернет у савременим етнолошким и антрополошким истраживањима“. *Зборник Матице српске за друштвене науке* 134 (1): 17–27.
- Босић, Мила. 1996. *Годишњи обичаји Срба у Војводини*, Нови Сад: Музеј Војводине – Прометеј.
- Бошковић-Stulli, Маја. 1977. „Аспекти усмене комуникације и писаних текстова у усменој књижевности“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 6/2: 35–43. Београд: Међународни славистички центар.
- Ван Генеп, Арнолд. 2005. *Обреди прелаза – систематско изучавање ритуала*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Гавриловић, Љиљана. 2004. „Интернет: предмет и извор етнографских испитивања“. *Етно-културолошки зборник* 9: 181–184.

- Глушчевић, Зоран. 1985. „Психодинамички рад Ероса у делима Борисава Станковића“. *Врањски гласник XVII*: 1–61. Врање: Народни музеј.
- Ердеи, Илдико. 2021. „Еластичност и отпор – свакодневне праксе у транзицији ка постковид-19 реалности“. У: *Свакодневица и друштвени одговори на епидемијске кризе*, ур. Милан Ристовић, 123–134. Београд: Универзитет – Филозофски факултет.
- Жикић, Бојан, Младен Стајић и Марко Пишев. 2020. „Нова друштвена и културна нормалност и ковид-19 у Србији од фебруара до маја 2020. године“. *Етноантрополошки проблеми* 15/4: 949–978. Београд.
- Златановић, Сања и Александра Павићевић. 2017. „Животни циклус“. *Мали лексикон српске културе: Етнологија и антропологија*. Ур. Љиљана Гавриловић, 101–107. Београд: Службени гласник и Етнографски институт САНУ.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2008а. „Време празника“. Зборник радова: *Сlike културе некад и сад*, ур. Зорица Дивац, 257–268. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2011. „Сведочанство времена – афоризам“. *Гласник Етнографског института САНУ LIX*: 171–179. Београд.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2012. „Комуникација СМС порукама: етнологски аспект“. У: *Jezik, književnost, komunikacija: jezička istraživanja*, ур. Biljana Mišić Ilić i Vesna Lopičić, 247–257. Niš: Filozofski fakultet.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2013. „Нови медији и фолклор у Србији“. У: *Савремена српска фолклористика I*, ур. Зоја Карановић, Јасмина Јокић, 283–291. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2014. „Празнично честитање – од религиозног контекста до секуларног обичаја“. Зборник 30: *Религија, религиозност и савремена култура*, ур. Александра Павићевић, 175–185. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2014а. „Празнична сећања у Србији од средине 20. века до данас“. *Гласник Етнографског института САНУ LXII (1)*: 283–291.
- Ивановић-Баришић, Милина. 2015. „Телефонске поруке: савремен начин исказивања љубави и еротике“. У: *Традиционална естетска култура – ерос*, ур. Драган Жунић, 195–205. Ниш: Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет Уметности.
- Ивановић Баришић, Милина. 2017. *Одевање у околини Београда – друга половина 19. и прва половина 20. века*. Посебна издања, књ. 88. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Ивановић Баришић, Милина. 2021. „Кућа као сакрални простор“. У: *Куле и градови*, ур. Лидија Делић и Снежана Самарџија, 215–237. Београд: Удружење фолклориста Србије – Балканолошки институт САНУ.
- Ивановић Баришић, Милина. 2022. „’Нова нормалност’ – ковид 19 и хумор у телефонским порукама“. У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19*, ур. Софија Милорадовић и Марина Јањић, 225–239. Ниш: САНУ, огранак у Нишу – Београд: Институт за српски језик САНУ.

- Јаковљевић-Шевић, Тијана. 2020. „*Rapid response collecting*: осврт на музејско документовање пандемије ковида 19“. *Гласник етнографског музеја у Београду*, 84: 55–68.
- Јеротић Владета. 1983. „Еротско у делу Боре Станковића“. *Врањски гласник XVI*: 175–181.
- Карановић, Зоја и Јасмина Јокић. 2009. *Смеховно и еротско у српској народној култури и поезији*. Нови Сад : Филозофски Факултет.
- Кнежић, Банислава. 2020. *Вибер порукама корони у инат*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
- Милетић, Александар. 2016. „Рођенданске прославе – од јавног ка приватном“. *Диван дан! Рођендани, историјски аспект и савремени обичаји*. Каталог изложбе. Крушевац: Народни музеј, 15–32.
- Милошевић-Ђорђевић, Нада. 2008. „Српски фолклор и фолклористика на размеђи два миленијума (осврт на историју истраживања)“. У: *Словенски фолклор и фолклористика на размеђи два миленијума*, ур. Љубинко Раденковић, 89–109. Београд: Балканолошки институт САНУ.
- Мур, С. и Б. Мајерхоф. 1984. „Секуларни ритуал, форме и значења“. *Гласник Етнографског института САНУ XXXIII*: 117–139.
- Недељковић, Миле. 1990. *Годишњи обичаји у Срба*. Београд: Вук Караџић.
- Петровић, Тања. 2006. *Здравица код балканских Словена*. Посебна издања, бр. 89. Београд: Балканолошки институт САНУ.
- Пишев, Марко, Бојан Жикић и Младен Стајић. 2020. „Индекс 'корона': симболичка употреба ковида-19 у јавном говору Србије“. *Етноантрополошки проблеми*, н. с. 15 (3): 845–877.
- Попадић, Драган. 2021. „Борба против епидемије ковида-19 у Србији: мере и намере“. У: *Свакодневица и друштвени одговори на епидемијске кризе*, ур. Милан Ристовић, 79–92. Београд: Универзитет – Филозофски факултет.
- Радић, Радмила. 2021. „Прославе православне Нове године између два светска рата према писању београдске штампе“. *Годишњак за друштвену историју*, 2: 65–81.
- Радуловић, Лидија. 2021. „'Физичка дистанца' vice versa 'социјална дистанца' у време пандемије – антрополошки огледи о друштвеним и културним праксама“. У: *Свакодневица и друштвени одговори на епидемијске кризе*, ур. Милан Ристовић, 109–121. Београд: Универзитет – Филозофски факултет.
- Стајић, Младен, Бојан Жикић и Марко Пишев. 2021. „Шумови у комуникацији: 'двострука обавезност' током пандемије ковида 19 у Србији“. *Гласник Етнографског института САНУ LXIX* (3): 593–608.
- Требјешанин, Жарко. 1991. *Представа о детету у српској култури*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Трифуновић, Весна. 2017. „Хумор“. У: *Мали лексикон српске културе: етнологија и антропологија*, ур. Љиљана Гавриловић, 441–445. Београд: *Службени гласник* – Етнографски институт САНУ.

- Трифуновић, Весна и Иван Ђорђевић. 2021. „Култура 'нове нормалности' – значење и употреба појма“. *Гласник Етнографског института САНУ* LXIX (3): 519–530.
- Трубарац Матић, Ђорђина и Милан Томашевић. 2017. „Обреди прелаза“. У: *Мали лексикон српске културе: Етнологија и антропологија*, ур. Љиљана Гавриловић, 270–273. Београд: Службени гласник и Етнографски институт САНУ.
- Трубарац Матић, Ђорђина. 2018. *Гусле наше насушине: полемика о гуслама сагледана у функционално-прагматичном кључу*. Посебна издања, књ. 90. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Цвјетићанин, Тијана. 2006. „Електронски фолклор тинејџера: SMS поруке“. *Гласник Етнографског института САНУ* LIV: 113–125.
- Чајкановић, Веселин. 1921. „Неколике примедбе уз српски Бадњи дан и Божић“. *Годишњица Николе Чутића* 34: 258–288.

- Bahtin, M. 1978. *Stvaralaštvo Fransoa Rablea i narodna kultura srednjeg veka i renesanse*. Beograd: Nolit.
- Banić Grubišić, Ana. 2022. „Koronalar – o folkloru Kovid-19 pandemije u Republici Srbiji“. *Antropologija* 22/2: 95–117.
- Bausinger, Hermann. 1982. „Usmeno“. *Narodna umjetnost* 19: 13–17.
- Ben-Amos, Dan. 1971. „Toward a Definition of Folklore in Context“. *The Journal of American Folklore* 84 (331): 3–15. <http://dx.doi.org/10.2307/539729>
- Blagojević, Gordana. 2014. „Christmas SMS cards as a kind of 'electronic folklore' in Serbia today“. *Narratives across space and time: Transmissions and Adaptations*, Vol. 1, 81–91. Proceedings of the 15th Congress of the International Society for Folk Narrative Research (June 21–27, 2009 Athens). Athens: Academy of Athens, Hellenic Folklore research centre.
- Blagojević, Gordana. 2022. „The role of information technology in the practice of polyphonic singing and playing at the time of COVID-19 virus pandemic: the case of Serbia.“ In *The Tenth International Symposium on Traditional Polyphony. Proceedings*. Editors: Tsursumia, Rusudan and Jordania, Joseph, 80-85. Tbilisi: International Research Center for Traditional Polyphony of Tbilisi Vano Sarajishvili State Conservatoire.
- Bošković-Stulli, Maja. 1983. *Usmena književnost nekad i danas*. Beograd: Prosveta.
- Bratić, Dobrila i Miroslava Malešević. 1982. „Kuća kao statusni simbol“. *Etnološke sveske* IV: 144–152.
- Chevalier, Jean - Gheerbrant, Alain. 1983. *Rječnik simbola: mitovi, sni, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Čolović, Ivan. 1985. *Divlja književnost: etnolingvističko proučavanje paraliterature*. Beograd: Nolit.

- Dundes, Alan. 1980. *Interpreting Folklore*. Bloomington: Indiana University Press.
- Dorđević Belić, Smiljana. 2021. „Covid-19 u Srbiji između privatnog i javnog: narativi o bolesti i bolovanju i biokomunikabilni modeli“. *Narodna umjetnost* 58/1: 41–64.
- Đokić, Radoslav. 1986. „Ka prazničnoj kulturi“. *Kultura: časopis za teoriju i sociologiju kulture i kulturnu politiku*, br. 73/74/75: 221–232.
- Fisk, Džon. 2001. *Popularna kultura*. Beograd: Clio.
- From, Erih. 1999. *Umeće ljubavi*. Beograd: Mono & Manjana press.
- Hadžić, Jelena i Marina Baralić. 2021. „Humor in the Time of the COVID-19 Pandemic“. *In Medias Res: časopis filozofije medija* 10/19, 3069–3110.
- Hobsbom, Erik i Terens Rejnđer, ur. 2002. *Izmišljanje tradicije*. Biblioteka XX vek. Beograd:
- Ivanović-Barišić, Milina. 2008. „Holiday text message well-wishing.“ *Гласник Етнографског института САНУ* 56 (2): 75–98.
- Jovanović, Bojan. 1986. „Praznična antiteza slavljenja postojećeg“. *Kultura: časopis za teoriju i sociologiju kulture i kulturnu politiku* 73/74/75: 69–75.
- Krel, Aleksandar i Đorđina Trubarac Matić. 2022. „Korona u školskom dvorištu: dečija igra korona kao sociokulturni konstrukt u vreme pandemije kovida-19“. *Етноантрополошки проблеми* 1: 259–283.
- Markuze, Herbert. 1985. *Eros i civilizacija: filozofsko istraživanje Freuda*. Zagreb: Naprijed.
- Milosavljević, Ljubica. 2018. „Konstruisanje starosti kao društvenog problema u okviru socijalnog rada“. *Antropologija* 18(1): 69–71.
- Moren, Edgar. 1979. *Duh vremena I*. Biblioteka XX vek. Beograd: Prosveta.
- Oring, Elliot. 1987. „Jokes and the Diskourse on Disaster“. *Journal of American Folklore*, 100/397: 276–260.
- Popović, Tanja. 2007. *Rečnik književnih termina*. Beograd: Logos Art.
- RKT 1985: *Rečnik književnih termina*. Beograd: Nolit.
- Rihtman-Auguštin, Dunja. 1982. „Kultura grupe i usmena komunikacija“. *Narodna umjetnost* 19: 55–72.
- Rihtman-Auguštin, Dunja. 2000. „Metamorfoze socijalističkih praznika“. U: *Ulice moga grada*. Beograd: XX vek, 101–119.
- Sklevicky, Lydia. 1988. „Nova godina – od 'mladog ljeta' k političkom ritualu“. *Etnološka tribina* 11: 59–72.
- Smyth, Wille. 1986. „Challenger Jokes and the Humor of Disaster“. *Wester folklore*, 45/4, 243–286.
- Stojanović-Frechette, Olga. 2020. „Festtagsgrüße als Textnachrichten: Rituelle Sprachformeln in den neuen Medien“. U: *Von der Wiederholung zum Ritual. Rezente Prozesse in den Sprachen und Kulturen südosteuropäischer Gesellschaften*, W. Dahmen, P. Himstedt-Vaid, G. Scubert (Hg.): 205–228. Wiesbaden.
- Trifunović, Vesna. 2016. „Manifestations of Humour in Serbian Folklore Material: The Example of Šala“. *Studia Fennica Folkloristica* 22: 365–384.

- Trubarac Matić, Đorđina i Aleksandar Krel. 2022. „Korona u školskom dvorištu: dečja igra korona kao oblik folklorne komunikacije“. *Етноантрополошки проблеми* 2: 697–715.
- Xiaolei Jin i Vesna Polovina. 2019. „Lingvistička i kulturološka poređenja SMS poruka u kineskom i srpskom“. *Оријенталистика-јуче-данас-сутра*, пр. Анђелка Митровић, 561–575. Београд: Филолошки факултет.
https://doi.org/10.18485/orijentalistika_jds.2019.ch39
- Žikić, Bojan. 2021. „Kognitivna i medicinska mizantropologija: korona-žurke i kolo kod spomenika“. *Етноантрополошки проблеми*, н. с. 16 (2): 391–420.

ИНТЕРНЕТ ИЗБОРИ

https://www.b92.net/tehnopolis/vesti.php?mm=12&nav_id=1332194&yyyy=2017
<https://www.rts.rs/magazin/zanimljivosti/1222222/dve-decenije-sms-poruke.html>
<https://www.scribd.com/doc/45638659/SMS-Poruke-PDF>
http://www.emotionscards.com/museum/john_calcott_horsley_ra_1817.html
<https://cestitke.rs/prijateljske-poruke.html>
<http://www.smsporuke.org/sms-za-prave-prijatelje/>
<http://www.smsporuke.org/sms-poruke-saljive/>
<http://www.smsporuke.org>
<https://porukica.com/poruke-za-dobar-dan/>
<https://www.paragraf.rs/svi-propisi-uputstva-za-sprecavanje-sirenja-koronavirusa-covid-19.html>
<https://www.porukice.info/novogodisnje-poruke.html>
<https://www.porukice.info/badnje-vece.html>
<https://www.porukice.info/cestitanje-bozica.html>
<https://www.porukice.info/cestitke-za-srpsku-novu-godinu.html>
<https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/>
<https://www.porukice.info/dan-zaljubljenih.html>
<https://www.porukice.info/cestitanje-uskrasa.html>
<https://www.fondpiors.org/2018/04/30>
<https://www.porukice.info/cestitke-za-slavu.html>
<https://www.porukice.info/cestitke-za-slavu.html>
<https://cestitke.rs/cestitke-za-krsnu-slavu.html>
<https://loncipoklopci.rs/najlepse-cestitke-za-slavu/>
<https://porukeicestitke.com/sms-poruke-i-cestitke-za-svetog-nikolu-nikoljdan/>
<https://www.porukice.info/ljubavne-poruke.html>
<https://www.porukice.info/poruke-za-muvanje.html>
<https://www.porukice.info/dvosmislene-poruke.html>
<https://www.porukice.info/volim-te.html>
<https://www.porukice.info/nedostajes-mi-ljubavi.html>
<https://www.porukice.info/ljubavne-poruke-za-nju.html>
<https://www.porukice.info/ljubavne-poruke-za-njega.html>

<https://opusteno.rs/knjizevni-kutak-f21/sms-poruke-za-dobro-jutro-t17709.html>
<https://objektiv.rs/vest/718613/poruke-za-laku-noc/>
<https://duhoviti.com/sms-poruke/ljubavne-poruke/lepe-sms-poruke.html>
<https://www.porukice.info/tuzne-ljubavne-poruke.html>
<https://crazy-girls-club.forumsr.com/t120-ljubavne-sms-poruke>
<https://cestitke.rs/cestitke-rodjenje.html>
<https://cestitke.rs/cestitke-za-krstenje.html>
<https://porukica.com/najlepse-rodjendanske-poruke-za-prvi-rodjendan/>
<https://porukica.com/zelje-i-cestitke-za-mladence-cestitke-za-svadbu/>
<https://cestitke.rs/cestitke-godisnjicu-braka.html>
<https://porukica.com/cestitke-za-godisnjicu-braka/>
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&sxsrf=AP>
<https://www.porukice.info/cestitke-za-rodjendan.html>
<https://porukica.com/cestitke-za-punoletstvo/>
<https://cestitke.rs/cestitke-za-imendan.html>
<https://najcestitkezarodjendan.com/sms-poruke-i-cestitke-za-odlazak-u-penziju/>
<https://porukica.com/najlepse-poruke-za-odlazak-u-penziju/>
<https://cestitke.rs/cestitke-za-kucu.html>
<https://cestitke.rs/poruke-za-diplomski.html>
<https://cestitke.rs/poruke-uspeh.html>
<https://cestitke.rs/poslovne-cestitke.html>
<https://cestitke.rs/cestitke-za-auto.html>
<https://www.paragraf.rs/propisi/naredba-proglasenje-epidemije-zarazne-bolesti-covid-19.html>
<https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/3148/zivot-u-vreme-pandemije/3928858/koronavirus-humor-vicevi-korona-humor.html>
<https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3145/zivot-u-vreme-pandemije/3928855/koronavirus-humor-vicevi-koronahumor.html>
<https://oradio.rs/sr/vesti/drustvo/intervju/humor-u-doba-korone-8979.html>
<https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-53961052>
<https://www.tvmost.info/post/od-subote-bez-kovid-propusnica>
<https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-59555897>

SMS AND VIBER MESSAGES – MESSAGES FOR EVERYONE AND EVERY OCCASION

Contemporary way of life is characterized by an ever faster flow of information. New technologies are gaining significance, thanks to which new forms of communication have emerged, inspiring the creation of this monograph in which attention will be dedicated to receiving and sending messages via mobile phone. Communication via text messaging has become so commonplace that anyone can send a message to anyone else for any occasion. Seeing as a great number of both ordinary SMS and Viber messages have been created since the appearance of this mode of communication, a smaller number of these messages was selected to be presented and analyzed. The time span of messages pertaining to various topics and occurrences in everyday life does not depend solely on the individuals creating them due to the fact that the creator has no influence over their duration. The longevity of messages is primarily influenced by their content, momentary or current for a longer period of time, and perhaps mostly by the readiness of people to accept this type of communication and incorporate it into their routine.

Considering the occasions on which the biggest volume of messages is sent reveals that they are mostly equal to those which had the same or similar content during the times when traditional culture was dominant. Nowadays, messages in the form of greetings are sent for holidays connected to the liturgical calendar, some national holidays (mostly New Year's Eve), as well as for events connected to the cycle of life (birth/baptism, marriage/wedding), and numerous other occasions such as birthdays/name days/coming of age, the purchase of a house, and more recently, to congratulate the end of a professional career (retirement), and various professional and educational successes (graduation, employment, starting a business). Messages sent in the present day correspond to numerous occasions in the past on which congratulations or a greeting (the so-called blessing) was customary.

In the chapter on holiday SMS and Viber messages it is shown that the holiday message "made" its way from personal congratulation to holiday greeting via mobile phone, that is, via sending short text messages – SMS or multimedia – Viber messages. The various ways in which holiday greetings are extended demonstrate people's willingness to accept the new, as well as the adaptiveness of this part of Serbian ritual and customary practice in real life. The chapter shows which holiday periods greetings are indispensable in, as

well as the ways in which they are “built into” the ritual and customary practice of the calendar holidays.

Sending and receiving SMS and Viber messages also marks the life cycle – primarily birth and baptism, and additionally marriage (a wedding). Messages sent via mobile phone to relatives and friends exude love and warmth, that is, wishes to good health, happiness, and the prosperity of the individual or entire family. SMS and Viber messages that are sent as congratulations complete a previously formed customary practice that pertains to congratulating a joyous occasion from the corpus of customs related to the cycle of life.

Similar to the messages that cover the phases of the life cycle are those sent for certain life occasions that the individual goes through from growing up until old age. SMS and Viber messages are sent to an individual or his or her family for birthdays (most prominently for the first and the eighteenth birthdays), the beginning of school, and later university, graduation, followed by employment or starting one’s own business, etc. Regarding messages that concern the whole family, most well-known are those relating to moving into a new house. SMS and Viber messages are the contemporary continuation of a traditional practice of congratulations on a new home and settling into it.

In the chapter on SMS and Viber messages concerning love and eroticism, special attention is given to messages with love/erotic content. As love is known to be the most beautiful way of expressing emotive mood, the ways in which people express love are various, from looks and sighs, to sending messages in prose or verse, etc. In the last decade the feelings of love, longing, yearning, suffering, etc. have been very frequently expressed with the aid of a mobile phone, that is, by sending messages meant to convey the affection the sender retains for the recipient. Communication that concerns the sending and receiving of messages with love (erotic) content is mostly characteristic of younger generations.

The year 2020, and the years that followed (2021, 2022, 2023) will be remembered by the COVID-19 epidemic which caused the world to grind to a halt. From this standstill a “new normalcy” emerged which was reflected in the everyday lives of virtually every person not only in Serbia, but also the entire world. However, lockdowns and restricting physical contact did not cause people to become completely estranged. A contributing factor to this was certainly the “presence” of most people on digital media which lessened the pressure of the “new normalcy” to completely shut down mutual communication. The newly-developed situation nonetheless forced everyday activities to adapt to a new reality under the law. The chapter on SMS and Viber messages during COVID times shows people’s attitudes towards the current situation based on the contents of SMS and Viber messages sent via mobile phone to the author of this monograph during the pandemic. The chapter shows the spiritual strength of the people in the situation that developed, as well as their need for humour which leaned more towards satire and irony than actual humour. Although the period of the pandemic, especially in the beginning, did not seem cheerful or humorous by any means, it nonetheless brought forth an abundance of extraordinary messages as a reaction to the newly-developed si-

tuation in society. The messages during COVID times in which humour dominated were just one way of standing up to the COVID-19 epidemic.

The development of technology brought about the alteration of message exchange from written to digital, and, although still remaining in the sphere of the private, it also made it public to a certain extent. This in turn caused messaging to become less intimate at the same time, because a message that is sent via mobile phone is not kept to oneself, but is forwarded along. It is indisputable that the need for communication via personal messaging has not ceased with the change of media by which the message is sent, instead it gained in intensity in a specific manner. Communication via sending/receiving SMS and Viber messages has an influence on both people "growing closer" and on creating a particular communication culture. Sending a text message via mobile phone in the present day is common for almost every individual and nearly any life situation.

Maločas navратиše neka dvojica... Traže tvoj broj mobitela... Nisam im dala, rekla sam im gdje živiš.
Doći će ti ovih dana. Kažu da se zovu **radost** i **sreća**. Samo to zaslužuješ. Pošalji ovo svojim dragim osobama i meni, ako ti se bar 3 vrate, ovih dana će ti stvarno navratiti **SREĆA I RADOST!** Jer to i zaslužuješ !!! ....

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.7(497.11)

316.774:81(497.11)

811.163.41'37

ИВАНОВИЋ-Баришић, Милина, 1958

СМС и вибер порука : порука за сваког и за сваку прилику / Милина Ивановић Баришић. – Београд : Етнографски институт САНУ, 2023 (Београд : Јовановић). – 181 стр. : илуст. ; 21 см. – (Монографска издања. Едиција Посебна издања / [Етнографски институт САНУ] ; књ. 102)

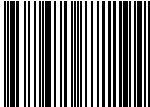
На спор. насл. стр.: Sms and viber messages : messages for everyone and every occasion / Milina Ivanović Barišić. – Тираж 300. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Библиографија: стр. 171-178. – Summary: Sms and viber messages – messages for everyone and every occasion.

ISBN 978-86-7587-119-4

а) Комуникација – Културолошки аспект – Србија б) Друштвене мреже – Језик -- Србија в) Српски језик – Семантика

COBISS.SR-ID 117316105

ISBN 978-86-7587-119-4

9 788675 871194